

Miljenko Stojić

S DRUGE STRANE

(p)ogledi iz suvremenosti

Miljenko Stojić * S druge strane

Nakladnici
Naklada K. Krešimir d.o.o.
Matica hrvatska

Urednik
Krešimir Šego

Lektura i korektura
Zdenka Leženić

© Miljenko Stojić

Tisak
FRAM-ZIRAL, Mostar

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 784180
ISBN 978-953-6853-54-0

Miljenko Stojić

S DRUGE STRANE
(p)ogledi iz suvremenosti

Naklada K. Krešimir – Matica hrvatska
Zagreb – Čitluk, studeni 2011.

*Svi su (p)ogledi objavljeni u Glasniku mira,
od studenoga 2007. do studenoga 2010.*

GLAS ISTINE

Danas u svijetu vlada nesklad glasova. Stoga je čovjek prisiljen tražiti onaj koji nastoji slijediti istinu. Jedan je od takvih zacijelo i glas Informativnog centra »Mir« Međugorje (ICMM). Njegovom pojavom 25. studenoga 1993. sustavno se s jednoga mjesta počelo svjedočiti o događajima u župi Međugorje. Rekoh, svjedočiti. Kraljici Mira nikada nije, naime, bila potrebna promidžba, već samo svjedočenje o onome što se vidjelo, čulo i iskusilo. Zbog obilja takvih zadataka ICMM se razvio u različite odjele kao što su Informativna agencija i arhiv, Internet, Nakladništvo, Ured informacija, Društvo vodiča, Radiopostaja, a u najnovije vrijeme tu je i Suvenirnica. Radiopostaja »Mir« Međugorje (RMM) je 25. studenoga 1997. zaokružila ICMM-ovu zamisao. Njezino pokretanje i širenje bio je dotad najsloženiji zahvat. Radeći na tim poslovima, izravno sam iskusio vodstvo Kraljice Mira. U trenutcima kada nisam znao kako dalje, uvijek su se otvarala neka vrata, počesto tako nezamisliva da nije ostajalo ništa drugo nego samo reći hvala. Na taj način uspjeli smo zemaljskim signalom pokriti gotovo cijelu BiH i velik dio Hrvatske, satelitom cijelu Europu, a prijenosom preko interneta i cijeli svijet. Prihvatili su nas i ljudi drugih uvjerenja zahvaljujući programu koji se ravnao geslom: *Zdrava ljudskost, zdrava religioznost*.

Da bi se nešto ovakvo pokrenulo, razvijalo i održavalo, potrebna su velika novčana sredstva. Njih, na sreću, ICMM nikada nije imao dostatno. Pridolazila su onako kako se oblikovala namisao i kako se svakidašnje potvrđivala. Stoga je poglavito morala jačati oslonjenost na Boga, a ne oslonjenost samo na

same sebe. Drugim riječima, ono što je dobro ne može se zaustaviti.

Vratimo se ponovno današnjem svijetu i javnim glasilima. Nije sržno pitanje kakva su ta javna glasila, nego kakvi su oni koji ih čitaju, slušaju, gledaju. Dok ih rabe, zalijevaju ih poput cvijeća. Bez toga bi se određena javna glasila zacijelo ugasila. Ako ne predstavljaju glas istine, ne mislim pritom samo na Međugorje, u čemu je šteta? Zbog svega toga mi kršćani ne smijemo stajati po strani i neprestano kukati. Prionimo poslu. Sva dobra tehnička dostignuća i naša su dostignuća, sudbina svijeta na ovoj Zemlji i naša je sudbina. Zacijelo da ćemo jednoga dana doći do svoga Boga, ali taj se susret ne priprema negdje u zraku, nego na kugli zemaljskoj takvoj kakva jest.

Bog je htio, zajedno s Kraljicom Mira, da se ovaj (p)ogled poklopio s 10. obljetnicom RMM-a. Oni su htjeli i da ona nastane. Kad je sve to tako, nema nam druge nego čestitati svima onima koji se trude da ovakva radiopostaja postoji i da se razvija, a široj su javnosti manje ili više poznati, odnosno potpuno nepoznati. Pozvan sam posvjedočiti da imamo prijatelje i suradnike među ljudima različitih nacija, vjera i uvjerenja. Zar ne, tako se tvore pravi ujedinjeni narodi? RMM sa svojih 14 odašiljača, satelitskim i internetskim prijenosom neumorno nastavlja dalje. Časno je biti dio svega toga!

ŠAPAT ZAVOĐENJA

Hrvatski je narod vjerujući. U postotcima taj se broj penje do brojke 90. Tako barem kažu novinska izvješća. To bi značilo... Ma, što bi značilo? Možda samo prejak početak jednoga teksta i ništa više.

U stvarnosti se događa sljedeće. Jedna naša tipična, ni gradska ni seoska, sredina, onako nešto između, s »pazarom« u određeno vrijeme. Društvene vlasti priredile razgovor o potrebi vjeronauka u školi. Imalo se što čuti, ne od vlasti. Predstavnici pučanstva, k'o pijan plota, uhvatiše se krilatice: *Crkva je rastavljena od države*. I ne puštaju. Da su ona vremena, sve bi više-manje sličilo na sastanak partijskog komiteta. Ali, ovi, iako imaju godina, izgleda da nisu bili u Partiji. Jednostavno rečeno, začudna atmosfera. Kao da se nikada nije dogodila Kraljica Mira, Domovinski rat, Haaški sud. Dojam je sa strane da oni spomenuti postotci izgledaju sasvim drukčije. Možda, a možda i nije tako.

Čitam ovih dana knjigu *Arhitekti kulture smrti*. Došao sam do nje zahvaljujući samo svome uobičajenom istraživanju što se novoga pojavilo na knjižnom tržištu. Podrazumijeva se, uz veliku pomoć interneta. Ipak tamo postoje stranice koje se trude pronaći istinu. O knjizi se, inače, mnogo ne govori. Uglavnom, navela je sve velika i poznata imena i dokazala im da stvaraju svijet bez Boga, tamu, smrt. Mnogi bi se od nabrojanih s tim lako složili, ali ne i njihovi sljedbenici. »Velikani« su o svemu nadugo i naširoko raspredali u svojim djelima, a na koncu je ispalo da je riječ o nekim velikim, dubokoumnim mislima. Šapću nam se takve riječi do današnjeg dana.

Da nabrojimo pretince u koje ih je knjiga smjestila: »Obožavatelji volje«, »Eugeničari – evolucionisti«, »Sekularni utopisti«, »Ateistički egzistencijalisti«, »Tražitelji užitka«, »Ideolozi seksualnosti«, »Širitelji smrti«. Nema što, lijepi pretinci! Ova uboga zemaljska dolina, to jest mi, trebala bi im biti ugodan ormar. Kao da nam nije dosta što smo na njoj, ovakvoj kakva jest, sa svim zagađenjima, nesrećama, nepredvidivošću!? Opet, kad grane sunce ili se približimo moru ne čini nam se život tako strašnim. Zemlja ima tisuću lica. Valjda »arhitekti« na to i računaše pa nam podariše hod prema pećini, oprostite – modernosti. Veliko je zaista dostignuće mrziti drugoga, sav smisao života staviti u zadovoljenje svojih nagona, žuditi za moći nad drugim... Pada mi ovdje na pamet početak Svetoga pisma. Zmija obećavaše ženi... I bilo je zamamljivo, zavodnički zanimljivo! Kad se probudi, čovjek opazi da je ostao bez sreće, bez duboka znanja o stvarima oko sebe. Započeo je nov život, ali ne onakav kakav bi u svojoj dubini želio. Zavodljivost se pokazala mjehurom od sapunice, ako to hoćemo izreći današnjim rječnikom.

Sjedim tako i prebirem gornje misli pogleda uprta u Križevac. Znam da bi one mogle biti i pobožnije. Samo, čini mi se da nisu loše u ovom trenutku. Kako to da dvojimo glede onog postotka i ne čujemo više o onoj knjizi? Lijepo! Uživjeli smo se u »odvojenost«. Na Boga su nam prišli naljepnicu »privatno« i povjerovali smo u nju. Ostale bitnosti, pojmovi, ljudi, stvari nemaju tu naljepnicu pa se o njima raspravlja nadugo i naširoko. Stvarno nije privatno i nije bedasto što su rekli stari neke tamo kuće zvane Big brother! Ako to ne saznamo, ne ćemo sutra više moći djelovati kao ljudi. Nismo moderni, konzervativni smo, ne treba nam dati govoriti. To što se takve zabrane kose s demokracijom, nije tako ni važno. Zaboravio sam još reći da smo desničari i da je zbog toga dopušteno na nama primjenjivati kojekakve zabrane.

Jesam li nešto pomiješao? Ne znam! Znam samo da kušam isključiti kanal za šapat zavodljivosti raznoraznih arhitekata. Tu i tamo uleti štogod u njega, još se više razbije na samom ulazu. Uglavnom, zanimljivo je. Ima ljudi koji razmišljaju drukčije, odnosno koji razmišljaju svojom glavom. Mnoge sam već pronašao. No, ne razglabajmo previše sad o tome. Valjda taj izričaj shvaćamo u negdašnjem smislu, »modernisti« bi rekli konzervativnom. Što mu nedostaje?

DOĐI MI!

Teška vozila tutnjala su toga dana. Vraćali smo se iz posjeta našima negdje tamo u tuđini. Kažu da su se snašli, nedostaje im jedino Sunce koje ovamo jednako ne grije. Da, Sunce! Njega se stvarno ne može premjestiti, kao ni ova vozila. Nešto ih je neuobičajeno mnogo. Tek smo kasnije saznali da smo dobro prošli. Prosvjedovali su i sutradan su zatvorili sve ceste. A mi smo morali kući. Neugodno bi bilo, očito.

Što smo se više vraćali raspoloženje je bivalo sve bolje, iako je i »tamo« bilo na zavidnoj razini. Dočekali su nas više nego prijateljski, ništa nam nije nedostajalo, tek »ono nešto« kao i njima. No, to se ne može kupiti ni darovati, uzima se samo. Znali smo to i uživali u mirisu domovine. Već se čuje i jedna od njezinih radiopostaja. Koja ljepota, ljudi moji!

Vidjeli smo dosta tih dana: djecu koja su rođena i rastu u tuđini, djecu koja se muče s hrvatskim jezikom, mladež koja se okuplja oko crkve i pjeva, obitelji na prigodnu slavlju, svećenika koji je tu godinama i čeka čas povratka... I čuli smo nešto: priču o povratku. Svjestan si da imaš sve, a još svjesniji da nemaš ništa. Život prolazi poput putničkoga vlaka i nikako da proveze kroz tvoje krajeve. Nema druge nego promijeniti kompoziciju. Samo, ima li se dovoljno odlučnosti? Kad djeca narastu i tuđinci počnu ulaziti u obitelj, sve će biti jasno. No, bit će i kasno. Pogrešne kompozicije rađaju pogrešnim postajama.

Hoće li mi Kraljica Mira prigovoriti na ovakvim stavovima? Nadam se da ne će, da će biti uviđavna. Ne govorim ja o odbojnosti prema nekome, govorim samo o ljubavi prema svo-

me domu. Dosta su nas šibali povijesni vjetrovi i već je vrijeme početi se skupljati, a ne samo raspršivati se poput lišća na vjetru. Bog nas je jednoga dana pozvao u svijet na svoju sliku, no nipošto mu nije bila želja da budemo luralice. On je stvaratelj i to traži od nas. Mislimo da mu ne možemo izići u susret? Ma, kako ne možemo! Donesimo za početak odluku da ćemo kušati njegove stavove provoditi u svome životu ili, rečeno drugim riječima, da ćemo mu doći. Pobijedimo konačno u sebi poriv za tuđim dalekim lukama, rastvorimo svoja srca i prepoznamo luku koja odavno čeka da joj se vratimo. Možda je u njoj previše stvari da bismo odmah uplovili. Ništa zato. Zagrnmimo rukave i izbacimo ih. Sam taj čin veliko je uplovljavanje. Bog će prihvatiti pružen konop i usidriti naš brod. Lučna svjetla zablstat će, ali potpuno drukčije nego na što smo do tada navikli.

Nas, na žalost, prečesto privlači šarenilo svega i svačega. Time nakrcamo pristanište za svoj brod i onda se čudimo kako nas pučina baca tamo i ovamo. Padale su mi ovakve misli na pamet dok sam promatrao šarene izloge ili i sam ulazio s njihove druge strane da bih barem ponio kakvu uspomenu. Tada sam mislio da to trebam, sada vidim da sam mogao proći i bez toga. Više je vrijedila moja lijepa riječ, blag pogled, od bilo čega drugoga. To je ono čega su moji suputnici željni bez obzira kakvim se imenom nazivala vremena koja prolaze. Znali smo to i u Domovinskom ratu. Svega je nedostajalo, ali ljudska dobrota kroz koju je progovarao Bog sve nam je pružala. Bili smo nepobjedivi i silnici su se tome čudili. Možda im pripada upravo ova trgovina u kojoj sam, možda ovi pločnici? Svejedno mi je. Ja želim doći svome Bogu, a to mogu učiniti i oni ako hoće. Uvjet je neznatan: odmicanje od zaslijepljenosti novcem i ovozemnim uživanjem. Tek je to pravi povratak, svi drugi povratci samo su blijed odsjaj toga i ništa više.

Ne mogu a da ne spomenem da si svijet u koji sam zakora-
čio umišlja da stvara povijest o ovim krajevima. Upravo tako:
stvara, kao da to nije protuslovlje u sebi. Povijest je stvorena
i ništa ju ne može promijeniti, čak ni duge zatvorske godine.
Uvijek je bilo i uvijek će biti onih koji će znati dolaziti svome
domu ma gdje se nalazili. Naravno da ćemo ih podržavati
u tomu, ako ničim drugim, a ono barem molitvama. Tko to
shvati bit će nepobjediv. Majke koje rađaju djecu dobro znaju
o čemu se ovdje govori. Život je odavno pokucao na njihova
vrata.

TOLERANTAN ILI SNOŠLJIV

Završio je još jedan radni dan. Treba priznati da se naporno **Z**gradilo. Nije to kao u komunistička vremena kad se najvažnije bilo zaposliti i nakon toga prekrižiti ruke na leđima. Ovi današnji privatnici nisu nimalo tolerantni ili snošljivi, kako bi se to lijepo reklo hrvatski, a i da jesu, ne bi to nimalo pridonosilo suživotu na Zapadnom Balkanu, kako mi se čini da zovu ove krajeve. Stanje je kudikamo bolje na državnim poslovima jer stari duh iz njih teško iščezava. Potreban je nekima ovamo, ali i nekima tamo. Stvar spašava tek televizija. Dođeš kući, najedeš se, legneš pred nju i do mile volje biraš što će te zabavljati. Športa ima napretek, ako te baš on zanima. Saznat ćeš ne samo ishode raznoraznih natjecanja nego i koliko su plaćeni oni koji se njime bave. To malo teže podnosiš. Milijuni izraženi u raznim valutama padaju poput jesenjeg lišća. I sve to za ono malo trčanja! Tu su i raznorazne serije koje tako sliče *Big Brotheru*. Stalno se nešto događa, a ne napreže nam nimalo mozak. Ima i filmova. Ubilo, zaklalo, silovalo, udavilo, zatuklo i sve slično tome. Što ćeš, takvo je suvremeno vrijeme! Sutra će se prikazivati nešto drugo i idemo dalje. Važno je samo da se nešto slično tebi ne dogodi.

Razmišljao sam dosta i čini mi se da sam u priliku pogodio svakodnevni prizor iz naših domova. Zaboravio sam reći da se spomenuta radnja događa obično pred večer. Nekada se u to vrijeme čula molitva, Anđeo Gospodnji, ali i to je slavno palo pred naletom suvremenosti. Ostali smo sami s našim televizorom, novinama, internetom, književnošću i umjetnošću koji nisu kao ono nekada prije. Sad jednostavno sve to ne možeš

razumjeti i ne smiješ reći da ne razumiješ jer će te držati nezalicom. I sad se ti snadi! Ne znaš kamo ideš, a trebaš tamo stići. Nema druge nego biti tolerantan. Ne, nisam rekao snošljiv. Prema stvarima koje nas okružuju treba biti tolerantan, može i politički korektan. O snošljivosti govore oni koji se još nisu uključili u suvremene tijekove. Mi smo pred vratima Europske unije! Razumijete? Tamo vlada demokracija i zaštita ljudskih prava. Zbog toga onim proizvođačima filmova, serija, sveprisutnih športskih natjecanja ne možeš reći da na to nemaju pravo. Ako ti se ne sviđa, ti se isključi iz toga. Međutim, oni su uredno dobili koncesiju i nemaš ih pravo smetati u obavljanju njihovih profesionalnih zadataka.

Da, da, čudna je ta biljka tolerancija. Ne znam jesam li tolerantan ili snošljiv kad kažem da mi to sličí na proizvode koji imaju prekrasan omot, ali im je sadržaj očajan. Ili još bolje rečeno, sličí mi to na zidanje dobrih građevina dok se u isto vrijeme ne misli dovoljno na njihove temelje. Različite podzemne vode ih izlokavaju i taman kad nam se učini da smo dovršili građevinu, ona se sruši. Može i ovako. Naš susjed, poznanik, prijatelj..., učinio je gnusno djelo. A bio je dobar, jedan između nas. Kako mu se to moglo dogoditi? Oni koji razmišljaju i kojima je snošljivost jedna od lijepih riječi hrvatskog jezika, a ne nekog »našeg« jezika, možda ne će pomisliti na podzemne vode, ali hoće zacijelo na nešto slično. Priroda oko nas nije glupa i zakoni koji u njoj vladaju imaju nam i te kako što reći. A svoj dom zacijelo treba čuvati i ne zidati neke internacionalne kule u zraku.

Ako navedeno stoji, onda Kraljica Mira nije tolerantna. Progoni zlo, pogriješke i ne umara se. Tek je snošljiva, jer zna da je čovjek slab, zato ga neprestano poziva da se popravi i tako ojača svoj dom, svoje temelje, sve ono što mu je najljepše u životu. Znao je to veliki suvremeni francuski intelektualac,

protestant, Jacques Maritain i njegova vjerna družica Raïssa, židovka. Unatoč takvom obiteljskom vjerskom ozračju živjeli su kao nevjernici. Ipak, kad im je bilo dvadesetak godina, sa-
bravši svoj dotadašnji odgoj i svoja životna iskustva, krštavaju se u Katoličkoj crkvi. Nastavljaju i dalje jednakim žarom baviti se filozofijom i književnošću. Bila je to godina 1906. Dvije go-
dine kasnije rodila se Simone de Beauvoir. Poznata je po mno-
go čemu: književnica, feministkinja, tražiteljica spolnog užitka s muškarcima i ženama, nevjerna životna družica, podrazumi-
jeva se iz prethodnog, Jeana-Paula Sartrea koji, kažu, nije bio puno drukčiji od nje. Zašto ovo ispričah? Zbog one televizije i drugih javnih glasila s početka teksta. O Maritainovima se puno ne govori, ali o Sartreovima podosta. I sad ti biraj. Jest da nije suvremeno, po njima, ali ja biram Kraljicu Mira, Mari-
tainove, a i vas, ako ste snošljivi.

OŠTRENJE POGLEDA

Da je sv. Franjo danas živ, bi li bio zadovoljan današnjim vremenom? Malko nezgodno pitanje, ali valjda bi barem bio zadovoljan zaštitom očuvanja okoliša. Nikada do sada u povijesti nije se čovjek toliko trudio i mučio oko stvaranja dobrih uvjeta života za razne trave, ptice, drveća, životinje, jednostavno za zemlju i zrak koji nas okružuje. Već vidim sv. Franju kako šeće kroz polja i pjeva, a priroda mu odgovara.

Na vrhu svih ovih pokušaja izgleda da stoji UN. Izdvajaju se golema novčana sredstva, održavaju konferencije, neprestano pronalaze novi načini zaštite. Skeptici bi zaključili da se obrće silan novac, ali pustimo skeptike. Svijet je uvijek pripadao onima koji se usude, koji znaju potvrdno razmišljati i uporno gaziti prema cilju. Takvi su stvorili blagostanje na Zapadu, ljudska prava, demokraciju. Sad, je li upravo sve to tako, nema smisla previše ispitivati. Idemo naprijed, očekuje nas nasmiješena budućnost.

Listam knjigu *Skriveno lice UN-a*. Tko je taj Michel Schooyans? Prema onomu što je navedeno na koricama knjige, ispada da je katolički publicist – za jedne razlog da je odmah puste iz ruku, za druge da počnu govoriti o fundamentalizmu, za treće da posegnu za njom i pokušaju barem razmisliti o onome što on kaže. Nije valjda slučajno da je Schooyans, uz razne cijenjene ustanove, član i Papinske akademije za društvene znanosti. Prema riječima, kirurški preciznima, već s korica knjige saznajemo o čemu je riječ. Šteta ih je kvariti pa ih navedimo: »U ovoj atraktivnoj i intrigantnoj knjizi, raskidajući sa svim tabuima, Michel Schooyans pokazuje da su se UN po-

sljednjih desetljeća prilično udaljili od Deklaracije o ljudskim pravima iz 1948. Umjesto da štiti i promiče temeljna ljudska prava, UN sada inzistira na vrlo promjenljivim sporazumima što ovise isključivo o ideološkom ključu otvarajući tako prostor homoseksualnim brakovima, eutanaziji, kontroli rađanja itd. Uz to se financiraju nevladine organizacije koje potiču takva stajališta te se vrše pritisci na države da usvoje zakone njima po volji. Istodobno, koristeći se međunarodnom pravom, UN radi na piramidalnoj koncentraciji vlasti, stvarajući novi svjetski poredak. Rastakajući tako suverenost nacija, UN se postavlja kao svjetska naddržava koja na sve više centraliziran način nadzire informacije, zdravlje i pučanstvo, prirodna bogatstva, svjetsku trgovinu i sindikalne organizacije, konačno – i nadasve – pravo i politiku.« Neka ovdje završi ovo malo duže navođenje. Možda na kraju donesemo još zadnju rečenicu.

Očito, ne stojim potpuno iza onih rečenica koje sam napisao na početku teksta. Poigravao sam se samo s načinom govora mnogih današnjih razvikanih ustanova i ličnosti. Na temelju općeprihvaćenih vrijednosti, pomiješanih s nečim dvojbenim, stvarao sam nešto što na prvi pogled izgleda primamljivo, odnosno nešto za one koji ne uobičajuju razmišljati svojom glavom. Zadovolje se pridjevima: poznat, stručnjak, izvrstan, cijenjen... U stvari, istina je to, ali samo za omot. Unutra se nalazi mnogo toga raspadajućega i smrdljivoga.

Negdje tamo u srednjem vijeku, vidljivo svima, jer bilo je toga i prije, čovjek je skinuo Boga s nebesa. Nema ga više, filozofi su navijestili njegov kraj. U središte je postavljen čovjek. I krenula je utrka da ga se ustoliči na ispražnjena nebesa. Pokorio je taj čovjek države i kontinente, ne ćemo o tome da je nemilosrdno ubijao sve na koje je naišao, a u novije se vrijeme otisnuo čak i na druga nebeska tijela. Tko mu što može? Atomska bombica jest neka tamo prijetnja, ali naći će se lijeka

i za to. Ipak, ni ovakav čovjek ne valja predvodnicima skidanja Boga s nebesa. Ako ništa drugo, malo previše razmišlja. Zbog toga u središte treba staviti zemlju. Dio smo velikog ekološkog sustava. Nema odvojenosti između raznih stanja, nego se ona prelijevaju jedna u druga. Uz uobičajena prava, postoje i ona posebna. Njih imaju životinje i biljke, praktikanti druge vrste seksualne orijentacije osim one koju ljudi rabe od postanka svijeta. Ako ćemo uporabiti stručniji rječnik, onda ćemo sve ovo nazvati holizmom. Međutim, jasnije riječi otkrivaju srž. Evo one zadnje rečenice: »Prikazujući navedene procese i ideologije koje im stoje u korijenu, autor poziva na čvrstu i žurnu reafirmaciju uloge građanskog društva, na obranu prava nacionalnih država te na ponovno otkrivanje dostojanstva ljudske osobe i temeljnih vrijednosti zapadne civilizacije.« Izoštrimo malo pogled razmišljajući o ovoj rečenici. Prethodno ugasimo TV i seriju u tko zna kojem nastavku i nazovi zapletu. A možemo ugasiti i kakvu sličnu emisiju. Oprostite ako sam vas počeo živcirati, trenutno si oštrim poglede.

NE BOJ SE!

Dobro, znam, malo je ovaj naslov previše osoban, zaštitnički, a moglo bi se reći i ispunjen nekim strahom. Nije to zbog toga što ovih dana pratim suđenje našim generalima u Haagu, kao uostalom i čitav hrvatski narod, nego zbog toga što neki dan na internetu naletih na stranice koje ovdje u Europi, na Zapadu (valjda smo i mi dio te Europe i Zapada) nastoje pružiti zaštitu progonjenim kršćanima. Nisam vjerovao vlastitim očima pa sam ponovno pročitao naslove i objašnjenje čemu služe dotične stranice. I bi mi malo studeno oko srca. Nije valjda da je dotle došlo!? A gdje je govor o ljudskim pravima, različitosti, demokraciji...? Tko bi ga znao, ne znam, možda u nekoj od ladica europskih birokrata. Znete, u posljednje vrijeme oni se ustoličuju za neke važne »face«. E, ako je to tako, mogle bi one stranice imati smisao svoga postojanja.

Razmišljajući o svemu ovome u popodnevni sat, kada drugi obično idu na kraći zasluženi ili nezasluženi odmor, zaključujem da je u stvari riječ o pogledu na čovjeka, drukčije rečeno, o odgovoru na pitanje je li čovjek sastavljen samo od tvari ili posjeduje i duhovnu protegu. Tako neznatan upit, a tako sudbonosan odgovor. Gledajući one birokrate koji nam se obično smiješe s naših televizijskih zaslona, nameće mi se zaključak da je tvar jedino mjerilo svega. Uostalom, jednostavnija je. Možeš je izmjeriti na ovaj i onaj način, a duhovno zaista ne znaš kako bi. Pritom primjećuješ da nekako brže napreduje kroz prostor i vrijeme. Njezini podanici uredno primaju visoku mjesečnu plaću, uredno idu k skupim liječnicima, uredno se hrane i oblače... Tebi možda dotle zabranjuju da kopaš po

smeću u nadi da ćeš tamo naći nešto čime bi popravio svoje oskudno stvarno stanje. Ipak, kad se čovjek prisjeti Kraljice Mira nekako ne može tako lagano nasjesti na čari i zamke stvarnoga. Ne dijeli ona nikakve povlastice, pristup fondovima, bespovratne kredite... Ona zahtijeva! No, ti zahtjevi izgrađuju čovjeka i pomažu mu da se pravilno postavi prema stvarnome ne bi li se tako duhovno obogatio. Znači, ne možemo stvar u koju smo uronjeni tek tako odbaciti. Proći nam je kroz nju, ali na onaj način koji ima smisla. Opet sam izravan, a to nije u skladu s naučavanjem onih kojima ono duhovno, o religioznom da i ne govorimo, ne predstavlja nešto o čemu bi trebalo raspredati. Uz to, ovo sam mislio ostaviti kao zaključak ovog oglada, ali jednostavno nisam mogao odoljeti trenutku pisanja. Zbog čega stalno nešto zakukuljeno i tajnovito, budi-mo jedanput dostojanstveni i uspravni!

Doći do onog religioznog u sebi nije stvar od nekoliko trenutaka ili sati. Treba se pomučiti, rečeno jasno i glasno. A to mogu samo oni koji su izgradili svoju ljudskost. Drugog puta jednostavno nema. Zacijelo svatko ima odgovor na to što je za njega ljudskost. Mislim da bi u sve to trebale spadati sljedeće oznake. Počnimo od jezika. Njime svoju duhovnost priopćujemo stvarnome svijetu koji nas okružuje. Bezbroj je načina na koji to činimo, nekih nas je, istina, i sram. Čak i učimo neke jezike da bismo bliže osjetili duhovnost određena naroda ili nekog čovjeka. Mogli bismo sada svemu tome pridodati i društvenost. Kakvim god životom živjeli, upućeni smo na drugoga kraj sebe. Naročit izraz te društvenosti je politika, u čemu se današnji kršćani nešto slabo snalaze. Ispričavaju se da je nećudoredna pa, eto, oni kao pravi kršćani... Istodobno zaboravljaju da je politika samo umijeće dobra vladanja i ništa više. Što je tu je, valjda će jednoga dana sve to shvatiti i zasukati ruke. Ne smijemo zaboraviti ni dokolicu. Kako je samo izgrađu-

juće biti opušten u društvu onih koji nas duhovno izgrađuju! Ako netko ne zna što to znači, neka pita djecu, a još bolje neka ih promatra. Valjda će shvatiti. Oslonivši se na ove temelje, čovjek će lako krenuti prema radu koji je potreban da bi se uopće moglo živjeti na ovoj zemlji. Obogatit će ga znanošću, kulturom, umjetnošću. Pronaći će i razna tehnička pomagala koja će mu omogućiti još se bolje, jednostavnije i brže izraziti. Tko kaže da nije lijepo živjeti u ovako postavljenom svijetu! Teško da će netko reći suprotno, ali zacijelo hoće na sljedeću tvrdnju. Svim ovim duhovnim izrazima nedostaje nešto bitno da bi bili cjelokupni: Bog! Ni manje ni više. Njegova je mudrost, a ne naša, stvorila tvar i sve njezine oblike. Možemo se upeti ne znam koliko da bismo izgraditi nešto čvrsto i trajno, ali bez njega će sve biti sagrađeno na pijesku. Mnoštvo turista koji su došli Kraljici Mira to su uspjeli spoznati pa su se kući vratili kao hodočasnici. Jest da ih je okolina, barem u početku, ako ne i kasnije, čudno gledala. Međutim, pobijedili su strah u sebi te su spoznali što se nalazi s one njegove druge strane. Blago njima, a blago i nama, ako osjećamo barem nešto približno.

SUPROTNO, ROĐO MOJ!

O na uzrečica da odvrtime film pokušava se nekako gurnuti u stranu. Sada je, kao, digitalno doba i sve se drukčije događa. Na pozornici su neka nova djeca, osobita mišljenja i ponašanja. No, da skratimo priču, ovaj će izričaj očito još dugo vrijediti; recimo da nije bitno što se vremena mijenjaju, bitno je da određene vrijednosti i nadalje ostaju takvima. E, a sada još jedno pitanje: – Što su komu te »određene vrijednosti«?

Vozio sam se neki dan prema svjetski poznatom molitvenu mjestu, međugorskoj župnoj crkvi. Moram priznati da sam se nešto bio zamislio. Odjedanput mi se učini da sam promašio tako dobro poznat put koji je, uzgred rečeno, nemoguće promašiti. Proletio sam kroz neki slavluk, vrata, što li, koji me pozivaju u nešto. Brzo sam se, naravno, pribrao i vidio da je sve u redu. Kasnije sam saznao u što su me pozivali i odmahnuo rukom. Demokracija je, oni po zakonu to mogu raditi, a po tom istom zakonu ja tamo ne moram ići. Jedino mi nije bilo jasno kako nešto tako privatno smije obuhvaćati cestu koja je, barem tako kažu, javna. Dok netko na to ne odgovori, spomenimo drugu sliku. Ponovno blizina svjetski poznata molitvenoga mjesta. Veliki oglasi, džambo-plakati, kako se to suvremeno tepa, pozivaju na neku zabavljачku večer. Slika kao na vojničkim ormarima u bivšoj JNA: obnaženo žensko čeljade. Tu vojsku davno smo protjerali, očito ostade njezin duh. Nekako se iskobeljah iz ovih dobrodošlica i dođoh pred crkvu sv. Jakova. A tamo zatekoh staricu koja se pobožno moli sklopljenih ruku žuljevitih od života. Zatekoh i studenta koji je već zagrizao u život i sada nastoji ublažiti njegovu gorkost.

Zatekoh i djecu koja otvorenih očiju sanjaju nov, ljepši svijet. Nisam ih pitao o spomenutim slikama. Bilo me stid.

Prije mnogo godina u školi učih općenito o duhovnosti, napose o kršćanskoj. Tamo me poučiše da vanjski izraz duhovnosti ne smije biti drukčiji od nutarnjeg sadržaja. Međutim, kad usporedim »dobrodošlicu« na samom ulazu u područje na kojem bi trebala vladati ta kršćanska duhovnost, vidim nešto potpuno suprotno. Netko je pogriješio, s ove ili one strane te dobrodošlice. A možda i nije? Zašto ne bi moglo biti da svatko promiče svoju duhovnost? To je nešto poput razlike između turista i hodočasnika, samo da se netko ne uvrijedi, govorim u odnosu na zbivanja u župi Međugorje. Prvi će sve uredno zabilježiti svojim fotoaparatom ili kamerom, možda predložiti sadržaje koji će obogatiti ponudu, obećati da će dovesti zanimljive i velike goste. Drugi će se, pak, zadubiti u svoju dušu nastojeći ju promijeniti da bi, nakon što se vrate kući tako obnovljeni, počeli mijenjati svoju okolinu. Suprotno, dakle, rođo moj! Kad je misao ovako uredno i zanimljivo potekla, zabilježimo još nekoliko opaski. Onaj tko dolazi zbog Kraljice Mira nikada ne će tražiti da ga zbog toga slikaju, propitkuju za novine, da ga maze i paze, da mu čak plate za to. On će razmisliti o porukama koje se odavde šire i biti sretan što je došao, zahvaljivati za to Bogu i drugima, bez ikakve primisli da netko njemu zahvali. Desetljeća su sabrana u ovo iskustvo koje žilavo ostaje u srcima hodočasnika unatoč svim navalama, svjesnima i nesvjesnima. Svjedoče o tome i utrte staze na Brdu ukazanja i Križevcu gdje su mnogi kamen izglacale bose noge.

Dok ovako razmišljam, sve manje i manje shvaćam roman koji nastojim dočitati, a ne da mi se. Bio je hvaljen u novinama pa sam ga nabavio kako bih ga predstavio u nekom od javnih glasila. Priznajem, prevarilo me to što su spominjali da govori

o Domovinskom ratu. Onaj tko ga je napisao, tako su rekli, protivni se napadu na svoju domovinu, razmišlja o danima provedenim u skloništima, o pogibiji naših momaka. Naslovnica me čudno gledala, a i ja nju, ali sam ga nabavio. I zaključih da je naslovnica imala pravo. Nismo jedno za drugo. Previše izgubljenosti, pijanstva, povraćanja i iščašenih misli da bih se suživio s romanom. Očito, ne treba vjerovati određenim javnim glasilima ni kada im se dogodi da o Domovinskom ratu govore potvrdno. Da sam obratio pozornost na jednu malu stvarčicu, vjerojatno se sve to ne bi dogodilo. Previše je, naime, puta bilo rečeno da je to pravi primjer suvremenog, oprostite modernog (oni to tako kažu), romana. Opet ja u raskoraku s vremenom. Kuku, majko!

Znam, čas je ovaj tekst privesti kraju. Nisam imao namjeru pokrenuti neka velika pitanja. Umoran sam i sam od takvih koji to neprestano čine. Htio sam si tek malo otvoriti oči i glasno razmišljati. Netko bi rekao nije to uputno. No, kako živjeti bez toga? Odvrtimo film i sjetimo se djelovanja blaženoga Stepinca. Njega uz ostalo osudiše, kažu i ubiše, zbog »duga jezika«. Ipak, njih nestade, a njegovo će ime vječno sjati među blaženima i svetima.

USPORI, MAJSTORE!

Usvibnju i lipnju u dolini Neretve južno od Mostara, tamo prema Počitelju, rode trešnje. Kako ih je lijepo vidjeti! Još ako si došao izdaleka pa ti taj prizor nije domaći. Razgali se duša, udahne miris Sredozemlja. U isto to vrijeme rodi i svjetsko molitveno središte u župi Međugorje. Hrle ljudi sa svih strana svijeta, hoće dotaknuti ljepotu koja se s neba spustila na zemlju. Ne može ih se zanemariti, jednostavno prebrisati. Davno je to komunizam htio, ali nije uspio. Oni su ostali, a on je otišao u ropotarnicu povijesti. Dobro, samo kakve veze imaju trešnje i svjetsko hodočasničko mjesto? Ne znam hoće li se naljutiti hrvatski graditelji iz 15. st. koji ga podigoše, ako odgovorim da imaju vrlo malo veze. U stvari, sve je u dojmu. Voliš li više trešnje ne ćeš svraćati u Međugorje, tek ćeš se njime provesti usporenom brzinom ako već kroz njega moraš proći. Za one koji ne budu tog mišljenja, imat ćeš prastaro objašnjenje da se nema dovoljno vremena. A ako voliš Međugorje..., pa dobro, zna se koja inačica slijedi. Jedino će izostati isprika jer neke su stvari razumljive same po sebi.

Da mi sad s trešanja, kavice i rahat-lokuma, domaće loze i pokoje suhe smokve, hodočasnika i njihovih doživljaja prijeđemo na naša sjećanja. Donosi nam ih don Anto Baković u knjizi za koju treba imati tjelesne, ali i duševne snage da bi ju se držalo u rukama. Naslovio ju je *Hrvatskim martirologijem XX. stoljeća*. Obradio je 663 osobe koje su bile ili su se pripravljalje za službe u Crkvi. Pokosilo ih je bezumlje, poglavito komunizam, u razdoblju od tridesetih pa do devedesetih godina prošloga stoljeća. Mnogi su od njih nestali dok se priroda budila

od Slovenije pa do Makedonije. Nije se to smjelo spominjati da njihovi kosci ne bi imali nemiran san. Neki im ga čuvaju još i danas, zadihani, s novim naljepnicama na svome bijednom životu. Čemu žurba, majstore, rekla bi naša narodna mudrost. Istina će izići na vidjelo, prolazili mi kraj nje zatvorenih očiju ili se zaustavljali da bismo ju spoznali.

Možda nije mjesto da sada spominjemo, recimo, za koga smo glasovali. Da to, ipak, preskočimo? Znamo, pogriješili smo, život ide naprijed. Ponio bi se nekako tako i bl. kardinal Alojzije Stepinac. Još je u onoj staroj Jugoslaviji, koju nam nametnuše da bi se poslije pravili blesavima, zagovarao da trebamo biti kršćani i u isto vrijeme politički vrlo svjesni građani. Čutio je da su vremena teška i zgusnuta i da im se samo jasnoćom pogleda može othrvati. Zacijelo mu je sve to pomoglo nepokolebljivo se postavljati u režimima u kojima je morao živjeti. A ta nepokolebljivost vukla je za sobom opasnost da ti neka usijana glava presudi po kratku postupku. Na kraju se tako i dogodilo, samo što te usijane glave odlaze u zaborav, a bl. kardinal Alojzije Stepinac poput svjetionika na hridi nastavlja bacati svoje svjetlo.

Vratimo se ponovno duhovnijim temama. Da nije pukao glas Kraljice Mira, bilo bi puno lakše. Ne bi nas grizla savjest da trebamo postiti srijedom i petkom, da se trebamo ispovijedati barem jednom mjesečno, da trebamo moliti krunicu, klanjati se Presvetom Oltarskom Sakramentu, čitati Sveto pismo... Lakše bismo tada živjeli svoj suvremeni život napajajući se na istinama što nam ih uporno nude neka naša javna glasila. Ne bismo se toliko ni brinuli za svoju domovinu. Bilo bi nam svejedno u kakvom se savezu nalazi, tko ju ruši, a tko gradi. Važno da ima kruha i posla, i tako iz dana u dan. A onda nas prodrmaju nestašice, cijene koje divljaju, neredi, čak rat. Nađemo se u zrakopraznu prostoru i učini nam se da nije tako

običan Gospin govor. Unatoč našim lutanjima ona nam pruža ruku i uči nas uvijek biti na pravoj strani. Ma, nisam ja sve ovo izmislio u vrući popodnevni sat dok na računalu pišem ovaj tekst. Mnogi pametniji i pobožniji od mene izrekli su ovakve i slične riječi još mnogo prije. Gospin govor ne može se skriti niti se može utrnuti. Može se tek nastojati uprljati ga, što zlo uporno čini. U srži je namisao da se tako nekoga prevari i odvede na svoju stranu. Tko ne pazi na čistoću svojih životnih naočala, naletjet će. Ostali će smisliti što bi trebalo poduzeti da se takvo što jednostavno ne događa. Ne bih o tomu na kojoj smo strani, valjda bi se trebalo znati.

Na kraju, što zaključiti? Ne volim zaključke, radije još nekoliko mogućih stavova. Kraljica Mira naš je neprevarljivi vodič zemaljskim prašnjavim stazama koje znaju biti i te kako neprohodne. Međutim, ni ona ne može ništa učiniti ako ljudi ne progledaju, ako ne uspore svoj hod u propast. Voli i poštuje njihovu slobodu pa ih ni na što ne sili. Suvremen je to stav, čak će se sa mnom složiti i najzagriženiji »suvremenici«. Učimo od Kraljice Mira i sve će nam biti jasno, hajde, neka ovo bude zaključak.

IGRA STAKLENIH PERLI

Globalizacija. Hajde da započnemo ovom jakom riječju Gkoja nas danas tuče po nogama na svakom koraku. Namjerno ne ću zaviriti u stručne priručnike ili prošvrljati malo po internetu da bih pokupio koji pojam o tome i ispao pametniji nego što jesam. Kad to kažem, onda mi na pamet pada voda. Recimo, u našoj Lici ili negdje u Bosni. Čak bi je se našlo i po Hercegovini, samo treba tražiti. Stručno nam objasniše da je u ne tako dalekoj budućnosti ne će biti dovoljno za sve ljude. Njome će upravljati neki globalni igrači. Imat će za to zakonsko pokriće. Dobili su koncesiju. Sad, na koji način, hajde, dokažite nešto krivo, ako možete. I tako, ostat ćemo žedni kraj izvora koje nam je Bog dao, a mi ih nismo znali ili nismo mogli očuvati. Dalo bi se i tu raspredati priču, ali ubrzajmo. Ogroman kapital u rukama neodgovornih ljudi vodi svijet uništenju. Nisam ovo prepisao od Marksa, upravo mi je palo na pamet kao ishod izloženih rečenica i razmišljanja. Ono što danas nazivaju globalizacijom, u stvari je parodija kršćanskog vjerovanja. Izgleda čudno?! Prisjetimo se malo sv. Pavla. Nema više podjele na robove i slobodne, na muško i žensko, na tuđinca ili svoga, moga i tvoga... (Čini mi se da sam nešto i svoga nadodao, međutim, tu je to negdje, pogledajte u Svetome pismu.) Isus je Krist svojom riječju okrenuo svijet naglavačke, globalizirao ga, ujedinio i tomu slično. A onda negdje tamo u srednjem vijeku ustaše kolonizatori i poharaše mnoge kutke kugle zemaljske poput skakavaca u onih 10 egipatskih zala. Danas to zovu otkrivanjem ovoga ili onoga. Oni to zovu tako dok oni »otkriveni« uglavnom nemaju priliku reći misle

li i oni na taj način. Djeca, unuci, praunuci i pra, pra, pra... tih kolonizatora nastaviše istim putom, ujedno opravdavajući sve što se dogodilo. Nastaše, kažu, i velika filozofska mišljenja. Pojavili se komunizam, nacionalsocijalizam, fašizam. Zlo dobaci ljudima staklene perle da se malo poigraju ne pitajući se što će biti na kraju. Globalizacija i dalje jaše ne mareći za povijest.

Ako sam malo pretjerao u gornjim rečenicama, red je da se pokušam obraniti. Ne ću ponovno isto, drugim ću riječima. Spomenut ću Ilju Stogoffa. Neki drže da je on nešto najbolje što se moglo dogoditi u književnosti poslije Tolstoja. Premalo je prostora da bi se pobilo ili potvrdilo to mišljenje pa neka bude svakome kako hoće. Jesam, čitao sam ga i ja, a čitao sam i Tolstoja, još davno, davno, čak kao klinac ne shvaćajući točno o čemu sve on to umuje. Danas bi ga bilo dobro ponovno pročitati, samo, nekako se nema vremena. Globalizacija tjera sve pred sobom. E, da, taj Stogoff ne voli globalizaciju, barem kako ga ja razumijem. Prošao je svijetom, uglavnom onim krajevima koje je poklopila Rusija ili gdje se osjeća vonj njezine čizme. Čak je stigao i do Hrvatske koja mu se dopala. Bio je pravoslavac, pa katolik, pa dominikanac laik, pa..., ne znam što je sad, a izgleda dobro ni on. Možda je najbolje reći da je književnik i gotovo. Zaviruje u kutke ljudske duše i traži, traži..., putuje, putuje... Našao se na rascjepu. Kojim jezikom govoriti? Svojim ili onim koji nameće globalizacija od koje bježi? Njemu je odgovoriti na to, vidjet ćemo što će učiniti. Nisam, dakle, sam koji lanem nešto protiv te globaliziranosti, ima i poznatijih od mene koji čine isto, iako se svijaju pod njezinim teretom. Nije da me je strah hrvati se sam, želim samo proširiti mrežu istomišljenika, pa ako hoćete, i na globalnoj razini.

Nisam mislio počinjati s navedenim pojmom, mislio sam govoriti malo o internetskim portalima i njihovim forumima, kao i o blogovima. I dok sam o svemu tomu razmišljao, učinilo

mi se da je u njihovoj pozadini mnogo toga globaliziranoga. Trenutno ne na način Ilje Stogoffa pa, ako nije preuzetno, ni na moj način. Jedna smišljena provokacija i internet »poludi«. Upalilo je globalizatorsko mišljenje. A jednostavnije bi i svrsishodnije bilo sve to odšutjeti i prionuti zdravijim sadržajima. Njih ima napretek i više nego nemuštih pokušaja izbiti pod svjetla pozornice, bez obzira kakav tamo stigao. A kućni odgoj kaže... Stari, dobri kućni odgoj u novu, suvremenu ruhu. Nešto kao riječi Kraljice Mira. U isto vrijeme i stare i nove. Iznose ono bitno i to im daje tu nenadmašnu protegu. Možemo reći i da su globalizatorske, ne trebamo se bojati te riječi. Pogledajmo samo tko sve dolazi u mjesto gdje se, po svjedočenju vidjelaca, u naponu globalizatorskog komunizma ona ukazala. Revni čuvari su bili pobjesnjeli, oborili se na nju svime čime su znali, i ništa. Njih je nestalo, ona je preživjela i naučava svijet, a ne samo nas ovdje okolo, kako živjeti u miru, kako se radovati, kako biti zdrav, kako biti uspješan, kako biti bogat, kako... Malo sam njezine riječi pretočio u govor globalizacije i ne zvuči nimalo loše, čini mi se. Kraljica Mira najveći je globalizator, samo na jedan drukčiji način. Ona ne krade vodu, nego ju donosi, ne ubija čovjeka, nego ga oživljuje, ne igra se staklenim perlama, nego pruža mudrost... Ona je »legenda«.

POJELA MACA

Priznajem, više bih volio negdje u hladu odmarati se nego li pisati ovaj tekst, ali kako se ostaviti svoje zadaće? Nema veze što je ljetno, život ide dalje. Neka bude ovako kratko i jednostavno, da se ne zamaramo objašnjenjima.

Preda mnom leže dvije knjige, jedna s ove, a druga s one strane, valjda, nevidljive crte između nas i njih. Svatko od nas nešto čita i ne bi time trebao opterećivati druge. Ipak, posvetit ću nekoliko redaka svom ljetnom štivu. S koje strane započeti? Možda s ove naše!? Knjiga nosi naslov *Kazniona*. Na približno 150 stranica teksta i fotografija pred nama su se rasprostirali komadići života zeničke tamnice. Ona bivstvuje počevši tamo od Austro-Ugarske pa sve do naših dana. Tko zna kad će joj doći kraj. Trebali su ju svi sustavi, za ljude čisto dvojim. Nama je zacijelo najviše u glavi zbog desetljeća njezina rada u vrijeme zlosretnog komunizma. Mnogi su naši u njoj zaglavili, nevini, zato što su voljeli svoje. Nerado o tome pričaju i danas kada bi se pričati moglo. Dovoljno je samo prelistati knjigu i odgovor je jasan. Pred nas izranja svijet koji možemo teško pojmiti, svijet koji jede sve oko sebe, svijet koji se napajao zlom. Prekinimo ovdje s govorom o ovoj knjizi, a počnimo o onoj s druge strane, kažu bogata i uspješna Zapada. Naslov joj je *Samoubojstvo Zapada*. Ne bojmo se, nije izvanjski slična prvoj, nema fotografija, puna je teksta, ima više stranica, laganije se čita, puno laganije, čak poput nekog jeftinog romana. pisci pokušavaju pomoću dokaza upozoriti na srljanje u propast. Moram reći da su uvjerljivi iako me ono »zapadnjačko« u meni nuka da samo odmahnem rukom. Kao, nije sve tako

crno, popraviti će se ako je nešto pošlo u krivo, idemo mi dobro i slavno naprijed... Ima toga još, ali odmahujem rukom na takve stavove. Radije otvaram oči i uši pa što Bog dragi daje. Tako pomislih da ove obje knjige imaju zajednički korijen. Ovamo su ubijali tijelo, duh se nije baš tako dao, tamo ubijaju duh dok se tijelo tovi. Na kraju sve završava u nekoj knjizi ljudi koji su progledali. Sad, tko će biti među koricama, tko izvan njih, upit je na koji svaki čovjek sam za sebe ponaosob odgovara. Ne znaju to učiniti ni »svemudre« političke stranke. Ima ih koje se napajaju, i tamo i ovamo, na zasadama sustava i mišljenja koji su proizveli spomenute strahote. Prisjetimo se, dok su nas tlačili i ubijali ovamo, na tom Zapadu dobar je dio govorio da je to »s ljudskim licem«. Jadno im takvo lice! Čak su to htjeli uvesti i kod sebe, pa i pod cijenu oružane borbe. Koliko god su zaslužili biti kažnjeni, ipak im ne bih poželio ono kroz što smo mi prošli. Bilo i ne ponovilo se više! Lako je to reći, puno teže je doživjeti. Ne čujem da se netko ispričao zbog svega. Pojela maca to vrijeme, rekao bi naš vrli puk. A isti glumci ponovno su na pozornici ili bi se tamo htjeli uspeti, ako su kojim slučajem bili pometeni s nje. Tako je to kad nastupaju oni »s ljudskim licem«.

Primijetih da je ova moja priča počela bivati duga kao tamničke godine. Ne treba zamjeriti, neka naš narodni duh progovori makar i kroz slova na papiru. On me je svemu ovome učio, ne bih se ja tomu tako lako dovinuo. Pregrmjet će on novonastale nedaće i na kraju unucima na koljenima, negdje u hladu, pričati o starim, dobrim, teškim vremenima. Kraljica Mira zacijelo će mu pomoći u tome. Neki su zbog nje i robijali, ne želeći prodati dušu da bi tijelu bilo dobro. Robijat će ponovno ako bude potrebno, ako maca vrati neka bivša vremena ili smisli njima slična. Nikad se ništa ne zna. Možda to bude potrebno učiniti zbog nafte ili nečeg drugog što su pronašli

kod nas, a njima je, kažu, potrebnije nego nama. Ne bismo sad o tome, tek toliko da pokažemo da ne idemo slijepi kraj nekih stvari koje nas okružuju. Od razbijanja glave o ovome, radije pomislimo na molitvu dok se odmaramo. Nema ništa bolje za opuštanje. Shvatiš da nisi sam, da nitko ne može mlatarati s tobom kako on hoće, da je ovaj svijet lijep unatoč njihovoj »maci«, da se isplati biti svoj i neprodan, da se, jednom riječju, isplati biti čovjek u vremenu ovakvom kakvo ono jest. Miriše malo na fatalizam? Ma ne! Miriše na one nasilne filmove u kojima glavni junak sve pobjeđuje. Razlika je samo u tome što ovdje nema nasilja, nego samo blagosti, dobrote, jasnih shvaćanja. I što sve nije jeftino, nego dokraja ozbiljno. Gospa to desetljećima govori i preoblikuje našu povijest. Ima ih koji bi bili sretni da ona ušuti, međutim, ona će uvijek govoriti pa čak i onda kada uredno izvijeste je li uopće ikada išta govorila na ovom ozemlju. Bog preko nje, a i preko nas, ako to hoćemo, neprestano djeluje. On na kraju pobjeđuje unatoč svemu.

Puhnuo je i vjetroć. Ugodno je. Razmišljat ću još malo o dodirnim točkama među raznim mišljenjima. Tek nakon toga može se malo i na more. Nemam jahtu, čak ni obični zračni jaštuk, pa ipak ne mislim da mi je neugodno. Ma kakvi! Uživam u životu, a to je najveće bogatstvo.

ZNAKOVI

Hvala Bogu, skupiše vijećnici općine Čitluk snage (tako barem kažu javna glasila, a i njima katkada treba vjerovati) i zaključiše kakvo bi trebalo biti plakatiranje unutar te općine, s naglaskom, naravno, na Međugorje. Nazvali su to čudorednim kodeksom, a već su ga prije donijeli za sebe. Očito su spoznali da im je pomogao u svakodnevnu življenju ne samo kada raspravljaju o društvenim stvarima. Vremena su se, dakle, promijenila. Ljudi počеше razmišljati, iako tako nije bilo predviđeno. Oni čiji su plakati sve ovo prouzrokovali misle sasvim nešto drugo. Njima treba potrošač, što glupliji i sa što više novca. I neprestano smišljaju kako to ostvariti. Ovdje su se malo zaletjeli, barem dok se neki pitaju.

Nipošto nije slučajno da su se ovakvi plakati pojavili na prilazima svjetski poznatu molitvenu mjestu. Neki ne mogu vidjeti znakove što ih ostavlja Gospa pa su odlučili nametnuti svoje. Budu li, naime, dopustili Kraljici Mira da svojim govorom oblikuje mišljenje ljudi, i sami će se morati promijeniti ili pak prestati s onim što su radili do sada. A to bi značilo napor. Njima do njega nije. Tko je vidio znojiti se u ovo suvremeno vrijeme?! Bolje je naklapati o demokraciji, ljudskim pravima, Europi, globalizaciji i tome slično. Da se pospem malo pepelom. Lakše je o svemu ovome govoriti u religioznim novinama, općenito u javnim glasilima istoga mišljenja, nego li reći upravo njima u lice. Stoji i ne stoji ovaj prigovor. Ako će ove riječi dovesti do toga da počnemo bolje prepoznavati »plakata-džije«, ako ćemo odlučiti odstraniti iz svoje sredine sve njihove plodove, postigli smo svrhu. Njima je poruka poslana, i

to snažna poruka. Sve oni mogu izdržati, ali ne i udar na džep. Učinimo im to. Kad završim ovaj tekst, otići ću pogledati da se možda negdje oko mene ne nalazi nešto njihovo.

Nije ovo ništa čudno. Ima već prilično dosta vremena otkad neki pokušavaju zatrti Božje znakove na zemlji. Bahatošću gaze sve pred sobom. Prije se govorilo da države imaju mafiju, sad mafija ima države. Uz pomoć novca i beskrupuloznosti dočepali su se vlasti i halapljivo grabe bogatstva koja nam svima pripadaju. Neki bi rekli da im je ime multinacionalne kompanije, ali ima i pojedinaca pa zato ne ću o imenima. Bolji je govor o njihovu djelovanju, a svatko će od nas moći razmisлити je li to tako i prisjetiti se tko spada u taj krug. Valjda razmišljamo! Bilo bi to dobro jer ako nafta poteče i našim krajevima, razmišljanje će nam i te kako trebati. Otmu li nam naše bogatstvo, barem ne će biti s našim pristankom. I, naravno, u pogodnom trenutku zbacit ćemo ih sa svojeg vrata. Rođeni smo slobodni i imamo pravo tako proživjeti svoj život. Naša neslomljivost znak je te slobode.

Ima i javnih glasila koja se ne daju slomiti unatoč svemu. Počnu kao neznatna namisao, a onda se nastave širiti smireno i neumoljivo. Progovore s ozemlja drage nam domovine, onda s neba iznad nje i čitave Europe, a na kraju se prebace i preko oceana. Nije trebalo mnogo. Bilo je samo potrebno malo razmišljati i pratiti znakove Kraljice Mira. Ona ne želi govoriti jedino u crkvama i sličnim okupljalištima, ona želi govoriti svakom čovjeku ma gdje se on nalazio. Njezina je poruka globalna, a učinak tako osoban, zdrav i koristan. Vijećnici što naumiše donijeti onaj čudoredni kodeks zacijelo su to osjetili u svojim srcima. Javna glasila su o tome uglavnom stidljivo progovorila jer tko je vidio danas spominjati čudorednost! Ta slobodni smo i možemo raditi što nas je volja. Imamo opća prava, posebna prava i ne znam kakva sve ne. Jadna li vam

majka, rekli bi naši stari na ovakvo razmišljanje. Što više imamo godina sve više vidimo koliko su u pravu.

Ako si sposoban, »plakatdžije« će ti vjerojatno doći, osim ako zaključe da je uzaludno s tobom govoriti, tj. da si nepopravljiv, kako napisaše komunisti kada su iz zatvora otpustili jednog nevino uhićenog fratra. I platit će cijenu koju treba. Nema tu puno zavrzlake, sve je jednostavno. Najprije te proglase sposobnim, nakon toga dadnu ti neku nagradu, onda o tebi njihova pera počnu pisati i nastavi se tako u tom tonu. Zvijezda je rođena. To što je ta zvijezda namijenjena samo za određenu uporabu, neko je drugo pitanje. Istodobno ona služi i kao mamac. Padne nam na pamet slikati se s njom, željeti biti u njezinoj blizini i tako polako upadamo u odavno zategnutu mrežu. Nekada je igra tako dobro napravljena da mnogi ne shvaćaju o čemu je riječ, ali su spremni sniziti svoje čudoredne kriterije samo da taj privid veličine što duže traje.

Neka se konačno malo razbistri ovo naše hercegovačko nebo. Mnoge »plakatdžije« pljuvale su na njega, međutim nije se dalo. Gledam kako mu se Kraljica Mira smiješi i kako zajedno šecu ovom zemljom.

ROMON

Ako imate tu nesreću da živite u gradu, onda preskočite ovih nekoliko uvodnih riječi. Možda i nemojte. Kad čovjek nešto hoće, moguće je to imati makar i na kraju svijeta.

Riječ je o jednostavnoj stvari. Sjedneš pred kuću, vozila tek tu i tamo prođu cestom koja nije odmah tu, ispred tebe se rasprostro krajolik koji ti sada izgleda tako skućeno, a nekada je tu bila tako beskrajna širina. Imaš sve, nedostaje ti samo romon molitve iz tvoga djetinjstva. Istina, mnogo se toga promijenilo, ali nije to tako važno. Ti si u svom okružju i možeš sanjati o prošlom, možda osjećati i sadašnje, tko zna! Život je išao svojim tijekom i došao je tu gdje je, sam ocijeni je li hod bio dobar ili bezvezan.

Da bismo bili uspješni, nedostaje nam upravo taj romon. Noam Chomsky, čiju jednu knjigu upravo prelistavam ovih dana, vjerojatno se s tim ne bi složio, nisam ga o tome pitao, ne poznamo se i mislim da se nikada ne ćemo upoznati. Međutim, ima dosta istine u nekim njegovim riječima iako nastoji da ga se prikazuje ljevičarom, u novije vrijeme anarhistom. Ja naprotiv nisam nikakav ljevičar i anarhist, Bože sačuvaj, samo pokušavam pronaći ono što je u redu ma gdje se nalazilo. U spomenutoj knjizi nemilosrdno raščlanjuje javna glasila, promidžbu, sustav. Ne čini to na »ljevičarski« način. Bliz je tražacima za istinom koje obično nazivaju desničarima. Nemam namjere pokušati se u ovoj podjeli nekako snaći. Tko ima vremena za bacanje, neka to čini, a ja ću radije polako za romonom pa ma što se reklo. Razumski se može doći do mnogih odgovora i, naizgled, sigurnosti. Trka je to na kratke pruge.

Molitva je ona zraka koja nas mijenja u našoj dubini i čini da postignemo stvari koje inače ne bismo postigli. Nemam pojma kako to prišapnuti Chomskom. Možda jednoga dana, dok bude gledao zalaz Sunca na obzorju, dođe na tu namisao.

S molitvom na »ti« izgleda nisu ni određeni znanstvenici koji su se ovih dana pokušali poigrati Boga. Čuli smo kroz javna glasila o čemu je riječ pa da sada to ne ponavljamo. Dostignimo se samo srži. Htjeli su doći do čestice koja je na početku svemira posijana iz Božje ruke. Nisu oni to tako nazivali, tek su sramežljivo naznačivali da bi ipak na početku nešto moglo biti, malo je glupavo, naime, takvim umovima reći da se sve slučajno začelo. Napor su im mogli zeznuti nepoznati hakeri. Dečki puni znanja i željni dokazivanja doviknuli su im da se ne trebaju previše uznositi. Prodrli su u njihov računalni sustav i samo zahvaljujući svojoj odluci da ništa ne oštećuju, pokus se uspio kretati prema manje-više zacrtanu naumu. I ništa im nisu mogli, barem do dana današnjega. Za razliku od njih, Bog je hakere na početku svijeta debelo lupio po prstima. Bili su to đavli kojima je palo na pamet poigrati se Boga i zavoditi time ljude. Baš bi bilo zanimljivo čuti što o svemu tome misle znanstvenici koji su sudjelovali u pokusu, a vjernici su. Samo, javna glasila, koja se ne će buniti ako ih se nazove ljevičarima, o tome uredno šute. Pokvarili bi opći ugođaj. Tko je vidio u ovom vremenu svakojakih tehničkih, medicinskih i kakvih sve ne dostignuća misliti o nečem tako prozaičnom kao što su Bog i molitva? To je za još neprosvijećene bake, one prosvijećene imaju pametnijeg posla. Točka.

A zašto bi bila točka? Neka njima bude kako hoće, a nama je listopad. Nazivaju ga Gospinim mjesecom. Mi, ako hoćemo, možemo dodati i mjesecom Kraljice Mira. Nije to važno, važan je onaj romon iz tisuće, tisuće grla. Ne bih baš rekao da su neprosvijećeni. Ima ih svih životnih dobi, zanimanja, umne

snage. Čak i dobitnika Nobelove nagrade, ako u ovome kontekstu to nekome nešto znači. Došli su podići oko svoga života vatrozid da ih nikakvi hakerski napadi ne bi možda iznenadili. Privukla ih je Kraljica Mira jednostavnošću i dubinom svojih poruka. I oni traže Božju zraku, ali u svome životu. Spremni su je tada nositi dalje i obogatiti njome drugoga, a da se pritom sebično ne udaraju u prsa i govore da su je upravo oni pronašli. Naravno da ne će očekivati Nobelovu ili bilo kakvu drugu nagradu. Premalo je to za njih.

Ne tako davno u ovo vrijeme bjesnio je rat na istoku Hrvatske. Da su tada htjeli tražiti, ne Božju zraku, već istinu, mnogo bi toga bilo drukčije. Ali nisu. Njihov novac nije se htio prljati takvim stvarima. Imao je uzvišenije poslanje. Jedino im je bilo stalo da sve zamute pa da se na kraju mogu pojaviti kao djelitelji pravde. Kud ja o ovome? Bilo je dosta. Vrijeme je upaliti svijeću za poginule i umrle branitelje. Najprije u svome srcu, a može i preko interneta (www.spomenik.net). U teškim trenucima znali su što je romon molitve, ta nosili su krunice oko vrata. Stanimo pred vrata svoga doma i dobro razmislimo o svemu ovome.

LOVOR

Ne da mi se ujutro rano prebirati po stručnim priručnicima, Nali koliko se sjećam lovor su »izmislili« Grci. Njime su kitili čela onih koji su se istakli na neki pozitivan način: pobjedonosne vojskovođe, športaše, pjesnike... Danas to nije slučaj pa slavom, ne ćemo reći lovorom, kite čela onih koji su se istakli glupošću. Zbog toga nam se iz naših javnih glasila krevelje sretni dobitnici. Ali pustimo mi njih kraju i raspredajmo o Grcima, kojima bi se spomenuti zastupnici ispraznosti rado vratili. Međutim, čime, kume moj!? Nisu Grci i Rimljani, na stranu oni zalutali, mačji kašalj. Trudili su se spoznavati mudrost i mnogo su toga spoznali.

Rekoh, rano je da mi ovakve misli padaju na um. Prepisujem ih iz svojih razmišljanja ovih dana. A na to me nagnalo iskapanje grobova onih preko kojih je prošla ta i ta slavna, udarna i ne znam kakva još brigada, čak i korpus, kako rekoše ovih dana na TV-u. Usput nam svima očitaše poduku kako ih trebamo cijeniti, diviti im se, ne prekrajati povijest, nadahnjivati se njihovim likom i djelom. Da budem malo jasniji? Čemu? Ne govorim o pojedinostima, govorim o ideologiji. Ona je zaslužna da smo ovih dana škarama za lozu i drugim priručnim alatom odstranjivali lovor koji je nikao iz lubanja pobijenih. Bili su nevini. Na završetku Drugog svjetskog rata pokupili su ih sa sobom dok su bježali u jednoj od svojih slavni pobjeda i hladnokrvno ih pobili. Dovedi su ih u jedno od naših dalmatinskih mjesta, povelili niza stranu putem kojim su se teško spuštali i čovjek i tovar u mukotrpnu nastojanju ne bi li se dolje u nizini na oskudnu polju što god priskrbilo. S lijeve i desne stra-

ne puta protezao se kameni zid i šikara koju su ustrajno krčili i pretvarali u komadić obradive zemlje. Junačinama se nije dalo daleko putovati. Pobili su ih i bacili u škrape, a Bog im, reko, posadi lovor. Puk je u tišini čuvao tajnu. Oni koji su znali križali bi se i pomolili kada bi tuda prošli, a oni drugi bi znali baciti i smeće. Tako su prošle godine.

Danas je, kao, neko drugo vrijeme. Grobari mi rekoše da je slično kao i prije. I povjerovah im. Tko želi činiti zlo, on će ga činiti i danas, tko traži istinu, naći će ju. Grobari zacijelo znaju što govore. Svaki dan susreću se sa životom i smrću. Ne daju se, stoga, tako lako prevariti.

Vjerujem da mi Kraljica Mira ne će zamjeriti na iznesenim riječima. Nisam, čini mi se, bio zajedljiv i osvetoljubiv unatoč tome što se ne slažem s putom »slavnih brigada i slavnih pojedinaca«. Tražim samo istinu i ništa više. Pred nama je budućnost koja bi unatoč svemu trebala biti drukčija. Nju su nam zacrtali i mnogobrojni naši mučenici, kako među crkvenim osobama, tako i među pukom. Svi su oni zavrijedili lovor oko svoga čela. Nisu izdali svoje čovjekoljublje, bogoljublje i domoljublje i zbog toga su morali umrijeti. No, tek su tada počeli živjeti. Ovaj im je tekst neznatan, preskroman dar. Važnije je ono prepoznavanje u našim srcima, za koje svatko od nas zna koliko je.

Na ovom mjestu misli mi odlutaše prema duhovnoj obnovi hrvatskoga naroda. Sjećamo li se kako smo o njoj govorili početkom devedesetih? Nema više komunizma, došla je demokracija, sad ćemo obnoviti sve ono što je u duši našeg naroda narušeno. Međutim, buknu rat koji su mogli zaustaviti oni iz tzv. Međunarodne zajednice. Ne bih sada o tome kako smo ubrzo počeli šaputati i saznavati da bi moglo biti da su ga oni sami željeli i poticali. Uglavnom, htjeli smo se duhovno obnoviti. Ali nije sve išlo tako jednostavno. Nešto učini rat, ne-

što podsmijeh novopridošle demokracije. Danas smo tu gdje jesmo, a mi najbolje znamo gdje smo to. Što nam preostaje nego pouzdati se u se, zasukati rukave i učiniti što je u našoj moći da se stanje promijeni? Zaradit ćemo tada lovor, nadam se ne u nekoj škrapu, već na javi i tako ćemo pomesti ispred svojih očiju i iz naše sredine one koji bi lovor htjeli za budalaštine. Počinjem li sanjati? Valjda nisam! Zbog čega se ne bismo trznuli? Dok smo mi iskapali svoje mrtve, s druge strane polja probijali su trasu buduće autoceste. Tvarno se bogatimo i uljepšavamo. Zar ima ikakva razloga da to ne učinimo i duhovno?! Sad, što nas je na broju malo, nije krivica nekih drugih. I to se može ispraviti. Važno je samo postati svjestan i stvari će drukčije poteći. Jesmo li uvjereni u to? Oдох ja tražiti druge tko zna gdje pokopane... Imaju mi oni i te kako što reći. Čak i više od ovoga jer sada znam bolje slušati njihove riječi.

A TI KAKO HOĆEŠ...

Još nam je svima dobro poznata balada iz betlehenskog predgrađa prije 2.000 godina. Kažem još jer upravo pročitah kako su u jednom engleskom gradiću odlučili to više ne spominjati. Njihov je mudar stav da se time šteti drugim religijama pa bismo svi zajedno trebali slaviti blagdan svjetla ili nešto takvo. A onda se druge religije pobuniše. Čekat ćemo što će odgovoriti mudri gradski oci. Dotle ipak ne zaboravljajmo čemu su nas učili naši stari. Naravno da je toga bilo puno. Usudimo se zaokružiti pa recimo da su nas učili raditi, Bogu se moliti i slaviti. Čini mi se da nisam daleko od istine. Zar ima nešto loše u tome? Vjerojatno ima za one koji misle od danas do sutra.

Slavi se poglavito u crkvama. Ne ćemo valjda o zadimljenim krčmama i turbofolku!? Čovjek umiven, obućen što bolje može, opušteniji nego inače dolazi svome Bogu kazati što ga tišti, kako misli dalje. I on mu govori preko svoga križa, svoje riječi, svjetlom kroz prozorska stakla, kroz druge ljude... Lijepo je biti dio te cjeline. Ona ti pomaže podnijeti i jednu ovakvu ili sličnu rečenicu: – Čim se udaš, gubiš radno mjesto! Ne razumijete ju? Hoćete nešto jasnije? Pa evo ovako: djevojka radi na crno kod gazde, ne bi ona tako, ali on joj ne želi uplaćivati za njezino mirovinsko i zdravstveno osiguranje. U slučaju da mu došapnu da stiže inspekcija, ona i druge njezina položaja smjesta idu kući dok opasnost ne prođe. Naravno, ostaju samo oni s urednim papirima, a to su žena, prijatelji, rođaci... Rađanje djece uopće nije zamislivo. Ta gazda prima samo djevojke! Dobro, rode i one, naročito u ovo suvremeno vrijeme,

ali im biva isto kao i onima po zakonu. I što sad?! Možeš prijaviti gazdu, samo kome? Možeš se i buniti, možeš..., ma tisuću stvari. Kad stigne Božić, ili ti bajni blagdani svjetla, zaroniš u meditaciju i shvatiš da je život prolazan. Gazda će zaroniti u darove koje je nakupovao. Tebi će zasvirati nebeska glazba, a njemu neki izvođač kojeg sutra više ne će biti jer doći će novi željni dokazivanja. I tako prolaze dani razdijeljeni u dva svijeta. Baš kao kad se Isus rađao. Oni su bili u dobrim prihvatilištima, a njemu su odredili štalu. Njih nestade, a on ostade do kraja vremena. Išao je svojim putem i pobijedio sve nedaće.

Očito se Kraljica Mira sjeća tih dana kad je o svom ponovnom dolasku odlučila postupiti na sličan način. Pohodila je siromašan kraj, progovorila njegovim žiteljima. Započelo je novo razdoblje ljudske povijesti. Nešto me znatiželja golica. Koliko je onih u čiju je sredinu došla ostalo s njom i nastavilo putem koji je ona zacrtala, a koliko ih je prešlo u gazde i nastavilo tim putem? Nešto mi se ne odgovara na ovo pitanje. A još mi se manje odgovara kad počnem razmišljati o onima koji su nakon pojavka Kraljice Mira počeli dolaziti u sredinu koju je ona izabrala. Ne povlačite nikakve zaključke iz ovih mojih riječi. Odgovarajte sami ako hoćete. Tada ćete tek znati istinu.

A da je gazdama natovariti sindikate na vrat? Ne bi bilo loše. Sindikati gdje ste? Nešto vas nema, što se događa. Ma da, još komunizam nije ispario iz naših glava pa očekujemo da to netko drugi sredi, odnosno bojimo se udruživanja. To je, naime, zabranjena stvar. Možeš se samo udružiti u veličanju... Da, da, prošlo je to! Ipak nije! I danas se traži veličanje, samo su vođe nešto drukčijeg izgleda. Barem u Americi nikad nisu imali komunizam pa su im sindikati imenica nepoznata sadržaja. Istina, udružuju se u kojekakve udruge, a onda ih »opale« u javnim glasilima i oni se pokunje. Pronađu li im još nešto za što se mogu zakvačiti, stvar je dovedena kraju. Ima, dakle,

pravo Noam Chomsky. Lažu nam kroz javna glasila. Gazde su se sjetile kako puk držati u pokornosti. Tučeš ga čitav tjedan različitim kvarnim namislima kroz javna glasila, a onda svećenik neka nedjeljom u onih svojih 10-ak minuta učini nešto ako može. S vremenom će se i smanjiti broj odlazaka u crkvu i može se mirno odahnuti. Jedni razmišljaju i upravljaju, a drugi su stado koje treba voditi. Nije to Chomsky loše razradio. Očito nema mnogo zajedničkog s našim pripadnicima komunističkog nasljeđa iako se ne stidi priznati da je iz njihova tabora. I sad ti to razumi. Nema drugog odgovora nego da je ljudskost progovorila u njemu. Ona je, pak, ista u svima nama i tako privlačiva. Naravno da su u to umiješani Božji prsti, za nas vjernike, a onima koji ne vjeruju neka ostane ono što sam maloprije rekao.

Prolaze vozila cestom, dan klizi svome kraju. Pjesnički ugođaj, zaboravih reći, suvremen. Svejedno, živjeti nam je u njemu bez obzira na sve. I može se pobijediti, reče siromašna trgovkinja na betlehemskoj tržnici.

RAP, COOL, ANARHIST ITD.

Zaplovismo u novu godinu. Što se posebno dogodilo? Ma uništa! Idemo dalje, a vrijeme neumitno klizi, nazivali ga novim ili starim.

Idu dalje i velike medijske kuće. Rade li rade. Neprestano izbacuju sve nove i nove proizvode, a mi bismo ih trebali kupovati i diviti im se. Taman posla! Bilo je dosta toga u pionirima, omladini, Titovim vojnicima i sličnim bedastoćama. Čao umišljeni, odoh ja svojim putom.

Da, nešto slično izgleda da je razmišljala i grčka mladež u posljednje vrijeme. Išli su na ulice, kako se to kaže medijskim jezikom. A mi smo ih kao opčinjeni gledali. Hoće li razbiti još jednu ulicu, hoće li poteći krv, hoće li proglasiti nešto svoje, hoće li... Upravo kao u starom Rimu. Gladijatori su u areni, a mi, svjetina, navijamo, palac gore, palac dolje. I tako su riješene sve poteškoće na ovom svijetu. Igre uveseljavaju nevoljni puk. Kakva kriza, kakva recesija, kakve trice i kućine. Ali, da se vratimo još malo negdašnjem Rimu, može i staroj Grčkoj, a može i Aleksandru Makedonskom. Ima dosta zanimljivih ličnosti. Nekada su predstavljali nešto veliko, potom su najednput propali. Znamo li zašto? Pa, dobro, učili smo povijest i tamo se kaže da... E, izgleda da sve nije tako. Nabrojane i još mnoštvo njih veže nešto zajedničko: odali se nećudoređu. Primjerice, povjesničari koje ne spominju u školskim knjigama kažu da je Aleksandar Makedonski umro izmučen od sifilisa. Palio je i ubijao na sve strane, te usput volio svoje muške ljubavnike. Nisam povjesničar, nisam sve to istraživao pa spomenutima prepuštam odgovornost za navedene riječi. A kad smo

već kod toga, ne pročitah nigdje da im se netko suprotstavio. Druga strana mukom se glasa, pa mi se sve nekako čini da nismo daleko od istine. I sad, što s tim? One spomenute medijske kuće, raznorazni bogataši, vlastodršci, umjetnici..., slijepo slijede proglašenu povijest u skladu s današnjom batinom zvanom »politička korektnost«. Nije ona na njihovim leđima, ona je u njihovim rukama, a leđa su naša. Nađosmo se tako u društvu propalih vojskovođa, carstava, dekadentnih društava. Možda će netko reći, ma pusti naklapanje. Zar spomenuti nisu tako mnogo dali povijesti? Recimo da jesu, ako preskočimo da je Aleksandar Makedonski zapalio bogatu perzijsku knjižnicu u Perzepolisu, da su Grci i Rimljani tako mnogo toga preuzeli od nekih drugih naroda, npr. Perzijanaca, a njih gurnuli u zapecak. Ma, hoću samo reći da sve nije tako crno-bijelo kako bi nam htjeli posredovati. Svijet naprijed nisu vodili kojekakvi propaliteti, nego dobro koje je napredovalo unatoč njima.

A mladež k'o mladež. Oni se, rekoše, nešto bune. Znaju li zbog čega? Možda to odrepaju, znate ono, kapa šilterica okrenuta naopačke, široke nezgrapne hlače, skupa majica. Oni su »cool«, oni su anarhisti, oni su sila. I lete riječi, bolje nego u nekog prebijenog crnca u američkoj tamnici. Samo, što li se iza brda valja? Stvaratelji mladenačkih trendova zadovoljno trljaju ruke. Ovce smjerno idu na šišanje. Novčanici se pune, može se i hazardirati. Svejedno je propala neka banka ili ne, milijarde dolara tamo ili ovamo. Sve će to platiti porezni obveznici pa igra može krenuti ispočetka. Bez žutog i crvenog kartona, to je za amatere, samo im se ne smije reći da su to.

Očito sam pod dojmom zadnjih događaja kad ovoliko pišem o tim stvarima. Pa da ja skrenem malo u druge vode. Što bi Kraljica Mira rekla na sve ovo? Vjerujem da bi se nasmiјešila i poručila mladima da dođu u župu Međugorje i pogledaju kako se može biti »cool« na pravi način. Nipošto ne ćete

biti sami. Bezbrojni su mladi već tamo, odnosno žive od istina koje su pronašli u toj oazi duhovnosti. Ja bih, pak, dodao da javna glasila to uredno prešućuju, ali to ne znači da se istina ne probija. Znam, vratio bih se time istoj temi, međutim Kraljica Mira ipak bi mi oprostila. Ona nas, naime, ne trga iz našeg svakodnevnog života, nego nas najprije uči u svojoj školi kako shvatiti svijet oko sebe, a tek onda ići u njega. To je zaista temeljni životni stav. Nismo došli niotkuda i ne ćemo otići nikamo. Bog nas je stvorio jednoga dana i isto tako jednoga ćemo se dana vratiti k njemu. Jesmo li toga svjesni ili si dopuštamo ići za ovozemaljskim veličinama koje se kite svojom propašću? Znam da ovo pitanje nije u skladu s političkom korektnošću, ali također znam da ta politička korektnost nije u skladu s Božjim riječima. Uzalud joj je što se diči tuđim perjem, mirom, rješavanjem sukoba i slično. Dečki, to se radi na sasvim drugi način. Ako ne znate kako, počnite moliti pa ćete shvatiti.

Ima ovaj svijet budućnost. Nije sve tako crno kako bi netko mogao pomisliti zbog gornjih riječi. Ta budućnost smo mi. Oprani od nanosa lažna blještavila i lažnih misli, usredotočeni na bitno sadržano u Božjoj riječi.

PITAM TE

Nešto se u zadnje vrijeme raspricaše o krizi. Kao, veliki su novci u pitanju, gospodarstvo više ne će moći rasti, moramo stegnuti remen... Ozbiljni ljudi, rekli bismo, a neozbiljno pričaju. Oni tek sad o tome, a Kraljica Mira godinama govori da nam ne cvjetaju ruže na ovoj kugli zemaljskoj. Očito je nisu slušali, a ako jesu ništa nisu razumjeli. Njima je kriza kad se bogataši ne mogu još više bogatiti, kad multinacionalne tvrtke ne mogu i dalje bezdušno izrabljivati dobroćudni puk i tome slično. Dotle je Kraljici Mira, i onima koji je slijede, kriza kad su ratovi, kad ima gladnih, bolesnih, napuštenih, obespravljenih, onih koji plaču... Unatoč zamamnosti bogatstva mudri se ljudi radije priklanjaju potonjima. Zbog toga će živjeti nadareno na ovoj zemlji i u vječnoj domovini, a oni prvi nigdje. Kakvi, nije ovo protuslovno. Bogatstvo je imati vrijednost u sebi, a ne u svojoj lisnici.

Puki idealizam? Može biti, međutim, drugog puta nema. Tko se daje prevariti ili vara drugoga, izgubit će se na prašnjavim ovozemaljskim stazama. Životno iskustvo kaže da prijevera obično dolazi polako. Početak je prvi kompromis. Reknemo sebi da to nije ništa i odemo u krivo. Već sljedeći put to je puno lakše učiniti. I vrzino kolo vozi u nepovrat. Najbolje se to vidi na primjeru kojekakvih izbora. Najprije daješ sve od sebe da postaneš kandidat. Kompromisi se počinju redati. Nakon toga dolazi sam čin izbora. Bude li potrebna kojekakva prijevera, Bože moj, mora se, uzvišeni ciljevi zovu. Nakon toga treba vraćati pozajmice. I zajedničko dobro trpi. Oni koji bi trebali biti naprijed, gurnuti su nazad, a oni odonuda naprijed. Velike riječi frcaju na sve strane iako se osjeća miris truleži.

I ja se pomalo pitam zbog čega mi ovo pada na pamet dok vani sunce lijepo grije, a dogodi se i dosta toga dobra. Vjerojatno ovi raznorazni izbori koji su nedavno bili ili koji će uskoro biti, pomiješani sa životnim iskustvom, traže odgovor. Pitaju me što sam učinio i što činim da stanje bude drukčije. Bože moj, teško pitanje! Ma, rekao bih, preozbiljno. Valjda! Međutim, potrebno je odgovoriti na njega i onda se opustiti. Eto, stavio sam ga čak i u naslov ovog teksta te usmjeruje moje misli dok pišem. Kako se odnosim prema događajima oko sebe? Možda tako da imam svoj život, ne dam da mu nitko mrsi konce i idem naprijed. Sad, što svijet propada, ja tu ne mogu ništa učiniti. Nisam povlačio konce i perem ruke. Gdje je voda? Čini mi se da nešto nije u suglasju. Jest moj život važan, ali je važan i život u čijoj matici plovim. Htio ja to ili ne, Bog će me jednoga dana pitati za sve okolnosti i sve ljude. Što ću mu odgovoriti? Hajde, dopustimo da ovo pitanje odjekuje u nama, zastanimo malo, odmorimo se.

Nekada davno, dok bijah puno mlađi, hodao sam Isusovom domovinom. I tada se ratovalo kao i danas. Po prvi put vidio sam uživo, ne na filmu, upereno oružje u čovjeka s rukama jasno naslonjenima na zid. Moram priznati, jedno sam vrijeme opčinjeno zurio. Nisam shvaćao da se to može događati. Onda sam vidio i prašnjave tenkove koji se preko granice vraćaju iz boja. Sve je bilo tako nestvarno, a tako stvarno. Povijest, sadašnjost, arapski i židovski poznanici miješali su se u nerazrješivi čvor. Kako se postaviti? Još i danas odgovaram na to pitanje. Naravno, meni je bilo lako, jer sam ja tih godina, a i danas, u stvari samo promatrač. To je nečija druga povijest i ne boli me kao moja. Dotle Bog govori da smo svi braća i sestre, da nam je domovina zajednička. Nema, dakle, uzmicanja. Moja, odnosno naša je povijest, patnja svakog ljudskog bića na ovoj zemlji. Mir ne dolazi po oružju jačega, već po pravdi i istinito-

sti. Počinje to još u osami naše sobe, obitelji i zajednici u kojoj živimo. Sličī danosti gorušičina zrna: malo je, klija i raste u tišini, a onda se odjedanput razgrana. Čak i ptice slijeću na njega.

Suvremeni istraživači mišljenja pribjegli bi ovdje anketi. Koliko ljudi misli na gore opisan način? Nakon toga izvlačili bi iz svega određene zaključke. Posao k'o posao, nema smisla prekidati ga. Ipak, jedno malo pitanje: »Je li vrijednost u zbiru mišljenja ispitanika ili u onomu što to mišljenje potiče?« I još jedno pitanje: »Što je to što potiče mišljenje tih ispitanika?« Možda javna glasila koja nas nastoje oblikovati kao što kovač oblikuje željezo u svojoj kovačnici? Daj, budimo ozbiljni! Što nam mogu pametnoga reći bogataši koji nastoje posjedovati što više tih javnih glasila i učiniti ih takvima da sličē kao jaje jajetu? Ništa! Nama mnogo toga može reći samo Bog koji nam govori u tišini i jednostavnosti. Slušamo li ga?

PUTOVI BIJELI

Svi putovi vode u Rim, tako je glasila izrjeka kojoj su me učili u srednjoj školi. Zapamtio sam je unatoč različitim bubama u glavi. I nisam se pokajao. A danas, kamo danas vode putovi? Možda opet u Rim, ali bih prije rekao da vode na neke druge strane. Barem bi oni htjeli da to tako bude. Tko su sad ti oni? Bit ću iskren pa reći da ne znam. Uostalom, nije ni važno. Pustimo imena, gledajmo djelovanje. Svatko onaj tko ide lošim putevima kroz život, pripada njihovoj skupini. Lako ju je prepoznati. To je kao na ribarenju. Baciš mrežu, sjediš lijepo u hladu i gledaš što će se uloviti. Mreža je, naravno, humano i, za nas kršćane, kršćansko učenje, za neke druge njihovo. I što je tu loše? Ništa, loše je samo kad sekularizacija digne glavu i pretvori se u sekularizam. Zabrani tada spominjanje Boga, i kršćanskoga i svačijega, a na njegovo mjesto stavi sebe i tepa da je to tada građansko društvo. Jakih građana, reklo bi se danas šatrovački.

Ali, nisu samo naši duhovni putovi prepuni rupa i njihova nastojanja da to tako i ostane. Ista je stvar i sa zemaljskima. Gledam ove što vode rijeke hodočasnika do Kraljice Mira. Kao da su iz nekog drugog stoljeća, a ne ovog našega. Dobro, bio je komunizam, bio je rat, još je tu Međunarodna zajednica. Sve nevolja do nevolje. Ipak, nije u najmanju ruku pristojno tako dočekivati nebrojene hodočasnike i namjernike. Složit će se u ovom izričaju sa mnom vjerojatno i Međunarodna zajednica. Ta toliko je puta čula da njezini građani ponavljaju upravo to. Da, samo kolika je njezina krivnja? Sjećamo li se kako su joj tenkovi i borbena vozila oralna po našim prometnicama, a

njima se nije plaćalo za to? Sjećamo li se kako nam je tim istim tenkovima orobila i zatvorila banku da se ne bismo slučajno gospodarski podigli i obogatili? Mogli bismo se, naime, umisliti i izgubiti dušu zbog novca. Hvala, Međunarodna zajednico. Sjećamo li se drugih sličnih stvari? Vjerojatno jesmo, jer to nije tako davno bilo. Dometnimo još samo da su nam promijenili i zakone, tako da novca za obnavljanje cesta jednostavno nema, a kad ga i ima, ne možemo njime upravljati kako hoćemo. I sad što je, tu je. Nije nam nikakva utjeha što i njihovi građani deru postole na tim istim putovima. Ovo je naša zemlja i moramo je urediti kako treba unatoč svim ostalima.

Možda jednoga dana pobijedi logika kapitala pa dobijemo lijepe ulaze i izlaze iz mjesta gdje Kraljica Mira neprestano govori svijetu. Njemu će biti dobro jer će se tako lakše oplodivati, a nama, kojima do njega i njegove logike nije stalo, bit će to prilika u još većem miru i jednostavnosti razmišljati o riječima naše Gospe. Ipak, dok razmišljanja, ma čija ona bila, o potrebi suvremenih cesta i suvremenih parkirališnih mjesta ne pobijede u glavama, pokušajmo izgraditi one važnije putove. Točno, polazimo od onog vidljivog. Koliko smo samo hodočasnika zapazili da po svakom vremenu pješice, počesto bos, idu prema svojoj Kraljici Mira? Sviđalo se to nekome ili ne, ima ih puno. Međutim, na tom putu moraju se boriti ne samo s vremenskim uvjetima i prostornom udaljenošću, nego i s dračom, oštrim kamenicama, vozilima koja prozjuje centimetar kraj njihove noge ili glave. Sve je to samo zbog toga što nismo izgradili tzv. hodočasničke puteve. Ne traži se ništa posebno, samo toliko prostora da čovjek neometano može ići naprijed. Netko će reći da je sve to povezano s onim drugim putovima. I jest i nije. Tko nam smeta duž ograde naše kuće ili našega posjeda urediti takvu stazu!? Ne će nas to puno stajati, možda nimalo novca, tek koji sat posla. Ako reknem da će

Bog biti zadovoljan time, nisam ništa novo rekao. Naravno da hoće. Jednoga dana, ako već nije, i nama će zatrebati takav put. Ne može se živjeti bez nauka Kraljice Mira, ma koliko se trudili sve to prebrisati krpom nebrige.

Reče mi danas čovjek u razgovoru da su mu suborca ubili kad je pao Široki Brijeg u veljači 1945. Njima zarobljenima i smještenima u samostansku prostoriju dojadila hladnoća i on na se obukao habit koji je bio na vješalici. Čim su ga partizani spazili tako uređena, poslali su ga tamo kamo su poslali i one kojima je to bilo redovničko, službeno odijelo. Kakve ovo veze ima s govorom o putovima? Čini mi se da ima. I ovo je jedan put, naš i njihov. Naš put obilježen je molitvom, a njihov krvlju. Velik raspon, ali je život takav. Onome tko se odjene pravim vrijednostima ne će uvijek ići jednostavno na ovoj zemlji. Međutim, njega će se pamtit i druge zaboravljati. Znam, već smo to iskusili. Kad jesmo, nemojmo zaboravljati. Probisvijeti prolaze, a svi putovi i nadalje vode u Rim, oprostite, vode prema sreći, uspjehu, Bogu. Treba ih samo prepoznati i zaputiti se, ne gledajući na žuljeve, neuređene staze, neodgovorne vozače.

GRANICE

Opet neke katastrofične najave u javnim glasilima ovih dana. Kao, do te i te godine, a ona nije daleko, otopit će se ledenjaci, razina mora će se podići, temperature će skočiti... Nije teško zamisliti čitav scenarij, da ga sada ovdje ne spominjemo. I što sad? Netko će im opsovati majku, a mi što ne psujemo molit ćemo se Bogu, te u isto vrijeme i razmisliti što sami možemo učiniti da to ne bude tako. Stvarno, može li se tu išta učiniti? Ako bismo slušali one koji ovih dana govore o vodama, zaključili bismo da ne može. Oni kažu da je voda potrošno dobro, da je ograničena i da će do te i te godine negdje oko pola čovječanstva biti zakinuto za nju. Nije čudno što su se pojavili prosvjednici koji su im željeli dobaciti da je voda temeljno ljudsko pravo, da pripada svima nama, a ne samo nekim tamo koncesionarima. Međutim prosvjednike uredno rastjera policija, pendrek, suzavac i tako to. Vidjeli smo sve lijepo na televiziji. Ne ću sad o tome kako smo reagirali. Znam samo da treba razmisliti i lupnuti šakom o stol. Upravo tako, kao ono Isus u hramu. Naravno da su mu zamjerali, pokvario je dobro uhodan posao u kojem su mnogi bili zadovoljni. No, Isus je znao gdje je granica i nije dopuštao ne samo da je on prijeđe, nego ni oni drugi oko njega. Ne pada mi ovdje na pamet nikakav prevrat, dosta nam je već bajnih prevratnika, nego mi na pamet pada naša društvena uloga ili, drukčije rečeno, naš društveni život. Baš tako! Najprije su nam uvalili da smo jedinke, kakvo društvo, nema čak ni Boga, samo mi sami. A sada bi nam, da preskočimo druge prijevare, htjeli ukrasti i vodu. E, tako ne može! Nju nam je Bog dao u koncesiju i ne

odričemo je se. Ako i nemamo novca, imamo pravo udisati čist zrak, piti zdravu vodu, jesti zdravu hranu. Vi si pronađite neko drugo mjesto gdje možete provoditi svoje naopake pokuse. Da, mirišu mi ove pripreme na to. Dopustimo li vam da nam uzmete vodu, zaželjet ćete da vam budemo ropski poslušni. A na to ćete nas lako tjerati. Samo zavrnete slavinu i gotovo.

Dobro, malo sam se zanio, pišem ovo u popodnevni sat nakon ručka pa izgleda kao da se svađam s nekim nevidljivim. Na žalost, istina je tu negdje. Božjih Deset zapovjedi više nego ikada zakon je koji nam svima treba. Pa zar stvarno mislimo da se Kraljica Mira tek tako muči s nama svih ovih pustih godina? Daleko smo zabrazdili. Ne mislim na nekog nepoznatog tamo, mislim upravo na nas. Zvali smo se kršćanima, ali smo dopuštali da nas obuzimaju misli koje nemaju puno veze s kršćanstvom. Nije tako? Neka mi onda netko razjasni kako to da nam komunizam još uvijek miriše unatoč svemu zlu što je učinio, ne samo u Hudoj jami? Očituje se to na razne načine, počevši od glasovanja na izborima pa dalje. Jedan od oblika je i šutnja. Ma raskrinkajmo ga već jedanput, kao i pohlepne globalizatore, i počnimo misliti svojom glavom! Bog nas je stvorio slobodne i besmisleno je poput roba doći k njemu. A Bog je samo jedan, svi drugi ovozemaljski božići tek su mjehurići od žvakaćih guma. Uvale nam ih, žvači i puši, a na kraju ništa.

Znam, da su ona negdašnja vremena ne bih smio preko granice, osim da im obećam suradnju. Mislim, preko granice ovamo, prema tamo bih mogao, samo ako me ne bi uhvatili ili ubili na njoj, ovisi o naredbi, ovisi o tome kako je graničar ustao toga dana i još puno sličnoga. Uvjeren sam da bi taj čuvar uvijek bio brkat. Isto sam tako uvjeren da bi me mrko pogledao, opsovao mi Boga ako mu nešto ne bi bilo ispravno, prijetio mi... Jednostavno bi se odnosio prema meni kao

prema nekom kriminalcu. Ja sam na granici, onoj koju udariše oni, ali i oni s početka teksta. Sve je to ista skupina, samo su uloge različite. Istina, i slikaju se na različitim mjestima. No, pusti slikanje. Jedan je život, jedna je kugla zemaljska i zbog toga ne dam da mi ih otmu.

Kraljice Mira, zamjeraš li na ovim riječima? Kako ću uspjeti pronaći pravi put i ići njime ako mi misli nisu bistre? Oprosti ako sam negdje prešao granicu. Uopće mi to nije bila namjera pa se želim vratiti. Samo mi pomози shvatiti što nije dobro i što treba poduzeti. Tebi to ne će biti teško. Tolike si podigla na noge u crkvi sv. Jakova, na Brdu ukazanja, na Križevcu. Želim ići zajedno s njima i mijenjati lice ove zemlje. Mi nikome ne ćemo otimati ozemlje, ne ćemo im pljačkati banke, ne ćemo im zatvarati slavine s vodom, ne ćemo o njima loše govoriti, ne ćemo... Puno toga ne ćemo, a hoćemo im, jednostavno rečeno, pomagati na svakom koraku. Uistinu pomagati, a ne ih varati tom riječju.

Nisam još danas slušao vijesti. Jesu li... Pusti to, idem se prošetati s Kraljicom Mira, ponizno, sinovski i odlučno.

MA, KOJE MEĐUGORJE!?

Rekoše mi da će na TV-u biti nešto o onome čime se bavim u posljednje vrijeme. Dobro, zaključih, žrtvovat ću se i gledati iako čisto dvojim o ishodu te emisije. I stvarno, bi o onome što me zanima. Čak je i obećavajuće počelo. Snimljene izjave jasno i nedvojbeno uvele su u temu, ali, kako to obično biva, voditeljica i sudionici ubrzo zaboraviše na nju. Oni započеше neku svoju priču pa se, uz ostalo, međusobno i dograbiše. Raspredaše čije je životno uvjerenje ispravnije i bolje za čovječanstvo. Kuku! I kao Pilat u Vjerovanje, uplete se u sve i Gospa Međugorska. Ne, nije ona tomu kumovala, jednome od sudionika se učinilo zgodnim da kaže da je u posljednje vrijeme učinila nešto posebno za čovječanstvo pa se jedan drugi našao pozvanim odgovoriti. Počeo je učeno. Kaže da smo ozbiljni ljudi, zbog toga je neozbiljno govoriti o takvim stvarima. Na licu mu se, pak, čitao stav: »Ma, koje Međugorje!« Da, uopće nije katoličke vjere, ako ima ikakvu. Ovim ga ne prozivam, samo mi je čudno kako on to tako uvjerljivo i s visoka može govoriti o Gospi Međugorskoj ili Kraljici Mira, kako je ispravnije reći, a uopće mu ništa iz njegova života ne dopušta da stekne bilo kakvo saznanje o toj temi. To bi taman bilo kao kad bih ja govorio o atomskoj fizici i očekivao da drugi uvažе moj govor. Što ću, morao sam i ja odmahnuti rukom i reći: »Ma, koji čovjek, ma, koja emisija, ma, koji napredak...«

Pade mi sve to na pamet dok se osjeća miris svibnja. Gospin je to mjesec, mjesec Kraljice Mira. Doći će u župu Međugorje ljudi sa svih krajeva svijeta. Bit će i onih koji potječu iz iste životne sredine kao i spomenuti gost u emisiji. Hoće li oni

išta osjetiti? Stvarno ne znam, ali znam da će ih većina otvoriti vrata svoga srca i pustiti da se dogodi što se ima dogoditi. E, tu znam da će nešto biti. Kraljica Mira nikoga ne pušta od sebe praznih ruku i prazna srca, samo ako je spreman primiti dar. Nešto sam iskusio, nešto čuo od drugih i zbog toga ovako zaključujem. Uistinu je lijepo u svibnju biti s Kraljicom Mira. Događa se proljeće, ali ne samo u prirodi nego proljeće u biću čovječanstva. Tako je opipljiva misao da Kraljica Mira čini nešto za nas ljude, pa da je čak i pripomogla u rušenju komunizma i sličnih umotvorina, ako to već nije sama učinila. Nemojmo o postotcima zasluga, važno je da je to prošlo svršeno vrijeme.

A u ovom mjesecu cvalo je prije mnogo godina cvijeće od Bleiburga pa dolje duboko u Balkan. Pričao mi je o tome uz ostalo i jedan iz tog vremena preko svoje knjige. Iako je u ratu vidio dosta smrti, tek mu se tu začela misao da svi jednako umiru. I misao je klijala tijekom života; nije ju iščupao iako je bio na strani pobjednika i sve mu je govorilo da se pusti niz struju i koristi slasti pobjede, naročito kad samo trebaš biti poslušan i ništa više. Pobijeđeni su naravno morali o svemu šutjeti. Tek su u osami u svojim mislima prebrojavali tko se sve iz tih dana nije vratio. I sjećali su se i svoje kobi, kako su uspjeli izmaknuti da proljetno cvijeće ne zaliju svojom krvlju. Čudna su bila ta vremena. Kraljica Mira nježno ih je rastvorila svojom rukom i stvari su se počele stavljati na svoje mjesto.

Kako bi bilo dobro da duh Kraljice Mira pobijedi i u samom mjestu gdje ona neumorno govori svijetu. Recimo, da oni koji donose drogu, više je ne donose. Da oni koji ne plaćaju ili slabo plaćaju svoje djelatnike, da to počnu činiti, da oni koji krađu, prestanu krasti... I puno još toga ima, dovoljno je samo uzeti Deset Božjih zapovijedi i znat ćemo što to treba odstraniti. Na žalost, i to je slika koja nas svaki dan pogađa. Raznose je obijesni mopedisti, djeca sa stotinama eura u džepu, umi-

šljeni gotovani. Podrazumijeva se, nije to plod govora Kraljice Mira, a ni jedina slika koja postoji. Ona uobičajena je puno jača. Da je drukčije, ne bi nam sve to tako upadalo u oči. Ima toga i na ostalim mjestima pa ipak nekako šutke prelazimo preko svega.

Ma, koje Međugorje, koja slika treba pobijediti pred licima onih koji neprestano dolaze unatoč svemu? Ne, nisam dovoljno odgovorio u gore navedenim rečenicama. Treba pobijediti tvoja i moja slika. Lako je kritizirati, uzdizati se iznad društva oko sebe, teško je praviti stube po kojima ćemo se peti zajedno s drugima i postajati sve bolji i bolji učenici Kraljice Mira. Takve stvari, čini mi se, jedino imaju smisla. Uostalom, život je to već odavno pokazao. Osloni se na svoga Boga i kreni naprijed, a sve će zapreke padati kao paučina kad mahnemo rukom preko nje.

NA ŠTO STE TOČNO MISLILI?

Sve do pojave računala ili digitalnog doba tehnička dostignuća nisu me nešto posebno zanimala. A onda se sve izmijenilo. Da bi dovršio školu, završnu radnju moraš napisati na računalu, da bi saznao više o svijetu, moraš početi čitati internetske stranice, da bi s nekim stupio u dodir, trebaš znati kako radi e-pošta, SMS, mobiteli... i još tristo čuda. Ipak, najdraži mi je list prazna papira. Nešto zamislim u glavi, naškrabam na papiru i tada to mogu ostvariti pomoću ovog ili onog tehničkog dostignuća.

Da, samo što će vama ove moje priče? Stvarno ne znam, tešim se da ste prošli nekakav sličan put. Možda se jednoga dana sretnemo na Facebooku koji još ne koristim (teško da ću ga ikada koristiti), možda se sretnemo na nečem sličnom, možda zajedno počnemo pjevati ode ovih dana gromoglasno najavljivanoj tražilici Wolfram/Alpha. Kažu da će zasjeniti sve do sada viđeno. Utipkaš neku riječ, pojam, a ona ti izlista sva moguća objašnjenja i poveznice. Čak može i učiti, pa će sve više sličiti našem ljudskom mozgu. Ponavljam, ne znam gdje ćemo se možda sresti pomoću ovih tehničkih dostignuća. A dok se to ne dogodi, ne budi lijen, malo sam švrljao po toj novoj tražilici. Sučelje ne predstavlja nešto posebno. Izbornik za upisivanje, klikanje i to je uglavnom sve. Nešto mi pade na pamet i na samom početku upisah riječ Međugorje. Hajde, rekoh sam sebi, da naučim nešto novo kad to ovo čudo najavljuje. Brzo dobih odgovor u stilu pitanja na što sam to točno mislio. Kiselo se nasmiješih. Zar je potrebno odgovarati? Onda mi pade na pamet da nisam možda ja u krivu. Kako bi bilo

da umjesto onog »đ« upišem »dj«, bolje će to ova zapadna umotvorina razumjeti, valja se prilagoditi, idemo u Europu... Sinuše mi u mozgu umovanja iz naših javnih glasila. Opet ništa. Možeš se ti ulizivati koliko hoćeš, ali odgovor je uvijek isti. Malo se ljutnuh pa našim slovima upisah središta susjednih općina. Njih pronade, čak mi objasni koliko imaju stanovnika, trenutnu temperaturu, kakvo ih vrijeme sutra očekuje... Klik mišom i tražilice nesta ispred mojih očiju. Dosta! Živimo u demokratsko vrijeme. Imam pravo izbora, nije ovo komunističko jednoulje. A sada udarac po drugoj tipki računala i silazimo s ove teme, odnosno idemo malo o onome što je tražilica željela prikazati nepostojećim.

Kraljica Mira privlači ljude sa svih strana svijeta. Tamo, u zlosretno komunističko vrijeme zasjekla je u ljudsku povijest i navijestila nam da izlaz postoji. Tako se i dogodilo. Komunizam se urušio. Međutim, žestoko se ritnuo u ovim našim krajevima. Htio se osvetiti pa je ubijao život. Naravno da nije uspio. Odlepršao je kao posljednji ostatci snijega u proljeće. Mnogo je u tome pomogla krunica oko vrata hrvatskih bojovnika. Borili su se i molili, čuvali slobodu i svoj dom. Ne ću spomenutu tražilicu pitati tko su oni. Svejedno mi je za njezin odgovor. Blješte u mojim očima posebno tamo oko obljetnice Kraljice Mira. Sjećam se kako se u hudo ratno vrijeme rodila namisao da tih dana hodočaste svojoj zaštitnici pa se ustalio 28. lipnja, dan kada su u miru mogli razgovarati s Bogom i sa svojom Gospom. Što su točno mislili i pričali tih dana, to samo oni znaju. Danas je taj nadnevak ispražnjen ovim sadržajem. Ali, ostala je povijest, neprojena sjećanja i osjećanja. Hrvatski vojnik i čovjek i nadalje je tu, zajedno sa svim drugim ljudima dobre volje.

Teško je ne imati ovakve misli dok se na raznim stranama obilježavaju obljetnice iz Drugog svjetskog rata ili se otkrivaju

raznorazne jame s ostacima poubijanih. Hrvatski čovjek prošao je kroz teško razdoblje. Na tom putu i te kako je izranjen. Međutim, bude li slušao svoju Kraljicu Mira, bit će sve drukčije. Ma, ne izdvajam ga nešto posebno, i drugi su narodi imali svojih križeva, samo njega bolje poznajem i ništa više.

Prije pisanja ovog teksta pročitao sam da se u Ateni prije nekoliko dana sastala tajna skupina (ne izgovara mi se njezino ime) i da su dogovorili korake za budućnost. Uglavnom, htjeli bi da postoji jedna nacija, jedan narod, jedna vlada, jedna vjera... sve jedno. »Lipi moj komunizam«, rekao bi jetko naš čovjek. Kakvi, oni se tako ne zovu. Oni su pripadnici najbogatijih obitelji na svijetu, plava krv, moćni političari... Kako misle dostići svoj cilj? Recimo da je to posredovanje budalaština preko javnih glasila, gušenje brojčano malobrojnih naroda, upravljanje našim novcem i našim gospodarstvom, ovladavanje našom kulturom i školstvom, jednostavno zavođenjem na svim razinama. Hoće li u tome uspjeti? Teška misao za kraj teksta, ali jasno odgovaram da ne će ako budemo prepoznavali njihove pipke. Živi bili pa vidjeli, dometnuo bi neuništivi narodni duh.

POLAKO, DRUŽE!

Po šumama i gorama..., tako se nekako pjevalo tih godina. Odnosno, htjeli su da pjevamo, a bilo nas je koji nismo hajali za to. Zadrtni nacionalisti, zaključili bi pripadnici imperija koji se ne stide govoriti o njegovoj prošlosti. A ona je bila..., ma što bih ja o tome, ima toga u knjigama, a još više na internetu, jer je tamo teže nadzirati misli. Drugo je meni nešto na pameti. Koliko smo blizi ili daleki samima sebi? Pitanje prilično čudno. Pa kome ćemo drugome biti blizu ako nismo prije blizi samima sebi? Stvarno ne znam, znam samo da ima smisla malo razmotriti ovo pitanje.

Gledam, naime, hodočasnike sa svih strana svijeta. O turistima ne ću, o njima će drugi. Pobožno svoje oči upiru u nebo, u Kraljicu Mira, u jasan govor o kraljevstvu Božjem. Neki kod kuće nisu ostavili ništa, a neki su ostavili mnogo toga. Sad su svi isti. Rekao bih, blizi samima sebi. Pronalaze mir, bratstvo, sestrinstvo i sve slično tome. Ma, sve pojmovi i sadržaj jedan ljepši od drugoga. Opažam isto tako da se nekima ne sviđa što se vladaju na taj način. Teže im je podvaliti neku patvorinu umjesto pravog sadržaja. Lagano se proizvodi, a mnogo se na njoj zaradi. To oni tako misle. Jadne li pameti! Zahvalan sam, dakle, hodočasniciima na njihovim razmišljanjima i žuljevitim stopalima.

S Kraljicom Mira ne može se po onoj »snađi se, druže«. S njom ili jesi ili nisi. Neki bi htjeli da to ide polaganije. Kao, razboriti smo ljudi, čak učeni, pa što bismo se mi kome zamjerali?! Vrijeme teče i sve će doći na svoje mjesto. Nisam uvjeren i najradije svakome takvome kažem: »Polako, druže«.

Još jedna izrijeka iz onih vremena. Dobro pristaje razmišljanjima da treba sagnuti glavu i bespogovorno slušati zapovjeđene istine. Nešto kao u onom zloglasnom hotelu Lux u Moskvi. Uđeš više-manje kao čovjek, a iziđeš kao revolucionar. Znaš napamet revolucionarno vjerovanje, znaš postavljati bombe, ubijati... i još tristo čuda. Ako pogineš, drugovi će se pobrinuti da se o tebi lijepo govori. Sad, što je to izvrnuti smisao vrijednosti, nije tako važno. Prevladala je to ljudska misao još u vrijeme kolonijalizma i raznoraznih slavljenih revolucija. Treba slijediti neminovni povijesni tijek.

Njega je slijedio i Bernard Nathanson. Školovao se i postao vrstan ginekolog, mislim na tehnički dio tog posla. I prionuo je zadaći drugova iz hotela Lux. Obavio je na desetke tisuća pobačaja. Čak i vlastitoj ženi. Osjećao se nadmoćnim i mirnim. Ljudska znanost nezaustavljivo galopira naprijed. Onda ga je »pokopalo« još jedno ljudsko iznašašće. Ultrazvuk. Promatrao je nerođeno dijete, zavolio ga i posramio se. Da ne pričam dalje, znate već da je, kao u svim dobrim bajkama, postao drukčiji i sada je jedan od velikih pobornika ukinuća pobačaja. Ispriča mi sve ovo komadić papira na kome sam zapisao njegovo ime i ime knjige u kojoj opisuje svoj život: *Iz smrti u život*. Tako jednostavno, a tako dramatično. Dragocjeno je njegovo svjedočanstvo za sve one koje su uspjeli prevariti. Naravno da dobro dođe i drugima. Zacijelo će s još više lakoće braniti svoja uvjerenja.

Istina je, kad su vrući dani, a i u drugo vrijeme, puno je lakše odmarati se nego prebirati po ovakvim temama. Što ako to ne bismo činili? Najbolje da svatko sam za sebe odgovori. Može i negdje na kupalištu, u planini, na radnom mjestu. Nevažno gdje smo, život teče i ne možemo iskočiti iz njega. U stvari možemo, ali nije to nikakvo junačko djelo, nego potpuni promašaj. S poteškoćama se hvata u koštac, a ne uklanja im se s puta.

Podrazumijeva se da sam ove misli skupljao na raznim stranama. Ne znam koliko su uspješne, jesam li ih zamotao u prikladan omot od riječi? Znam da će neke slične uvijek nadahnjivati ili preispitivati ljude. Jednako hodočasnike i turiste, odnosno gospodu i drugove, kad je riječ o pristupu Bogu. Rekao je..., nije važno, važno je što smo rekli mi. Tek nas naše misli mijenjaju. Da je drukčije, onda bi računalo bilo i te kako napredno. Ali, ono uvijek ostade hladnim strojem unatoč svim silnim podacima kojima može biti nakrcano.

Htio bih, a ne mogu, biti sam ovih dana na Brdu ukazanja. Tu povijest započe onih olovnih godina i htio bih da mi u tišini još štogod kaže. Dobro, ne mora biti pomalo politički obojeno kao ovaj tekst, ali će biti obojeno govorom Kraljice Mira. Ona jednako voli sve ljude, bez obzira na razna uvjerenja, podrijetlo, imovno stanje... Učim se tome od nje. Naslov ovog teksta upozorenje je, dakle, nije prozivka. Očistimo se od primjesa propalih sustava i propalih mišljenja da bismo mogli uživati u slobodi. Znam, prodaju se oni i danas, samo u različitom pakiranju, ali to je tema za neki drugi tekst.

IMA NAS, NEMA NAS

Dok ovo pišem, pred očima mi lebdi nekoliko rečenica iz jučerašnjih izdanja, valjda, naših novina. Jedan engleski klinjo proveo ispitivanje među svojim vršnjacima i objavio da je došao do zaključka da oni ne čitaju novine, ne slušaju radio, ne gledaju televiziju... Dovoljan im je internet s kojeg skidaju svoju omiljenu glazbu i filmove. Zabrinuše se medijski tajkuni. Lako bi oni za te klinje kad ti isti sutra ne bi bili potrošači. A novac treba usmjeriti u pravom pravcu, da ne kažem lisnicu. Zar ne? Ne znam što su odlučili, još je prerano za to, ali znam da su me dobro nasmijali. Pa upravo im oni svakodnevno nameću neke besprizorne likove kao uzore, slave njihove pjesmuljke, kreveljenje i tome slično. Sad kad je došlo vrijeme za branje plodova, njima je kao nešto nejasno. Ma daj! Ali da je počesto nejasno čitateljima, u to sam uvjeren. Vidim ih kako iz dana u dan kupuju ili slušaju i gledaju isto, ne ću reći smeće, bit ću kulturan pa ću reći proizvode naših medijskih tajkuna. Eto, zadovoljio sam ono, Bog te pitaj od koga, proglašeno načelo o političkoj korektnosti i o govoru mržnje. Oni, dakle, to podupiru. Tko mi ne vjeruje neka pogleda malo oko sebe i vidjet će te stvari. Samo neka se ne prepadne kad u svemu tome možda prepozna i sebe. Nema mu druge nego se obratiti, a ne čekati došašće, korizmu ili druga pokornička vremena.

Naravno da sam mogao bez ovakvog uvoda i zadiranja u naše svakodnevno ponašanje, ali sam htio da zajedno s vama malo preispitam savjest. Ljeto je, nastojimo se odmoriti, misliti na neke jednostavnije misli i tu pogriješimo. Nije odmor budalaština, to je nešto i te kako ozbiljno. Na stranu raspoja-

sanost od Zrća, kako li se već to mjesto zove, do uobičajenih plaža i naših primorskih mjesta. Ima toga i u unutrašnjosti, samo se ljeti ovdje bolje vidi. Kad sve završi, onda će zvijezde i zvjezdice započeti svoj pohod po našim mjestima i našim liscima, a javna će glasila uredno o svemu tome izvješćivati. Bože moj, važni su to događaji.

Ne znam je li važan događaj kad se u svjetski poznatom molitvenom središtu u župi Međugorje skupi 40-ak tisuća mladih i tjedan dana slave Boga. Valjda nije jer će to javna glasila više-manje uredno prešutjeti. Određeni novinari na svoju će ruku nešto napisati, a gazde i drugi novinari narugat će im se i reći da se toga okane jer živimo u suvremeno vrijeme. I tako demokracija ide dalje. Sve smiješ biti i sve napraviti, samo nemoj da te uhvate, odnosno dobro prouči sve rupe u zakonu. Svjesni će jadikovati, jedino će se teško sjećati da bi trebali sami nešto poduzeti pa osnivati ne samo javna glasila, nego djelatno sudjelovati u politici, kulturi, znanosti, športu, zabavi... Istina, ima takvih, ili nas ima takvih, ali nas u isto vrijeme nekako nema. Ne okupljamo se, ne raspravljamo dovoljno o potrebnim pothvatima, ne podupiremo se, ne postavljamo svoje kriterije i još puno toga. Ma, nije sve ovako crno kako bi moglo izgledati na prvi pogled onome tko čita ove retke, ali da je se potrebno trznuti, jest! Mnogo su nam toga porušili na ovim prostorima i nema nam druge nego zavrnuti rukave, umjesto da se žalimo što nemamo ovoga ili onoga.

Jeste li čuli za e-republiku? Meni netko nedavno posla članak o njoj, a onda se ja sjetih da sam i prije nešto o tome čitao, ali nisam za to hajao. Osnovali ljudi virtualne svjetove. Uz ostalo, postoje i takve države i imaju svoje pučanstvo. Hrvatska dobro stoji u tom virtualnom svijetu. Ima dosta i pučanstva pa pristaše ove namisli mole da se i sami priključimo i tako pridonesemo procvatu naše nazočnosti u svijetu koji je

onakav kakav mi želimo da on bude. Hm! Da ljudi rekoše da se usput nastoji imati i što više živih, stvarnih članova, više bih im vjerovao. Ovako sve ispada kao još jedna igra za one koji ne znaju što bi sa sobom te plove internetskim uzburkanim vodama. Stvarno, zar bi Hrvati, s obje strane granice, osiromašili kad bi odlučili imati barem još jedno dijete više nego što su prethodno odlučili? Nema veze što ovaj govor sliči na don Antu Bakovića. Uostalom, što njemu nedostaje? Molio se Bogu čitav život, borio se i tamnovao duge godine, doživio da mu netko kaže hvala za to što su njegovi roditelji dopustili roditi mu se. Čitav je ovaj svijet isprepleten i ne odbacujmo onoga za koga nam rekoše da bismo ga, kao, trebali odbaciti. Radije odbacimo njih i zadržimo svoja zdrava ljudska i kršćanska uvjerenja.

E, da, zahuktah se ja, a predviđen prostor polako curi. Nego, učinimo mi sve da nas ima. Kad gledam koje sve uspjehe bilježimo u ovoj slobodi koja je takva kakva jest, onda mi je uvijek žao i čudno da nas nema više. A da nas ima, bila bi nam i sloboda ljepša. Ne bi se kojekakvi probisvijeti tako lagano usuđivali činiti nam razne nepodopštine. Širili bismo svojim ponašanjem slobodu, jednakost i bratstvo, ali na hrvatski i kršćanski način.

PRIČA BEZ KRAJA

Samo onaj tko se nekada usudio napisati priču ili je barem ispričati, zna kako je to teško. Te imaš stvari previše, te ih imaš premalo, nikako da ih bude taman onoliko koliko ti treba. Podrazumijeva se da ne mislim na one *chick lit* priče ili tome slično. Uopće ne mislim na one koje bi nam htjeli prodati pod suvremene. Mislim na one koje imaju početak, razradu i završetak. Klasika! Nešto nije u redu? Miriše sve na konzervativnost ili kako li se već kaže za ovakve stavove. Ma baš me briga! Mene zanima dobra priča.

Moram se sada sjetiti Čake iz jednog našeg »malog mista«. Volio društvo, gostionice i te stvari. Ali volio i svašta drugo. Tako mu nije bilo teško skinuti se gol za sitan novac i takav okolo prošetati, probadati se nekom iglom, dubiti na glavi... Ljudi se smijali, čudili se, sažalijevali ga. A Čako je gonio po svome. I, evo, sjetih ga se i ja. Zamjeram samo javnim glasilima što ga nisu bolje pratili. Mogli su od njega napraviti velikog umjetnika. Njegovo djelovanje bio je pravi *performance*. Spoznajem to dok neki drugi rade iste ili slične stvari, a reflektori su upaljeni da ne bismo, ne daj Bože, nešto propustili. Svanulo je novo vrijeme, pomičemo sve granice.

Što bi s onom mojom pričom? Pa pričam ju. Jest odmah razrada, ali zar se ne primjećuje uvod i zaključak? Zapljusnulo nas, dakle, tzv. suvremeno vrijeme, još bolje rečeno, pljuska nas. I svašta se proglašava velikim, novim, dobrodošlim... Čovjek da ne povjeruje, osim ako nije svjestan da i zlo postoji na ovom svijetu. A i ono bi htjelo biti lijepo pa neki proglasiše »ljepotu ružnoga«. Čakani i slični trebali bi nam otvoriti svijest

i dokazati da to zaista jest tako. Pa pomiješaju i nečega prirodnog, kao Čakanovo voljenje društva. I sad ti reci da je neki film obična glupost, da neko književno djelo ničemu ne vrijedi, da sve to treba protresti i staviti na zdrave noge! Možeš reći, ali onda prekriži da ćeš napredovati u takvu društvu.

Ma, nemamo se čega bojati. Napredovanje u životu i radu nešto je urođeno čovjeku i ne treba od toga bježati. Jedino se treba pitati kome se priključiti. Svakim danom sve je više onih koji se priključuju Kraljici Mira. Ne mislimo da ih je malen broj. Da jest, davno bi ova kugla zemaljska vrisnula zbog nekog *performancea* ili *instalacije*. Dečki se, naime, ne šale. Dokopali se novca, položaja i utjecaja, a srce oslobodili od odgovornosti. Kud ćeš opasnijeg spoja! Kraljica Mira zbog toga ima zaista puno posla. Ne može ju se zaustaviti ni kada se o tome ne izvješćuje. Svako obraćeno srce novi je njezin poslanik. On ulazi u sve kapilare življenja i tamo naizgled nevidljivo mijenja našu povijest. Lako je uvjeriti se u to. Osvrnimo se malo oko sebe, zadubimo u svoje misli i prepoznat ćemo onaj poseban govor Kraljice Mira. Kako je lijepo osjetiti da ona svakoga poštuje, raduje mu se, dopušta mu biti svojim!

Do drugoga naizgled paze i oni koji bi ovih dana iz naših sredina uklonili križeve. Kao, društveni prostori su zajednički svima, pa križ ne smije nikog vrijeđati. Uistinu je tako, križ ne smije nikoga vrijeđati. Samo, hoće li ikoga vrijeđati praznina koja će ostati kada se on ukloni? A puno je više onih koji se klanjaju križu, nego onih koje, moguće, vrijeđa. Zar manjina ne bi trebala poštivati većinu? Ili da se još malo poigramo, ne vrijeđa li hrvatska zastava sve one koji nisu Hrvati u našoj domovini i koji njome prolaze? Ne bi li trebalo i nju skinuti? Budimo ozbiljni, svoje frustracije ne smijemo liječiti na drugima.

Dok je svijeta i vijeka, navedeni stavovi mučit će pučane ove kugle zemaljske. Priča je to bez kraja. Na djelu su dobro i

zlo. Neprestano se hrvu, a mi ne možemo biti po strani, nego djelatni sudionici. Nije mi, dakle, krivo što pišem jedan ovakav ogleđ ili priču. Jednostavno istražujem što se to zbiva oko nas i kako se može živjeti slobodan. Da, upravo tako, slobodan. Borci protiv križa prate me od malih nogu. Tjerali su me u školi pjevati neke pjesmice koje su mi bile tada bez veze, a sada vidim da su imale i te kakve veze. Onda sam živio u takvu društvu gdje nisi smio reći ni tko si ni što si. Određivali su ti što jesi i kako trebaš misliti. Pritom su trubili o slobodi, jednakosti i bratstvu, dodavši još i jedinstvo.

Što sad? Idemo mi dalje. Mnoga su carstva propala, mnogi silnici iščezli, a dobro u čovjeku neprestano je raslo. Ne smije ga se samo zaustaviti i proglasiti da je ta stvar ispričana. Može li ovo poslužiti kao zaključak naše današnje priče? Meni se čini da može. Što ima ljepše od dobra pa i onda kad se za njega treba i te kako namučiti?

NA ČELU

Papa nedavno poruči biskupima da malo manje misle na sebe, a u Hrvatskoj nastaje hajka zbog izjave jednoga od njih da bi bilo dobro da na čelo hrvatske države u liku novog predsjednika dođe uvjereni katolik. Kao da stižu neka žesća vremena za njih! Njima je, pak, biti na čelu vjerske zajednice i ne dopuštati da ode u krivom smjeru, bilo vjerskom bilo narodnom. I sad ti budi biskup!

Da nas sve ovo ne bi odvelo predaleko, pokušajmo se ograničiti. Stvarno, treba li nam predvodnika i kakvih? Možemo li mi to sve sami svojom pameću ili još netko tu mora biti? Liberalni individualizam zna odgovor: dostatni smo samima sebi. O anarhizmu ne ćemo ni govoriti, ime mu sve kaže. Osta više-manje Crkva i svi oni koji se nadahnjuju na njezinim namislima. Uvijek su nam potrebne svjetlonoše, ljudi koji razumiju i vide malo više od drugih. Sjetimo se samo Domovinskog rata. Da ne bi Franje Tuđmana, mnogo bi toga danas izgledalo drukčije. Oprostite, znam da se ovako ne smije govoriti zbog političke korektnosti. Dobro, hajdemo onda ovako. Da nije bilo bojovnika... Nešto mi pada na pamet. Ako je vozilo izvrsno, može ga voziti bilo koja šuš. Kažete, ma nije baš tako! Evo, slažem se s vama, ali iskreno. Zbog čega onda slušamo one koji nam pričaju pogrešne stvari? Teško nam misliti svojom glavom, što li?

Onaj naš biskup, a očito i drugi čim se od njega ne ograđuju, izgleda da je mislio svojom glavom. Na pameti mu bilo da je, barem na papiru, više od 80% pučanstva u Hrvatskoj katoličko pa je otud izveo logičan zaključak. Oni iz skupine manje

od 20% kriknuše da ne smije tako govoriti, da stvara razdor i sl. Čudna li poimanja demokracije! Kad vlada manjina, sve je u redu, a kad bi to htjela većina, onda ništa nije u redu. Baš lijepo, kao da smo u vremenu »naprednih snaga« (zar smo zaboravili, komunističkih), sve ostalo je samo talog povijesti. Kud će nas odvesti ovakve stvari? Zacijelo ne tamo kamo se Davor Pavuna zalaže da krene Hrvatska. Jedna je od njegovih temeljnih misli da je potrebno samo stotinjak tisuća svjesnih koji će se povezati i pokrenuti Hrvatsku. U njihovim srcima pritom ne će carevati praznina, nego će biti ispunjeni Božjom snagom. A čovjek je poznat u svijetu, čak mu priznaju da ne lupeta gluposti. Tako između ostaloga savjetuje i trenutnog američkog predsjednika Baracka Obamu. On i svita oko njega očito su spoznali da taj Hrvat ima »ono nešto«, bez obzira što ga ne će u svemu poslušati. Na čelu države i svake ljudske zajednice tek se tako može biti. Oslanjanje samo na svoje sile vodi u propast.

Vjerujem da smo se osvjedočili da već dugi niz godina Kraljica Mira djeluje u ovom smjeru. Ne mislim naravno na sve ove političke primjese u govoru, ne bavi se ona tim, nego na doticaj s onim božanskim. Koliko li nas je samo puta upozorila da nas Bog treba i da s njim možemo pobijediti sve svoje poteškoće! Pa da ju je svatko od nas poslušao barem jedan jedini put, gdje bi nam bio kraj!? A mi se damo zavesti šarenim omotom nekih suvremenih govora, da ne kažem »spin« stručnjaka, ili kako li se to trenutno naziva? Kod Kraljice Mira nema nikakva »spina«. Ona govori jasno i otvoreno. Vodi nas u naše dubine, da bismo obnovljeni počeli mijenjati svijet oko sebe.

Neka mi oprosti Kraljica Mira, ali koga stvarno trpimo da je na našem čelu? Je li to onaj tko se ulizivao, pripadao određenu klanu, druge prepao poznavanjem njihovih pogrešaka, ili je to možda onaj tko se nastojao i nastoji dobro vladati i

raditi, spreman je zauzeti ispravan stav ma čega ga god to stajalo, koji zajednici daje, a ne pita što ona daje njemu? Za onoga koji bi htio u životu više nego što mu stvarno pripada, vjerojatno malo zeznuta pitanja, za one koji se zadovoljavaju skupljanjem dobrih djela, a ne ljudskih časti, vjerojatno nešto obično. Ipak, svima nam je razbistriti ovakve ili slične stvari pa tek onda odlučivati kome dati svoj glas, kako onaj na izborima, tako onaj u svakodnevnom životu.

Kad se već mora birati što staviti na čelo, mislim da je najbolje staviti križ. U skladu je to i s govorom Kraljice Mira koji smo malo bili razvodnili. Jednoga dana roditelji ili netko iz naše okoline doveo nas je do krstionice i otada je naš život potekao drugim tijekom. Nije važno jesmo li bili mali ili veliki. Uranjali smo u novu stvarnost koja se zove Krist, a može i kršćanstvo. Bajna Europa to nastoji prikriti, ona bi htjela nekim drugim putevima. Pa joj se dogode raznorazne »gripe«, a govoriti o onima u duši trebalo bi puno više prostora. Nije stoga čudno što Kraljica Mira tako dugo ostaje i dugo govori. Zalutali smo, bez obzira na našu krivnju, i vratiti nam se je na čelo povijesti obilježenoj križem na našim osobnim čelima.

ŠTO? MA PUSTI!

Trznuše me javna glasila ovih dana. Papa napao Međugorje. Uh, majko mila! Kako to? Redovno pratim određene vijesti, a ništa od toga nisam primijetio!? Ubrzo mi sve posta jasnim. Stara priča, staro napuhivanje balona. Oni pogađaju. Podloga je zapravo istinita. Papa stalno prati ono što se događa u župi Međugorje. Neka prati, pratio bih i ja da sam na njegovu mjestu. Nije šala da se u ova suvremena vremena, kad bezbožnost nastoji dokazati da je pobijedila, negdje svakodnevno okuplja na tisuće, a godišnje nekoliko milijuna vjernika. I uz to se mole, ispovijedaju, mijenjaju svoj život. Treba, dakle, na to paziti iz najmanje dva razloga. Duhovnost koja se događa ima i nama štošta reći, ne možemo biti tek pasivni gledatelji. S druge strane treba nad tim bdjeti, neumorno odstranjivati sve ono što tu ne spada, što se pojavilo kao korov na njivi. Zbog čega bismo se onda bojali Papina zahvata? Ako se još bojimo, nije valjda da dvojimo u njegovu dobronamjernost, istinitost i čestitost? Zaključimo: Papa hvala, a vi novinari otidite popiti kavu prije nego što se po naredbi latite pisanja o nečemu što dobro ne poznajete.

Izgleda da sam opet pretjerao. Ma kakva naredba, danas je novinarstvo slobodno, piše se o svemu i svačemu, tako kako se nikad nije pisalo. Istina, gledajući s jedne strane, no s druge strane priča je nešto drukčija. Recimo, nitko ne piše, podrazumijeva se niječno, hvalospjevi su dobrodošli, o vlasnicima javnih glasila ni o njihovim prijateljima. A dotični posjeduju ne nekoliko, nego mnoštvo javnih glasila i u ovoj i u onoj državi, odnosno njima granice nisu zaprjeka. Baš milina! Tako se mul-

tikulturalnost, ljudska prava, demokracija... mogu nesmetano širiti. Jedna ruka svime upravlja i zna što radi. A onda ćemo se jednoga dana zajedno probuditi u »regiji« toj i toj. Te, pak, regije bit će dio ujedinjenog svijeta. I krug je zatvoren. Jedna će ruka i tada upravljati i opet će biti jedna milina! Kad će više ta vremena, ne mogu čekati!?

Zastao sam malo nakon ovih riječi i misli. Je li zbilja tako lijepo kad te ujedine, a ništa te nisu pitali, tek su te varkom vabili u taj tor? Odgovor je jasan, ne treba ga navoditi. Ipak, jednom ujedinjenju spremno se pripuštam, ali to je slobodno. Slušam riječi Kraljice Mira i pokušavam ih oživotvoriti u sebi. Znete i sami da to ne ide tako lako, tare nas umor, protivni glasovi, lijenost, životne rane i još puno toga. Ali, izgovora nema. Kraljica Mira strpljivo ujedinjuje ono što su samozvani ujedinitelji razdvojili. S njom je lijepo biti Hrvat, Amerikanac, Englez, Talijan, Srbin, Kinez, Eskim, Slovenac... Ne trebaš se taliti i pretvarati ni u što drugo, čupati si dušu, trebaš tek biti to što jesi i osjetit ćeš ujedinjenost sa svim ljudima i s čitavim svijetom. Pa tko ne bi dopustio da ga vodi Kraljica Mira i napregnuo se zajedno s Papom i svim ljudima dobre volje bdjeti nad čistoćom njezina govora!? A da je to ona, šapću mi najviše oni koji se ispovijedaju i obraćaju. Ne može se klečati ni pred čim, može se klečati samo pred nečim.

Jasno mi je da s ovim govorom idem potpuno protiv načela »političke korektnosti«. Ne znam tko ga je navijestio, obično se kaže »oni«, a za to tko su »oni« svatko ima svoju priču. Moglo bi ih se čak i nazvati globalisti. Pristaše političke korektnosti dobit će mi da besramno lažem, a dobronamjerni da pustim, da se ne bodem s rogatim. Ljudi moji, ne borim se, miroljubiv sam, samo ne mogu biti slijep pri zdravim očima. Kako ću onda moći pričati o plodovima Kraljice Mira, kako ću se sam obraćati, kako ću djelatno sudjelovati u izgradnji ovoga

svijeta? A o tome mi Sveto pismo govori već na samom svom početku. Ma, ne, ne mogu stajati prekrivenih ruku i pljeskati njima tek kad mi se kaže i kome mi se kaže. Sad ja, dakle, progovaram: »Ma pusti!« Treba pripomoći Kraljici Mira.

Znam, ne smijemo se uznositi i pripisivati sebi neke posebne zasluge, ali možemo učiniti što možemo. Kao prvo, trebali bismo biti dobri domaćini svima onima koji navraćaju u naše krajeve slijedeći govor Kraljice Mira, kao ono nekad mudraci zvijezdu koja ih je vodila do Betlehema. Jedino nas je izgleda, kažem izgleda, svakim danom u ovoj našoj kući, razumije se malo široj, sve manje. E, tu nam ne može nitko pomoći ako sami sebi ne pomognemo. I Papa nam govori da ostanemo na svojim ognjištima, i naši kardinali, i naši biskupi, i naši... da ne nabrajam dalje. Hoćemo li ih poslušati ili ćemo reći: »Ma pusti!« Nešto me kopka da kažem da bi oni globalisti htjeli da to tako bude. Ali, ne ću tako dovršiti ovaj ogled. Posljednja naša kraljica Katarina svoje kraljevstvo ostavi Papi. Je li onda čudno da ga za sebe odabra Kraljica Mira? Nisam ovo pitanje smišljao prije pisanja teksta, ali ću svakako odgovoriti na njega.

U SJENI KRALJEVSTVA

Kad god u javnim glasilima vidim napise o nekim kraljevskim obiteljima, redovno to preskačem. Nije da imam nešto protiv njih, ali nikako ne pristajem da u njihov život zurim kao opčinjen. Niti su oni, a niti sam ja to zaslužio. Svatko ima svoj put i neka ga se drži. Da, lako je to reći. A zarada, prihvatanje određenih namisli, razbibriga...

Koliko je sve to ljepše s Kraljicom Mira! Ne osjećaš se nimalo napadnut, čak štoviše, slobodan si kao ptica. I što je najbitnije, sam ćeš doći u kraljevstvo gdje je ona pođeš li putom koji ti pokazuje. Kod drugih to se nipošto ne može dogoditi. Oni su iznad, ti si negdje dolje i to vječno ostaje. Hvala ti, Kraljice Mira, kad nisi takva. Znam da ponekad zalutam i ne shvatim kuda to treba ići, ipak tu sam ja negdje i vratit ću se. A ti me neprestano čekaš, znam to. Zaista je predivno s tobom graditi svoj svijet i svijet oko sebe.

Oдох malo u molitvu. Hoće li to naškoditi jednom ovakvom tekstu? Molitva nam je potrebna poput kruha svagdanjeg. Otvara vrata spoznaje u nama i odjedanput se doživljavamo ispunjeni kao ljudi. Tek tada možemo samouvjereno obavljati svoje svakodnevne poslove. U trenutku neuspjeha nismo sami, tek zastajemo na čas, uviđamo gdje smo to pogriješili i na nov način idemo naprijed. Kako divno! Nema toga u razvikanim priručnicima za sreću. Njihove savjete puno je teže naučiti i uspjesi su uvijek dvojbeni.

Opet rekoh koju riječ o suvremenosti. Nisu to teški stručni pojmovi pa mislim da nisam loše uradio. Istina, nema ništa dvojbenoga u njima, samo ih manje ljudi razumi. Zbog toga je

dobro pojednostaviti stvari, ali na pravi način. Recimo stoga da Kraljica Mira neprestano govori da je u dubinama svakoga od nas veliko kraljevstvo. Ma zar to nije predивно!? Jedino nam je nekako teško u sve to povjerovati. Tko smo mi da nam se nešto tako dogodi?! Ma, daj! Kao da su dostojniji oni s početka ovog teksta. Da sad, barem iz pristojnosti, ne ponavljamo što sve rade. Dobro, možda im nekad ponešto i pridodaju, ali ipak slike teže lažu. Uživimo se u to da smo bogati, da smo kraljevi i vidjet ćemo kako nam život odjedanput drukčije protječe. Čitali ste onu knjigu *Mali princ*? Ovozemaljska mudrost prelila se u vaše srce. A da joj je još nadodati one nebeske? Bilo bi to prekrasno veselje za dušu.

Što ću, ne mogu mirovati pa se s ovog govora ne prebaciti na biranje predsjednika po svijetu. Ne nazivaju ih kraljevima, ipak tu je to negdje. Hvala Bogu i hrvatski narod može u svemu tome sudjelovati. Kudikamo je to bolje nego kad ti, kao u komunističko vrijeme, odrede tko je tvoj kralj, koga trebaš slušati i na koji ga način trebaš slušati. Bože, što je to bilo neljudski! Poput ovogodišnje nobelovke Herte Müller pitaš se događa li se to stvarno tebi ili samo sanjaš ružan san. Kad smo već kod ove nobelovke, moram reći da mi uopće nije jasno kako ona ove godine dobi tu nagradu. Da je dodjeljivana u Hrvatskoj, zacijelo ju ne bi dobila. Nije valjda da je tamo više otoplilo nego kod nas? Tko zna, možda ponovno zahladi, ta od tamo nam i jest sve navedeno došlo. Ipak, sve ćemo ispraviti budemo li znali odlučivati na pravi način. Nemojmo sad o tome hoće li biti na pošten način. I to će biti plod naših odluka. Zbog čega šutimo, zbog čega ne djelujemo, zbog čega čekamo da netko drugi sve napravi umjesto nas, zbog čega... Puno bi se ovakvih pitanja moglo sada navesti. Međutim, čemu? Samo još jedno pitanje, s odgovorom koji će svatko od nas sam dati: Jesmo li se naučili misliti ili smo to prepustili drugome? Prebacimo se sada izravnije na započetu temu.

Isus Krist imao je sjajnu priliku postati kraljem. Dapače, svi su nešto takva očekivali od njega. Ali mu se nije dalo. Mi ga, istina, danas ponekad nazovemo kraljem, ne ljuti se on na to, no njegov je nauk drukčiji. On dolazi svakom čovjeku, bez obzira na okolnosti u kojima živi, i od njega čini kralja. Nije ovo protuslovno, to je Božje ponašanje. Ništa ne traži, a sve daje. Kad bi naši predsjednici, kojima se zna zavrtjeti u glavi od te službe, barem pokušali shvatiti tu njegovu mudrost! Ne samo da bi oni bili zadovoljni nego bismo to bili i mi. Istina je, nisu to uvijek znali ni Isusovi učenici koje je podučavao iz dana u dan. Mislili su da imaju dovoljno mudrosti pa se na kraju dogodi da ga jedan između njih izda i čitavo njihovo društvo.

Što god i kako god mislili, odrediti nam se je prema namislama oko nas. One oblikuju naš život. Ne ćemo sad potezati iz našeg obrazovanja raznorazne filozofske misli, dovoljno je ono što nam kaže naša zdrava ljudska pamet. Pa poslušajmo ju i budimo sretni!

NA KOGA OSLONJENI?

Znam da ne bih smio u jednom ovakvom glasilu govoriti o politici i sličnim stvarima, ali nešto mi se ne da. Nije mi, naime, previše jasno kako se ne osvrnuti na ovih prošlih 10 godina u hrvatskom društvu. Ponekad mi se učini da sam Židov i da lutamo sinajskom pustinjom. Mojsije nas izveo iz egipatskog ropstva, a mi na prve poteškoće u slobodi okrenusmo se protiv njega. Te kako ovo, te kako ono, ljepše nam je bilo prije, znali smo svoje tamničare, a sada lutamo sami, i još mnogo toga. Čisti nadrealizam, rekli bismo suvremenim rječnikom. Ima tu i zlatne teladi, kao i svega drugog sličnoga. Izgleda da nam samo preostaje odmahnuti rukom na takav puk i otići svojim putem. Rekoh, izgleda.

Pokopasmo nedavno fra Maksimilijana Jurčića, hercegovačkog franjevca ubijenog u Vrgorcu 1945. Nisu ga ubili samog, još mu je njih petero pravilo društvo. A, da, ubili su ih komunisti. Kilometar, dva dalje od njih ubili su još 40-ak civila. Kažu da je fra Maksimilijanov ubojica za svoj čin bio nagrađen službom jugoslavenskog oficira. Ne znam trenutno čime su nagrađeni drugi jer je zacijelo imao pomagače u tom velikom krvavom poslu. Mjesni puk nije se predao. Dok se sve odigralo, budno je motrio iza zatvorenih prozora jer u ovakvim se poslovima ne vole svjedoci. Šutio je sve do Domovinskog rata, ali se molio za pobijene i svojim nasljednicima prenosio priču o svemu. Hrvatska i katolička svijest u njemu bila je neuništiva. Silno!

Dok današnje društvo luta i pojedinci dobivaju Nobelove nagrade za mir vodeći rat, dotle Kraljica Mira i dalje, naoko

u tišini, govori ljudima dobre volje. I oni se obraćaju. Odjedanput im više ništa nije teško, znaju što im je činiti. Ima ih svih rasa, zanimanja, inteligencije... Zavide, u dobrom smislu, nama koji smo rođeni ili živimo u krajevima koje je Kraljica Mira izabrala za svoju pozornicu. A mi, što radimo? Uvalimo im neki suvenir ili pokažemo da smo i sami otvoreni prema svemu što se događa? Kad bismo se udružili svi mi koji prihvaćamo Kraljicu Mira, bi li ovaj svijet bio drukčiji? Potpuno sam uvjeren da bi. Ali, događa se da gutamo priču o njihovoj zlatnoj teladi. Umjesto razmišljanja o riječima Kraljice Mira buljimo u televizijske zaslone, u računala, mobilne uređaje, u papir različite kakvoće, ali jednake usmjerenosti, gutamo i gutamo njihovu nazovi ideologiju za samosvjesne ljude i još puno tomu sličnoga... Nemamo prostora sve nabrajati. Da vam pravo kažem, i znam i ne znam tko su oni. Ma, jednostavno, to su svi koji pristaju uz navedene namisli ubačene u naš životni prostor. I tako, nema nam druge, ako i dalje ne želimo lutati pustinjom, nego osloniti se na drukčije uporišne točke i nezaustavljivo krenuti naprijed.

Ne, ne, nisam zaboravio onaj govor s početka teksta. Čovjek koji stajao na čelu naše borbe za slobodu, dr. Franjo Tuđman, govorao je da se trebamo osloniti na sebe, a znao je i te kako spomenuti i Boga. Život je vitlao njime, ali ipak nikada nije zaboravljao kojemu narodu pripada i na što se taj narod oslanja. Zbog toga su ga nemilosrdno nastojali gurnuti u zapećak, kako prije, tako i danas. Međutim, put kojim je išao isplivao je ispod svih objeda. I opet mi se čini da sam Židov. Kajemo se zbog zlatnog teleta. Mojsije je i dalje naš, oni drugi padaju u zaborav. A put ponovno vodi kroz pustinju. Prije kojih 30-ak godina hodao sam tim krajevima. Okolo trgovci, a ja osjećam muku puka. On ide prema slobodi, hramlje, ali ide, tamo onkraj ove pustinje. Bili su to lijepi dani. Zbog toga ih i danas nosim u sebi.

Kiša sipi dok pišem ovaj tekst. Naravno da bih volio da je sunce, međutim, vrijeme je takvo kakvo jest. Ne mogu mu zapovijedati. Ali mogu biti dobro, ako to želim. Posla ne će nedostajati, kao ni poteškoća, nesporazuma. Ipak, idem ja dalje. Čemu se vrtjeti u krug? Bog je tu, prijatelji su tu, pa i moj narod je tu. Čemu bojazni? Istina, ima puno toga za napraviti. Previše je siromašnih, previše obespravljenih, previše zavedenih, previše kukavica, previše... Ma, zbog čega se tužim? Potrebno je samo odlučiti osloniti se na sve ono najbolje u sebi i zacijelo smo pobjednici. Prisjetimo se Domovinskog rata. Zlo nas stisnulo sa svih strana. Ne mislim samo na proglašenog napadača, bilo je mnogo njih u sjeni. I što?! Pa pobijedismo jer smo vjerovali u svoju pobjedu! Tako možemo pobijediti i alkohol, i drogu, i loše političare, i gripu ovakve i onakve vrste, i recesiju koja je sinonim za sve i svašta. Nema jednostavno toga što ne možemo pobijediti!

Gledam starca sa štapom. Smiješi se. Mirno je predvečerje. Još malo pa će trebati pomoliti se Bogu. Iz kojeg je svijeta ova idila?

DA MI TO OVAKO...

Pravda, humanizam, ljudska prava, etika... sve sami lijepi pojmovi protiv kojih javno nitko ne će ustati. A i zašto bi!? U temelju su našega postojanja i kako god djelovali, osjećamo da su nam potrebni. Istina, ima trenutaka kada ljudi ono što nije takvo proglase upravo takvim. Na um mi odmah pada komunizam. Ma maknuti nismo mogli od njegova bratstva dok je stvarnost bila posve drukčija. Što jest jest, priča mu je bila na mjestu. Zbog toga prije podosta vremena kolege sa studija, podrijetlom iz Latinske Amerike, nikako nisam mogao uvjeriti u pravu bit tog suvremenog zla. On je njima prodavao maglu o borbi protiv bogatih izrabljivača i oni su je željno gutali. Stvarnost im je bila previše crna, a da ne bi nasjeli na njihove lijepo umotane laži. Neke dvojbe unijela je tek pojava teologije oslobođenja. Međutim, znala se i ona gubiti pred sirenskim zovom marksizma pa im moji doživljaji nisu izgledali potpuno uvjerljivi. Ne znam gdje su sada i što rade, ali bi mi bilo drago čuti jesu li promijenili mišljenje. Nadam se da jesu. Vjerujem da im je u tome pomogao i pad Berlinskog zida, kao i nesretni rat u bivšoj nam državi, da joj ne spominjemo ime.

Ne, nisu ti komunisti nekakva neinteligentna čeljad. Ma kakvi! Ubijanja na Bleiburgu, Kočevskom rogu, Barbarinom rudniku, Širokom Brijegu i na još tisuće mjesta, nešto su drugo. Ona predstavljaju komunističku duhovnost. Zar je to teško napraviti nakon što se uvjeriš da su sva sredstva dopuštena u stvaranju novoga čovjeka? A inteligencija se primjenjuje na putu prema tom vrhuncu. Pa je tako Antonio Gramsci trunući u tamnici smislio kako pobijediti svijet, a da se ruke ne upr-

ljaju tako drastično. On je to nazvao »hodom kroz institucije« ili »kulturnom revolucijom«. Što ćeš nekoga ubijati ako ga možeš imati?! Osvoji mu odgojne, kulturne, političke i ine ustanove pa će ti pasti u krilo kao zrela kruška. I tako sredinom prošlog stoljeća poče preodgoj. Dokle je stigao? Bojim se predaleko, a htio bih da je propao. Nema druge nego podići glavu i odlučno krenuti u nov hod kroz institucije, odnosno u novu kulturnu revoluciju. Može se to, ako se samo hoće. Isus je ono jednom bičem tjerao trgovce iz hrama. Volim tu sliku kad sam u ovakvim razmišljanjima. Međutim, jedan mi glas šapće da je govorio i da okrenemo drugi obraz kad nas netko udari po jednom. I sad se ti tu snađi, rekli bismo onako bez razmišljanja. A odgovor je, čini mi se, upravo između tih dviju, nazovimo ih uvjetno, krajnosti. Da, zaista, ne smijemo se olako predavati. Uvijek moramo djelovati u pravom smjeru. Ako je netko došao do tog stupnja da ne zna drugi jezik nego bič, uporabimo ga. Ako će mu naše okretanja obraza prosvijetliti pamet, učinimo to. Je li to ta sredina? Valjda jest.

Nešto me samo buni Kraljica Mira. Ona nikada ne uporabi bič i slično tome. Nastupa blago, upravo poput mudre majke, neprestano tješi, vida rane, upućuje, moli, razjašnjava. Ali, uporna je, pa ako treba i desetljećima. Nije li to taj njezin bič? Možda, znam samo da Isus nije pogriješio i da njegova Majka nikada nije bila niti će biti protiv njega. Očito je potrebno još razmišljati da bi se stvari stavile na svoje mjesto.

A može li se samo razmišljanjem doći do pravih odgovora? Sve govori da ne može. Između mnogih pročitanih knjiga iz duhovnosti, ili jednostavno bogoslovlja, upućuje me na to i jedna autora Zdravka Tomca. Znamo ga, to je onaj političar koji je nekada pripadao komunistima. Pa kad je počeo govoriti o svom obraćenju, gledali smo ga u čudu. Nismo baš u hrvatskom društvu naučili da se komunisti obraćaju, oni su bezgr-

ješni, antifašisti..., a to je odgovor na sve. Tek smo kasnije, kad je ustrajao, počeli razmišljati da bi to tako moglo biti. I da skratimo, kaže on da je mnogo razmišljao tijekom dosadašnjih dana. Obratio se tek kad je Bog ušao u njegov život, kad se počeo moliti. I te kako ima pravo. Kleknimo i molimo se, sve ostalo će nam se nadodati. I Isus je to činio. Evandjelja su posebno zabilježila takve trenutke u prijelomnim događajima za njega. Ulazio je u njihovu bit, mijenjao ih i izlazio kao pobjednik. Poslije molitve sve je bilo samo činjenje onoga što se učiniti treba.

Stvarno, možemo li se moliti kad nas događaji stisnu i kada jednostavno ne znamo kamo idu? A nekamo idu. Bojimo li ih se? Bojim se da ih se bojimo, rekao bih tako. I onda kada nam izgleda sve dobro, možemo li se moliti? Nije jaka usporedba, ali meni se čini da je to onaj hod kroz institucije, prava kulturna revolucija. Naizgled ništa se ne događa, a puno je toga u tijeku. Usudimo se, budimo najprije molitelji da bismo poslije toga znali odgovore na sva pitanja. Upravo tako. Ne, nisam ja ovo izmislio, Kraljica Mira to je davno preporučila.

NAVALI, NARODE!

Nešto razmišljam, kad bih imao nekoliko milijuna kuna, što bih uradio s njima? Da budem iskren, pojma nemam. Knjiga imam dovoljno, čak mi ih i daruju, odjeće mi nešto posebno ne treba, ili da pojednostavim: mogu pristojno živjeti. Ipak, sjetih se, zakupio bih si jedan TV kanal barem za neko vrijeme. Nema tu ništa čudno. Ovih dana, kad se u Hrvatskoj prelazi na digitalni način emitiranja, upravo je to moguće. Ako imaš novca, možeš zakupiti i tu igračku. Jedino neko tamo vijeće provjerava kakav ti je program pa te može i odbiti. A to se nekima dogodilo, zbog čega su osuli drvlje i kamenje na njegove članove. Zanimljivo mi je pa pratim tko podržava jedne, a tko druge. Ne uzrujavam se jer, rekoh, novca nemam i ne mogu me odbiti, a i da ga imam napravio bih takav program da se ne bi moglo lako ići protiv njega sve i da se hoće. Iskustvo mi govori da to ne bi bilo previše teško. Imaš nešto u sebi, izraziš se na prikladan način i to je to. Oni su jadni mislili da su takve stvari zabava pod svaku cijenu, ona sa sajma u stilu »navali narode«, pa su pokušali juhu. Što bi mi ih bilo žao? Da su ponudili kulturni, obrazovni, informativni, religiozni... sadržaj, prilično bih se rastužio zbog njih. Ovako, pusti kraju zaradu pod svaku cijenu.

Znam da nema ništa čudno u spomenutu ponašanju. Međutim, ne ide mi se tim putem. Mislim, nema ništa čudno po mjerilima koja nam se pokušavaju nametnuti, uporno, iz dana u dan. Uvijek se toga sjetim kad mi se preko javnih glasila ukažu predstavnici raznoraznih nevladinih i inih udruga koje su nikle kao gljive poslije kiše, ne ću reći otrovne jer nemam

vremena za naganjanje s njima. Ima ih za što god hoćete. Ne znam gdje izučite te puste škole. Kažu, bilo je to na kursovima (ne dirajmo lijepu riječ tečaj), kao nekad za miliciju: tri mjeseca sveznajuće škole i dobiješ pendrek u ruku. A i oni nastupaju nekako pendrekasto. Njihova je uvijek zadnja i neka se netko usudi proturječiti im. Nema mile lale, nego pravo u bolju budućnost, kao nekad dok je Jugovina žarila i palila.

Opet se nešto mislim: da je Kraljica Mira nastupala osio-no, koliko bi ih bilo koji bi je poslušali? Držim vrlo malo. Isto tako malo bi ih i svračalo u krajeve gdje se ona odlučila obratiti cijelom svijetu. Silom se zaista ništa ne postiže. Logičan je onda zaključak i da od onih vikača »navali narode« ne će biti ništa. Mogu oni trenutno izgledati zanimljivi, vrlo brzo morat će smisliti nešto novo da bi ponovno bili zanimljivi. I tako u nedogled. Znam, ima onih koji će opčarani buljiti u sve te mijene, ali to ne znači da su one nešto naročito. Već toliko puta viđeno. Zato, navali narode na nešto drugo. Budi već jednom pravi narod.

Ne ću sada o hrvatskim predsjednicima. Samo ću spomenuti da jedan vrlo visoko rangirani bruxelleski političar nedavno reče da je Hrvatska još početkom ovog tisućljeća trebala ući u Europsku uniju, ali da su se protivile te i te zemlje, podrazumijeva se s Britanijom, i to Velikom, na čelu. Ah, da, ne ćemo spominjati imena. A nama su neprestano govorili da je za to kriv onaj Tuđman, uveo nas u izolaciju, otuđio od svijeta, unazadio u demokratskom i raznom drugom smislu, i sve slično tome. Zanimljiva neka gospoda!

Približava se i vrijeme Vazma ili Uskrsa pa bi se trebalo malo i skrušiti. Osjećam da bih ja morao poraditi na mišljenju o ovim kretanjima oko nas. E, sad, hoću li poslije toga postati još žešći, ako sam uopće do sada žestok, ili ću s ovakvom suvremenošću pronaći neki zajednički jezik, vidjet ćemo. Treba

početi. Učinih to i prva mi misao bi da je život ovakav kakav jest i ne možemo to mijenjati. Donekle se složih s ovom mišlju. Ono »mijenjanje« ne leže mi tako jednostavno. A što bi drugo bilo naše kršćansko poslanje nego mijenjanje svijeta oko sebe u skladu sa svim onim božanskim u nama i u našoj vjeri? Bježanje u zavjetrinu samo je isprika za lijenost. Treba djelovati i pokazati svijetu oko sebe da imamo što reći. Ma nije to fundamentalizam. Nikoga se time ne ugrožava. Fundamentalisti su oni koji bi nas htjeli ušutkati pomoću nešto kruha i obilja igara. Zato bi imalo smisla početi rabiti onaj kanal i slična tehnička dostignuća. Već gledam kako se tope raznorazne ispraznosti pred tim glasom. Ne, nije ovo utopija. Treba se samo malo pokrenuti i stvari će drukčije poteći.

Prebirem riječi jednoga uspjela književnika. Hoću reći, ljudi ga čitaju. Nije ga nekada bilo u javnim glasilima jer je bio svoj. Međutim, čitateljstvo ih je prisililo da ga počnu trpjeti. Riječi mu zvuče dobro, a kritizira, opominje, upozorava. Ne mogu ga ispljunuti, on je svoj i smjelo kroči naprijed.

HAJDEMO MI RUKU POD RUKU

Tamo onih ratnih godina, nedavnih, njih su tapšali po ramenima, naizgled im se divili. A oni su s užitkom u odori šetali ulicama svoga mjesta. Nakon toga svatko je odlazio u svoj svijet, zavjetrinu i na borbenu crtu. Danas su druga vremena. Slobodni smo i oni s prve crte su... Da, eno ih na osmrtnicama, bez posla, po tamnicama, eno ih... u nekim javnim glasilima koja su barem trenutno časna pa im daju prostora izreći svoju muku. Rijetko je to, zaista. Dođoše tuđinci, udružiše se s našim probisvijetima, sve pokupovaše i sad smo tu gdje jesmo.

Sve su mi ove misli prolazile kroz glavu dok sam na jednom portalu čitao ispovijest negdašnje gardistkinje. Muž, naravno gardist kao i ona, ta na prvoj crti su se i upoznali, bez posla i obolio, ona od vremena do vremena uspijeva zaraditi koju kunu, djeca rastu i traže svoje... Slika društva u kojem živimo pod punim svjetlom. Vani dotle stiže proljeće, zemlja se budi, nekako smo poletniji nego što smo bili.

Lete mi misli i dalje svojim putevima i ne zaustavljam ih. U ona teška vremena, kad se nosila krunica oko vrata i žudila sloboda, mnogi su u odori došli svojoj Kraljici Mira. Molili su je da čuva njihove kod kuće, da im pomogne obraniti dom i ne biti pritom divlji, da im pomogne iz blata dignuti hrvatsku zastavu da stoji ponosno sa zastavama svih drugih naroda. O sebi su malo mislili. Bili su uvjereni da će ih dostojno pokopati ako im kosti uopće budu nađene. Ne znam što im je Kraljica Mira pritom govorila. Znam samo da su ostajali ljudi i vjernici, znam da se nisu predavali, znam da nisu skretali s ljudskog i Božjeg puta, znam da.... I zbog toga ih je bilo lijepo i milina

vidjeti. Uživali su u tome i razni hodočasnici. Nakon obljetnice ukazanja došli bi zajedno svojoj Kraljici Mira i pružali sliku jednoga svijeta za koji nam neprestano govore da ga više nema. Ma, kako nema, ima ga, dok god su ti bojovnici živi.

Znam, danas su se vremena promijenila. Ne ćemo o tome, nije ovo politički govor, ovo je samo jedno prisjećanje u proljetno popodne kad se miriše nada. Ruka je ispružena i traži i drugu takvu. Nisu važne vođe, kažu da ih trenutno nemamo. Ja se sve nešto mislim, kako ih nema kad ima nas? Svi smo vođe, svi se trudimo, a kad vremena budu dozrela, Bog će poslati nekoga na čelo stroja i stupat ćemo zajedno ruku pod ruku, kao neka nova, prekrasna vojska.

Podrazumijeva se da nekada nisam ovako govorio. Otjerali su me tada u vojsku kojoj nisam vidio nikakva smisla. Trebala je čuvati državu za koju sam držao da je ugnjetavačka, državu od koje sam se kao vojnik morao kriti kad sam išao u crkvu. Nametali su mi mišljenje koje sam odbacivao i srcem i umom. Bilo je zaista kao u kakvoj tragikomediji. Izlaz je istina postojao. Mogao sam otići »preko grane«, kako se govorilo. Međutim, u tom slučaju domovina bi ostala nezaštićenijom. Držao sam da ju moram čuvati, ovakav kakav sam, i da će sve gluposti proći, samo će ona ostati. Nije mi danas nimalo žao. Možda zvuči patetično, ali je tako. Život me jest u pojedinim trenucima bacao tamo i ovamo, ipak domovina je bila ono svjetlo neprestano u srcu upaljeno.

Naravno sve ove riječi ispričane u prvom licu držim za riječi mnogih koji su ovako i bolje postupali. Tu su samo da nam posluže u razmišljanju, ne u bilo kakvu hvaljenju. Dobro kaže već star i pomalo otrcan, no tomu unatoč dobar izraz da nikada ne treba pitati što je domovina meni dala, nego što sam ja dao njoj. Bilo je tako i bit će tako do kraja svijeta bez obzira na nadobudne navjestitelje drukčijeg ponašanja i stava.

S proljećem živnu i hodočasnici Kraljici Mira. Bolje rečeno, živnu razne agencije, hodočasnici su uvijek spremni poći na svoj put. Oni ne broje što su dobili, a što izgubili svojim dolascima, oni žive novu stvarnost i njome mijenjaju društvo oko sebe. Zbiva se to poput spasonosna lijeka za neku tešku bolest. Tijelo je odjedanput više svoje, budi se, odbacuje otrov koji ga je sapinjao, sanja o novim pothvatima. Pred očima nam se odigrava himna života. Nisu to neke velike, zakučaste misli, to je jednostavno nekoliko zapažanja i ništa više. Djelovanje tog spasonosnog lijeka sad je postalo toliko očito da su mnoge oči uprte u njega. Čitam i čujem da su ustrojena neka visoka povjerenstva koja će sve to ispitivati. Hvala Bogu da je do toga došlo. Ulazimo polako u završno razdoblje. Razvedrava se, oblaci se udaljavaju, sve je manje onoga što smeta zrakama Kraljice Mira da nas zgriju, ozdrave, upute u zaista novu budućnost. Istina, naći će se uvijek onih kojima je svejedno, ali to je njihova briga.

PEPEO I PRAH

Gledao sam onaj poljski film *Katyń*. Davali su ga kasno, a ja ga još dugo nakon toga nisam mogao istjerati iz misli. Zbog toga sam sutradan bio pospan, ali ne žalim. Nisu me ipak odvratili od gledanja tog filma. Ne ulazim u to zbog čega su ga uopće davali. Nije valjda samo zbog pokopa poljskog predsjednika. Ali, moglo bi se i to dogoditi jer živimo u programirana vremena. Nije mi zbog njih drago, samo jest kad im se nasmijem u brk.

Mnogo Poljaka dolazi u molitveno mjesto Kraljice Mira koje će jednoga dana proglasiti svetištem. Unatoč svim povijesnim nedaćama vjeruju svojoj Gospi i svome Bogu. Film prikazuje kako su kod jednog ubijenog časnika pronašli kunicu. Film ne kaže je li ih više bilo takvih, jamačno jest, ako im već prije nisu oduzeli sve te i slične predmete. Ne proklinju Boga što ginu, nego zajedno s njim idu u smrt znajući da će samo na taj način njihova žrtva biti plodonosna. Znamo, nešto slično činili su i naši borovnici tijekom Domovinskog rata. Nema veze što ih sada progone na razne načine, pobijedili su jednom, pobijedit će opet. Vjerujem u njih čak i onda kad su stjerani u kut. A Kraljica Mira vjeruje još više. Ona ih uvijek prima raširenih ruku.

Komunizam je kao neka podmukla bolest već više desetljeća na tkivu čovječanstva. I hoće ga razoriti. Osjećam kako me Kraljica Mira gleda s osmijehom. Nemoguće je da se to dogodi kad je ona tu. Odvrtimo li povijest unatrag, jasno vidimo da je uistinu tako. Komunistički led bio nas je okovao i činilo se kao da je vječan. No, topio se korak po korak i na kraju je pukao. Kraljica Mira i nadalje je ostala sa svojim ljupkim majčinskim

pogledom. Treba li dvojiti da tako ne će biti i u buduće?! Ma, dajte!

Ni vulkanski pepeo ne može ništa djelovanju Kraljice Mira. Dobro, neki hodočasnici koji su trebali doći nisu došli, međutim, njihovo se srce nije nimalo promijenilo, ako nije postalo i žarče. Nisu oni turisti da im trebaju uzbuđenja, besprijeckorna usluga i sve te trice i kućine. Njih možeš baciti bilo gdje i oni će se snaći jer u svome srcu nose nadu. Zbog toga jednoga dana, kad budu trebali prijeći u pepeo, to za njih ne će značiti neku posebnost. Samo jedan prijelaz i ništa više. A tamo na tom drugom kraju očekuje te Kraljica Mira, Bog, svi oni anđeli i svetcí. Divota jedna!

Ponovno ću se vratiti ubijenim poljskim časnicima. Voljeli su svoju domovinu, ljude i Boga pa ih se mnogi sjećaju sa zahvalnošću. Mislili su da su ih pretvorili u prah, a ono iza njih ostade pepeo sposoban razgorjeti veliku vatru. Samo treba htjeti i ništa više. Mnogi su se usudili te i njih danas Poljaci slave kao svoje junake. Zacijelo je jedan takav poginuli poljski predsjednik. Budući da je zastupao istinske vrijednosti, nazivali su ga kontroverznim, konzervativnim, tvrdoglavim, privatno vjerojatno još i kojekako drukčije. Međutim, zahvaljujući poštovanju Poljaka prema njemu i osjećaju krivnje kod onih koji su dopustili da se Katyń dogodi, protivni glasovi morali su mu priznati veličinu. Istina je, dakle, pobijedila. Zar je potrebno reći da je to dobar primjer za ponašanje svakoga od nas?

Razmišljajući o ovome što sam napisao i što bih još trebao napisati, gledam kroz prozor i ponovno opažam da sviću ljepša vremena. Kiše otišle, sunce se polako približava. Volim zaista proljeće, iako mi je ljepše ljeti. Ipak, nikada ne možeš gledati buđenje života kao dok sviće proljeće. Upravo prije pisanja ovog teksta prošao sam malo prirodom. Miris trava, zujanje pčela, pupanje loze... Bogu sam zaista bio zahvalan što mi je

ne samo dao ove trenutke, već i sposobnost da ih prepoznam. Znam da je sve to u biti pepeo i prah i da ne će imati vječnoga života kao što će ga imati ljudska bića. Ne umanjuje to ljepotu koja me okružuje. Ako Bog nešto ovakvo daje već sad ovdje na zemlji, kako li će nam biti zajedno s njim? Dobro, mirišu malo ove riječi na nauk iz katekizma. Ne, ne ispričavam se. Nego, to me povede u još jednu misao. Zbog čega se ne prepuštati svemu onome dobrome što smo nekada učili, odnosno čemu su nas učili?! I te kako je to primjereno pitanje za svibanj. Na sve strane su svete pričesti, svete potvrde. Djeca rastu u tijelu i u vjeri, a nije valjda da se mi odrasli debljamo od ručkova kojima to proslavljamo? Daj, budimo ozbiljni. Ne gasimo dječji osmijeh u sebi. Ako dijete ne zna biti odraslo i ako odrastao ne zna biti dijete, sve mi se čini da nešto nije u redu. Prisjetimo se, Kraljica Mira neprestano govori neke slične riječi i ja sam ove svoje iz njih izveo. I nije me stid, stid me je ako se samo ne znam ponekad tako vladati.

DA NJE NIJE BILO...

Duhan, vino, rad u inozemstvu. Možemo li se sjetiti tih vremena? Jamačno da možemo mi iz kraja u kojem se ukazala Kraljica Mira. A onda komunizam, milicija, olovna šutnja. E, toga će se jamačno sjetiti i drugi diljem nam drage domovine. Tuđinci, sa Zapada, ne će. Oni će se najvjerojatnije sjećati da ih je nedjeljom bilo manje u crkvi, a o običnim danima da i ne govorimo. Da, bila su to vremena prije nego što nam Gospa progovori. Svima, bez iznimke! I ništa više ne bi isto. Započeva nova povijest, odnosno novi svjetski poredak.

Sada nakon toliko godina mislim da je na mjestu malo se preispitati koje su novine unesene u naš život. Svatko osobno najbolje zna u što može uprijeti prstom, ali ovako općenito gledajući možemo li reći da je to bratstvo, jedinstvo, ljubav...? Podrazumijeva se da tu ne mislim na socijalističke, komunističke, masonske ili slične pojmove, nego na one Isusove. Izgovorio ih je jednog dana i ostavio nam ih kao zalog za budućnost. Bila su to ona vremena dok je uskrsnuo, a još nije bio užišao na nebo. Zajednica mala i preplašena. Jedan čak nedostaje: Juda. Bavio se izdajom pa presudio sam sebi. Ni malo obećavajući početak. A Isus ih je htio poslati u čitav svijet. Priča im stoga o jedinstvu. Nije broj važan, važno je samo da se zajedno drže. Rodit će to u njima bratstvo koje nikakve poteškoće ne će moći slomiti. Tu je naravno i ljubav kao klica koja neprestano raste i razvija se. Kraljica Mira ništa drugo nije učinila. Govorila nam je i govori slične riječi. Mijenjamo li se i dopuštamo da na ispražnjeno Judino mjesto budemo izabrani poput Matije ili imamo nekih važnijih životnih poslova i

poslanja? Malo nezgodno pitanje pred početak godišnjih odmora, ali mislim da je na mjestu. Nije Kraljica Mira događaj u gradu, nego prorok koji nas s krivih staza vraća na one prave. Znamo da grijeshimo kolikogod bili ponosni. Ne preostaje nam ništa drugo nego dopustiti poniznosti da ponovno progovori u nama i naše uši okrene prema glasu one koja je jednoga dana rodila našega Spasitelja. Ona, Gospa, tako je jednostavna, bistra, lijepa, ponizna, blaga, suvremena...

Drago mi je da se u prigodi obljetnice Gospina ukazanja u hrvatskom narodu slavi Dan državnosti. Protuslovno, ali za to su zaslužni komunisti. Izišli su iz Hrvatskog državnog sabora kad su se donosile uredbe o hrvatskom osamostaljivanju. I onda iznenada predložiše ovaj nadnevak. Ne treba si umišljati da su to učinili zbog pokajanja. Ma kakvi, njihova duhovnost izgrađena je na nekim drugim temeljima. Međutim, u razdoblju »detuđmanizacije« pomaknuše i taj nadnevak, učinivši bolje. Sada svatko tko želi, bez obzira bio zaposlen ili ne, može doći svojoj Kraljici Mira i zahvaliti joj što se sloboda uopće pojavila. Tih godina sve je bilo protiv nje. Čak i oni koji se vole nazivati »međunarodni čimbenici«. Samo su zlokobno zveckali milicijski pendreci. Međutim, nismo se dali zbuniti. Gospa je bila uz nas i pobijedili smo. Naši bojovnici nosili su krunice oko vrata i čuvali svoj dom. Možda se svega ovoga ne bi trebalo prisjećati? Dajte, molim vas! Kako se može zaniijekati svoja duhovnost? Nije li možda riječ o pokušaju da nas preoblikuju duhovnošću koja njima odgovara? Sve mi se čini da bi u tome grmu mogao ležati zec. Pogledajmo samo oko sebe. Sve više i više na pozornicu izbijaju one stvari koje smo već počeli zaboravljati, a sve više i više u pozadinu počinju odlaziti one na koje smo se počeli navikavati kao na nešto prirodno i samorazumljivo. Neka nama, dakle, naše Gospe i put će nam biti puno jednostavniji i puno razumljiviji.

Stvarno, da nije bilo Gospe kako bi sve izgledalo? Možemo li si to zamisliti? Meni se nešto ne da jer nisam volio ta bivša vremena. Daleko im kuća bila. Tek s Kraljicom Mira postala su podnošljivija. Osjećali smo negdje u sebi da će nas ona iščupati iz njihovih kandža. I bi tako. Kao na početku Svetog pisma kad Bog stvaraše svjetlo. A ono razbi tamu. Tako i Kraljica Mira svojim svjetlom razbi svu tamu ovdje kod nas i tamu po svijetu. Tek vođen ovom misli mogu zaploviti i u ta zlosretna vremena. Sačuvat će me da ih ne grizem i da me ne grizu. Ali pomoći će mi ona i danas. Ponekada mi se ta vremena učine ništa u usporedbi s onim što nas sada okružuje. Naglasak je prenesen na ubijanje duha, ne više tijela. Ono pada na kraju, prošla su vremena kad je padalo prvo. Koja je razlika? Pa, eto, u načinu izvođenja, ako je to nekome važno.

I tako, ruku pod ruku, kao pravi ujedinjeni narodi poći nam je ovim svijetom. Učenici smo Kraljice Mira i nemamo se čega stidjeti.

A DA UMIJEMO LICE?

Jutro je, zavjese malo navučene, povlašten sam pisati ovaj tekst. Dan mi je uobičajeno počeo rano. Promatram kako mi riječi jedu prazninu papira i idu prema onome mjestu kad ću morati stati. Tako je to u životu. Ništa ne traje vječno, jedino Bog nema početka ni završetka. A mi svime što činimo samo ispunjamo svoje životne stranice i približavamo se onomu trenutku kada će nam Bog na nebeskim vratima reći da uđemo unutra ili da produžimo dalje. Naučio sam te istine još u djetinjstvu, na satovima vjeronauka u hladovini hrastova kod župne crkve. I sada se naslanjam na njih jer sam nebrojeno puta iskusio da su točne.

Čitam ovih dana da su neki dečki, tamo negdje na otocima, izvjesili zastavu propale države. Mladenački bunt, smjesta bismo zaključili. Ali, nije u tome srž. Mnoge zanima kako im je uopće palo na pamet napraviti nešto takvo pa nastaviše o tome razglabati. I uglavnom dođoše do odgovora da nam ovih godina sustavno ispiru mozak, preoblikuju mišljenje. Mislim da imaju pravo, daleko bi nas odvelo da to sada raščlanjujemo. Nije zloba, ali ću ipak upitati: zar nismo sami krivi? Stariji znaju o čemu je riječ, odmahnu rukom i idu nekim svojim putem. Mlađi progutaju udicu i dok je se oslobode mnogo će vode proći. Nije da su naivni, samo nemaju dovoljno iskustva iza privlačnog šarenila prepoznati ispraznost i otužnost. Da me mlađi ne bi krivo shvatili, povezat ću ovo s posljednjim sindikalnim djelatnostima. Ponudili puku potpisivanje nekih prosvjednih zahtjeva. Dirnulo im u lisnicu pa su odlučili to spriječiti. A ja se prisjetih zadiranja u mnogo čega posljednjih

godina. I nikom ništa. Jedno vrijeme pokušali se braniti i onda digli ruke od svega. Za vođe birali »one bivše«. Pljeskali i šutjeli kad su se odricali naših odmah tu preko granice i po čitavom svijetu. Možemo nabrojiti još puno toga. Išli smo naprijed ne razmišljajući, važno nam je samo bilo tvarno se osigurati.

Čitam što sam napisao. Istina je, malo je tvrdo. Mogao sam i drukčije. A onda se sjetih otkopavanja komunističkih žrtava iz Drugog svjetskog rata. Trajalo je to danima. Pokušah da sve ne bude tek puka prolazna vijest, kao ona da je satrlo mačku na putu. Ne mogu reći da sam uspio. Bojimo se još skidati te naslage. Da smo objavili da su to učinile ustaše, tema bi se svakodnevno vrtjela u našim javnim glasilima. Ukrali su nam, dakle, javno mnijenje i ne znamo kako ga vratiti. Mnogo nam je lakše potpisivati prosvjede za zaštitu naše lisnice. Nastavimo li tim putem, potpisivat ćemo ubrzo prosvjede za zaštitu tih i tih biljaka i životinja, tih i tih novostvorenih ljudskih skupina, tih i tih nebuloza kad se usporedi sa zaštitom čovjekova dostojanstva. I sličit ćemo Zapadu, moći ćemo zbog toga slavo-dobitno uskliknuti.

A najbolje od svega bilo bi umiti svoje lice. Svi zajedno trebamo to učiniti: i mi koji kritiziramo i mi koje kritiziraju. Kroz otvorene kapke primijetit ćemo tada ljepotu dana koji je pred nama. Ne ćemo ga se bojati, znat ćemo jednostavno što nam je činiti. I kad padne sumrak, zadovoljno ćemo se osvrnuti kao poljodjelac koji je čitav dan radio sijući sjeme za nove žetve.

Mudrost življenja najlakše se može naučiti s Kraljicom Mira. Ne će nam ona pričati velike, teške riječi. Uzet će nas za ruku i objasniti kako se čovjek može okupati u milosti svoga Boga. I bit će tada sretna kao majka, a mi ćemo biti sretni kao djeca koja su uspjela prokljuviti svijet starijih. Uvijek to prepoznam dok susrećem hodočasnike s raznih strana svijeta. Ostavili su sve da bi, umivši se nazočnošću Kraljice Mira, njezinim riječi-

ma i djelima, pronašli bogatstvo koje nam Bog svima daje. I čine to javno, kako tu gdje su došli tako i svjedočenjem tamo kamo se vraćaju.

Da bi se tako postupalo, potrebna je čistoća srca. Nju nemaju svi. Usuđujem se reći, posebno oni koji se tajno skupljaju i usput navješćuju da vode brigu o dobru čovječanstva. Stvorit će novi svjetski poredak koji će nas preporoditi. Podrazumijeva se da su predviđene i žrtve. Ništa novo. Koja stotina milijuna ljudi manje. Zar to predstavlja nešto posebno? Sveopći nadzor, sveopće podvrgavanje... Uistinu dostojno vrlog novog svijeta! A meni sve ovo izgleda tako poznato: bratstvo, jedinstvo, tekovine, heroji, najveći sin, u pozadini Bleiburg, Goli otok, suze mnogih roditelja, djece, prijatelja...

Umiti nam se je, dakle, od naših vrludanja ma otkuda dolazila. Što drugo nego neka nam je sretno uz Božju pomoć.

RECI TI MENI...

Nitko ništa napravio nije, samo ti i kad bi se tebe slušalo, sve bi jednostavno procvjetalo. Znam, malo je ovo čudna rečenica, posebno za početak jednoga ovakvoga ogleda. Ali, nametnula mi se sama od sebe. Prije nego što sam sjeo pisati, čitao sam kako je UDBA željela uništiti Crkvu u hrvatskom narodu pa su lažno optužili fratre za diverziju u tvornici nedaleko njihovog samostana i za ubojstvo nekadašnjeg njezinog vlasnika. Sve su to nazvali »čupanjem korova«. Uhićivali su, mučili i sudili u ime naroda. Također sam čitao o određenom našem znanstveniku koji kaže da je kršćanin, katolik pa onda u ime toga tuče po svemu oko sebe. Tko ne poznaje malo bolje temu, može mu i povjerovati. A da ne govorim o negdašnjem katoličkom teologu koji zadnjih mjeseci napisao pismo Papi i svim biskupima svijeta. Čovjek im održa predavanje, neki naši čak prenesoše te riječi bez ikakva objašnjenja. I tako, mreža se oko nas plete, polagano, ali ustrajno. Ne paziš li, jednoga se dana nađeš u njoj uopće ne primijetivši da se to dogodilo. Život ide dalje, nestaje negdašnjih tvojih ideala. Progledaš li, nasmijati će ti se i reći da si sam izabrao. Reci ti meni ima li smisla dopustiti sebi slomiti se i sluganski ponavljati ono što ti kažu?

Kakve veze ima rečenica s početka odlomka s rečenicom s kraja odlomka? Ni ja nisam siguran, idemo ju tražiti.

Nekada, tamo u srednjem vijeku, sve se vrtjelo oko Crkve i njezinih službenika. Cvjetala je pobožnost, kultura, gospodarstvo. Ali cvjetala je i sebičnost i sve drugo što iz toga proizlazi. Propuštena je tako ta zlatna prilika prožetosti vjere i ljudskih

darova. Počeo se opažati sve veći rascjep. I dođe do toga da vjeru proglašiš privatnom stvari, toliko nebitnom da se o njoj uopće ne treba raspravljati. Bezvezno, ali to prihvatiše i neki iz crkvenih krugova. Kao da im je dojadilo družiti se s Bogom pa bi se radije družili samo s čovjekom. Da, zaboravimo reći, taj čovjek je u međuvremenu proglašen ništa manje nego bogom. Sve počinje i završava u njemu. Iznad njega nema ništa osim društvenih zakona. A oni su promjenljivi. Tako više nije čudoredno ono što je čudoredno, nego ono što se dogovorimo da je čudoredno. Mali primjer: spol nam je muški i ženski, trećega jednostavno nema. Da bi se tome doskočilo, izmišljen je tzv. rod. Ono smo što osjećamo da jesmo. Pusti tjelesne oznake, važni su ti naši osjećaji koji mogu danas biti ovakvi, sutra onakvi. Beskrajna sloboda. Sve cvjeta. Pogledajmo javna glasila. Pokrivaju sva područja društvenoga života. Religije se ne dotiču osim onda kad je se može napasti, s pravom ili ne. Ta ona je privatna stvar, rekosmo. I na kraju se nađu neki koji bi nam htjeli kao otvarati oči pa govore o teorijama zavjere, tumače procese koji se odvijaju, prokazuju njihove nositelje. Takve sve treba strpati u ludnicu. Oprostite, ne radi se to tako u demokratskom društvu. Njih jednostavno treba natjerati da se sami proglase takvima, a javna su glasila dušu dala za to.

Možemo, naravno, još o ovome raspredati na ovaj način, ali čemu? Ovo su naznake blata koje nas okružuje i nije potrebno prljati se, potrebno je samo uvidjeti ga. Radije se okrenimo mislima ili porukama Kraljice Mira. Možemo ih pronaći objavljenima na različite načine. Nekad su ti načini malo više, nekada malo manje suvremeni. Podrazumijeva se da bi bilo dobro da su na visini današnjeg načina govora. Na žalost, ne pazi se uvijek na to. Kao da Gospa ne govori sadašnjem, nego nekom prošlom vremenu. O budućem ne ću ni govoriti. Tko to nije shvatio, ne će ni to. Zamišljam kako bi bilo lijepo kad bi-

smo riječi Kraljice Mira što više ubacili u ovaj suvremeni svijet. Bi li se zaprljale? Ma kakvi! Djelovale bi na njega poput onih sastojaka za čišćenje. Jedino ih ne bi nestalo kao što njih nestaje. Svijet bi bio umiven i prepoznali bismo čime su nas sve varali. Reci ti meni, može li se to dogoditi? Valjda može, ako to hoćemo. Što valjda, zacijelo može! Postoji samo mali uvjet – trebamo najprije sami povjerovati u to. Znam, bilo bi lakše sve preskočiti, ali je tako. Mi obnovljeni mijenjamo druge. I točka. Bože, kako jednostavno, a opet tako teško!

Gledam i gledat ću svijet oko sebe dok god mi Bog dadne dah života. Znam da trebam biti ponizan i znam da nisam takav. Pogriješim i neprestano se za to kajem. Nisu moje riječi najpametnije, o djelima da ne govorimo. I što sad? Ma ništa, ljudi moji! Idemo promijeniti svijet, naozbilj to kažem. Osmjelim se i bit će sve drukčije. Reci ti meni mogu li računati na tebe? Zapravo, trebam pitati najprije sebe: »Reci ti meni, ti kojeg valjda najbolje poznajem, što misliš učiniti sa svijetom oko sebe?« Baš me zanima odgovor!

OTKVAČI, ZAKVAČI, PRIJATELJU!

Gledam svoju posljednju knjigu na stolu. Nisam ju još poslao kamo je trebalo, odnosno kamo ja mislim da bi trebalo. A nije ona ništa kriva. Samo nekako ne nalazim vremena za nju. Ili je u pitanju podsvijest? Bio sam poprilično »oštar« i izvan nekih uobičajenih tijekova pa... Razmišljam još o tome dok se spremam označiti ju dovršenim poslom.

Naravno da bi bilo dobro kad bi čovjek mogao mnogo toga označiti prošlim vremenom. Ali, to jednostavno ne ide. Recimo da smo se početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća bili ponadali da će puno toga poteći drukčije. Čovječe, ukazala nam se Kraljica Mira! Mislim vidiocima, a oni su naši. Zar ne? I što bi? Kako u kojem slučaju. Jedni pođuše za Gospom, makar i šepajući, drugi poput gledatelja nastaviše promatrati što se to zbiva te od vremena do vremena plješču ili zvižde. Treći su odmahнули rukom jer imaju važnijeg posla. Karijera i sve povezano s njom neprestano ih zove pa kako da se ogлуše? I na kraju svega dođe netko i kaže, onako šatrovački, da »otkvačiš«. Možda se u prvi mah i ne snađeš, ali on misli ozbiljno. Preostaje ti zato razmišljati kako se ponovno »zakvačiti« iako ti se sve to čini maglovitim. Gdje si pogriješio?

Pođimo od nekih događaja ovih posljednjih mjeseci. Društvena se hrvatska pozornica i te kako uzbibala. Komunizam se malo osokolio i vidljivije nego prije provirio na dnevnu zbilju. S njim i jugoslavenstvo, tatini i mamini sinovi, zveckanje tamničkim uzama kao nekada, govor koji neprestano nešto brblja, a nikako da nešto kaže. I onda se nađe netko i neki koji

prstom upriješe u sve to. Nasta nesmiljena strka. Tko se to usudi dirati stare, besprijekorne istine!? Ne snađoše se najbolje ni svi branitelji tog diranja. Složiše se s ocjenom stanja, ali način bi, kao, trebao biti drukčiji. Nisam uspio razumjeti kakav. Ako je nešto jasno, onda je ono duboko do bola. Uvijek ima onih koji će se s tim složiti i onih koji ne će, ali će to uvijek zahvaćati naše dubine. Prisjećam se svojih životnih iskustava. Jest, uvijek je bilo tako. Jasnoća je donosila određenje. Jesam li uvijek slijedio taj put? Ne ću ovako javno odgovoriti, kao što ni od drugih ne tražim takve stvari. Učinit ću to u tišini sobe dok preispitujem svoja životna uvjerenja.

Koliko god bile umilne i blage, riječi Kraljice Mira su jasne, odrješite, zahtijevaju od nas određivanje. Znam, rado bismo učinili da to ne moramo. Jer, odredim li se, ne ću više imati podršku tog i tog, otkvačit će me, a ja bih trebao biti zakvačen da bih postao to i to. Ovo su suvremena vremena. Nagodba se traži. Pusti ćudoređe, katekizam, obiteljske istine. Kad dođem s novim ovlastima, ne će se tražiti kojim sam sve putevima išao. Važna je pobjeda i ništa više. Hm, čini mi se dobro dvojben govor, a mogao bih reći i potpuno promašen. Da nas je Kraljica Mira tomu učila, još bismo mi skakutali u komunističkom vrtiću. Nije važno što je ne spominju previše u povezanosti s njegovim padom, ali upravo je ona glavni krivac za to. Bila je jasna i odlučna te se komunizam otkvači iz naše svakodnevnice poput šarenog dječjeg balona kad ga vjetar malo uhvati pod svoje. I zakvačismo se s demokracijom, u kojem god značenju to shvatili. Cure godine, a naša nas povijest neprestano pita što i kako radimo.

Ako ćemo biti iskreni, teško je sebi odgovoriti na ovakvo pitanje. Znamo da ne možemo lagati, ne možemo li još nešto suvislo odgovoriti, možemo se samo crvenjeti. Nakon toga... Eh, da, ovdje mi računalo pojede već napisan tekst. Kad sam

ga htio pregledati i popraviti, njega već ne bi. To je ta naša svakidašnjica, premrežena tehnikom koja će jednoga dana postati poviješću. Ne budemo li dovoljno dugo živjeli, netko će ju drugi promatrati. I što će vidjeti? Grčevitu borbu za uspjehom u životu (samo što li je to, Bože moj?) ili će vidjeti opuštena čovjeka koji je uživao u tom životu služeći se svime dobrim u sebi i oko sebe? Kad se već mora birati, bolje je birati ovo drugo. Zakvačiš se, prijatelju, i svijet je tvoj! Tko ne vjeruje, neka pokuša i ako i tada ne povjeruje neka se slobodno dadne u svakodnevnu trku svim mogućim i nemogućim životnim stazama.

Postavimo li stvari u svom životu na mjesto, vjerujem da će nam biti mnogo lakše postaviti ih i u društvu, odnosno da će ono doći barem blizu svoga dovršetka. To, pak, znači otkvačiti sve ono što nas pokušava prevariti. Mogu to biti neke novine, neke TV i radiopostaje, internetske stranice, prijatelji pa i mi sami. Svejedno.

Sve dok se ne otkvačimo od zla i prikvačimo na dobro, putovati nam je pustinjom kojoj kraja nigdje nema. Ako nismo nešto takva vidjeli uživo, onda barem jesmo na filmovima. I uvijek je strašno, zar ne? Zahvalimo, dakle, Kraljici Mira što nas iz dana u dan uči kako biti svoj, biti sa svima, biti jednostavno čovjek na pravome mjestu.

OBILJEŽIMO IH!

Kad završim pisanje ovih redaka, dat ću se na spremanje pisanja o Domovinskom ratu, točnije o nesretnom Haaškom sudu. Zaključujem to dok se trudim pribрати i razmisliti o vremenu u kojem imam čast sudjelovati, ma tko što o tome mislio. A da je ono naizgled nešto posebno, nije. Na sve strane čupaju se za stvarno čega danas Zapad u kojem živim ima na izobilje. Ne znam je li to bitan uzrok da zato na tom Zapadu ima puno manje ljudi nego prije, mislim domaćih. Možda je i tako, a možda i nije. Ipak, posljedice su tu. Nešto je obilježilo našu postojbinu i bijega nema.

Ovih dana prijatelji mi poslaše računalnu prezentaciju u kojoj se govori kako se naveliko sprema pokušaj da se sve nas na ovoj kugli zemaljskoj obilježi kako bi nas se lakše moglo nadzirati. Nazdravlje! Riječ je o čipu koji bi se ugrađivao ispod kože na našoj desnoj ruci ili na zatiljku. Pade mi na pamet Otkrivenje Sv. Ivana, poglavlje 13. Davno on reče da će Zvijer obilježiti ljude. Ma, hoće li stvarno imati pravo? Tako sam se nadao da će sve ostati na razini simboličkog govora, na razini opomene. A sad sve posta stvarnost. Ali, kako će obilježiti, recimo Kineze? Nije valjda da ih najprije misle pokoriti? Ići će to malo teško, koliko se ja razumijem u kretanja u svijetu. Bude li šugavo na ovoj strani, odoh ja k njima. Kad oni već mogu dolaziti ovamo, zašto se to ne bi moglo zbiti i u obrnutom smjeru? Zaista, ne ću dati da me itko obilježi. Zapravo, dogodilo se to i događa samo u jednom slučaju.

Kad su me roditelji donijeli na krštenje, postao sam obilježen za čitav svoj život. I dosta! Ne znam ni s tim uvijek izići

na kraj. Kamo sreće da znam. Zanesem se, napravim krivo i onda slijedi povratak natrag u obliku ispovijedi. Dobro je to Bog smislio. Dajem ti priliku početi ponovo, ali daj učini sve da se to više ne dogodi. U posljednje vrijeme, odnosno kad se ukazala Kraljica Mira, dopustio sam da i tim budem obilježen i da taj biljeg preko mene ide dalje. Bog zna koliko se uspijevam toga držati, ali znam da pokušavam. I sad bi htjeli da me i oni obilježe! Ne, dosta, i nikome da niste to učinili. Istina je, naređujem. Hoće li me poslušati, ne znam, znam samo da imam pravo izreći spomenute riječi. Ni Bog ne ništi čovjekovu slobodu. Da jest, ne bi se sada oni igrali čime se igraju, nego bi ih Bog odmah lupnuo po glavi. Ali slobodni su griješiti ili ne griješiti. Jednoga dana odgovarat će na to pitanje, bez obzira mislili da će taj dan doći ili ne. Kao kršćanin u to sam uvjeren i neprestano se spremam za njega. Može, naime, sutradan doći, znamo to već.

Dokoni, pokvareni bogataši dobrano su odmakli u svojim pripremama. Čipovi se naveliko proizvode, pokusi su već davno zaključeni. Ostalo je još samo privoljeti puk da se drago-voljno svemu podvrgne i novi svjetski poredak može početi. Više ništa ne će biti isto. Tko se pokuša izbaviti ispod biljega, GPS će policiji smjesta dojaviti da dotični nešto dirka u svoj biljeg. A ona će biti brza jer joj je dodijeljeno posebno mjesto u društvu i za nju su birani posebni ljudi. Moglo bi se lako dogoditi da počnemo klicati: »Lijepi naš komunizam!« Tko u sve ovo ne vjeruje, neka u tražilicu na internetu ukuca riječi »verichip« i »mondex smartcard« pa će mu mnogo toga biti jasnije. Ja ne bih više o tome, nego malo o javnim glasilima.

Nedavno jedan visoki crkveni dostojanstvenik reče da nam javna glasila ne daju misliti. Imao je pravo ne samo zato što je on to rekao pa bih ja, kao kršćanin, sad sve papagajski morao ponavljati, nego i zbog mnogočega drugoga. Ne traži se to

od nas kršćana, mi smo slobodni ljudi za razliku od onih koji stvaraju ovakva javna glasila kakva ona trenutno jesu. Rade robovski posao koji jednostavno nije za čovjeka, pa ni za neprijatelja. Da, javljaju se tu i neke dvojbe. Kad smo takve djelatnike vidjeli da su nezadovoljniji nego drugi? Obično nisu. Plaćica je uredna, a oni rade nešto što im se sviđa. Upravo to. Nešto što im se sviđa. Još ih od malih nogu programiraju (ili nas programiraju) da tako razmišljaju i rade. Oni su, naravno, uvjereni da je to dobro. S druge strane, koga briga što oni stvaraju? To su komercijalna javna glasila. Zna se njihov gazda, zna se na kakav program imaju koncesiju i tko je taj tko se usuđuje remetiti zakonodavne odredbe? Istina, društvena javna glasila trebala bi se drukčije ponašati, ali ih je malo i kad ih se stisne na pravi način, i ona se ponašaju prema zadanim pravilima. Na kraju mnoštvo javnih glasila naguramo u ruke jednoga čovjeka i možemo činiti što nas je volja, odnosno oblikovati svijet po svojem.

Usuđujem se glasno zapitati: »Jesmo li kao ljudi i kršćani uložili napor da bismo, poput svega ostaloga, stvorili javna glasila po svojoj mjeri ili smo to prepustili nekome drugom? Zar se bojimo obilježiti ih umjesto što oni to čine nama?« Da budem jasniji: »Možemo li činiti dobro u svim oblicima i širiti ga dalje?«

U NEBO ZAGLEDANI

Početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća župa Međugorje bila je prava idila. Događaji su tekli uobičajenim tijekom. A danas je sve drukčije. Žurba na sve strane, pred našim je očima zapravo veliko gradilište.

Ovako nekako moglo bi započeti novinsko izvješće koje bi nas htjelo uvesti u događanja kroz ovih tridesetak godina. Prekratko da bi nam nešto posebno reklo, a dovoljno dugo da bi privuklo našu pozornost. Naravno da poglavito mislim na one koji malo rjeđe ovamo zalaze. Ipak, ima tu i za nas dosta stvari.

Mislim da bismo se trebali upitati jesmo li i sami djelatnici na tom gradilištu ili najobičniji gledatelji, oni s rukama na leđima i viškom riječi na usnama? Mislim to ozbiljno. Nije valjda nekome palo na pamet da govorim o zgradama? Taman posla. One govore same za sebe, ružno, lijepo, kako se kome svidi i kako su napravljene. Ne ćemo sad u tu problematiku i razglabati treba li ih toliko, takvih, s tim vlasnicima... Priča je to za poslije. Idemo mi na ono što bismo mogli nazvati duhovno gradilište. Kraljica ga je Mira otvorila prije toliko godina i još ga ne zatvara. Već je mnogo posla napravljeno, ali ga ima još. Išlo bi malo brže da se ponekada ne događa kao u onoj staroj priči. Što se po danu sagrađi, to se po noći poruši. Ali, život je takav, ne treba kukati, nego spoznati kako stvari teku i zaputiti se pravim smjerom.

Fra Slavko Barbarić očito je prozreo što se događa pa je svoje dane poklonio Kraljici Mira. Naravno da to nije morao. Mogao je prekrižiti ruke na leđima pa se u zgodnom trenutku

priključiti da bi se i on mogao potpisati pod dovršeno. Hvala Bogu, njemu to nije bilo svojstveno. Zasukao je rukave i krenuo graditi. A najprije je krenuo od sebe. Udubio se u molitvu da bi spoznao kamo i kako ga to Bog šalje. Nakon toga sve je bilo lakše. Propovijedao je puku Božjem, ispovijedao, počeo poput sv. Pavla obilaziti po svijetu. Uspjeh nije izostao. Raspršeni poklonici Kraljice Mira stali su se više međusobno povezivati. Stvaraju se i molitvene skupine, razvija se karitativni rad, kako po tom bijelom svijetu tako i u župi Međugorje. A onda dođe i nesretni rat. Bojovnici dobro znaju što je fra Slavko za njih činio. I taman kad je izgledalo da se prilike smiruju, Bog pozva fra Slavka k sebi. Tamo gore na Križevcu, poslije uobičajenog križnog puta. Pokopaše ga uz fra Križana Galića, također umrlog u župi Međugorje, ali nasilnom smrću. No, ni na jedan ni na drugi život nije stavljena točka. Hodili su svijetom u nebo zagledani i to je ono što im ne da potonuti u razarajuću prolaznost.

Ovaj kraj hrvatske domovine uistinu je uvijek davao ljude jaka duha. Možda je to zbog patnje koje je bilo napretek, ne bih u to ulazio, neka Bog na to odgovori. Međutim, zahvaljujući njima, pobjeda je uvijek bila na vidiku. Prisjetimo se samo Drugog svjetskog rata. Komunisti poubijaše mnoštvo nevina puka i među njima fra Križana i još 65 hercegovačkih franjevača. S jedne strane mržnja, s druge molitva. Fra Križana je tako raznijela bomba dok je molio časoslov. Izgledalo je da su pobijeđeni i svi njihovi s njima. Međutim, komunizam otkliza u prošlost crna obraza, a njihovi likovi zasvijetliše punim sjajem. Ne bih se opet miješao u Božje poslove, ali zar njihova žrtva ne bi mogao biti jedan od razloga zbog čega se Kraljica Mira ukaza upravo u ovim našim krajevima? Voli ona svoj puk i voli ona svoje fratre pa kako da zaboravi što učiniše?!

Počivaju fra Slavko i fra Križan u istom grobu čekajući uskr-snuće. Dotle mi prebiremo po onome što su nam ostavili. Fra Križanove misli i djela trebat će još puno istraživati da bismo ih iznijeli na svjetlo dana jer komunisti su branili i misliti o žrtvama koje su uzrokovali, a kamoli govoriti o njima. Priča s fra Slavkom je drukčija. Imao je čast živjeti u ova vremena kad se ukazala sloboda, makar se nad njom nadvijali tamni oblaci. Uz zapise u srcima mnogih hodočasnika ostavio je i mnogo njih na papiru. Knjige su mu prevedene na mnoge jezike i izišle u ogromnoj nakladi. Naša prodana, u oba smisla te riječi, javna glasila o tome uredno šute. Progovaraju tek ona koja su zaista neovisna. Nije ništa čudno. Prisjećam se tako prvih trenutaka nakon njegove smrti. Držao sam da je dostojno da hrvatski puk o tome bude obaviješten. Tek »teškim vezama« uspio sam progurati da u središnjem Dnevniku HRT-a o njemu bude nekoliko riječi, istina pri kraju, ali bolje išta nego ništa. Međutim, zato je Radiopostaja »Mir« Međugorje osvjetlala obraz. Mnogi su prenosili njezine valove tih dana u čast čovjeka koji je ne samo na njoj surađivao, nego i zadužio hrvatski puk i katolike diljem svijeta. Neka mu tijelo počiva u miru Božjem u hrvatskoj zemlji, u nebo zagledano, kao i tijelo fra Križana Galića i mnogih drugih.

Životopis

Miljenko Stojić suvremen je hrvatski književnik, novinar i teolog. Rođen je 1. lipnja 1960. u Dragičini kod Međugorja. Pohađao je Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, studij filozofije i teologije u Zagrebu, Sarajevu i Jeruzalemu te magistrirao kršćansku duhovnost u Rimu.

Djeluje kao župni vikar, odgojitelj bogoslova, sjemeništara, postulanata i novaka, voditelj mladih, vojni dušobrižnik u Domovinskom ratu, tajnik Hercegovačke franjevačke provincije. Godine 1993. pokreće Informativni centar »Mir« Međugorje, a 1997. i Radiopostaju »Mir« Međugorje te ih kao ravnatelj i predsjednik Upravnog vijeća dugo razvija (do 2005.). Idejni je začetnik HIK-a '04, kao i HIZ-a u BiH. Pokreće i vodi agenciju MI-RIAM. Trenutno je vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« te kolumnist i član uredništva portala hrsvijet.net.

Piše pjesme, oglede, djela za djecu, kratke priče, aforizme, književnu kritiku, stručne i novinarske članke, uređuje knjige te prevodi. Zastupljen je u različitim antologijama, a uvršten je i u čitanke i lektiru hrvatskog naroda u BiH. Prevođen je na više jezika te nagrađivan.

Član je različitih udruga: DHK, DHK HB, dopredsjednik HIZ-a u BiH.

Surađuje u različitim javnim glasilima.

Pokreće i samostalno radi internetske stranice (medjugorje.hr; miljenko.info; franjevci.info; hik04.info; hizbih.info; pobijeni.info).

Živi i djeluje na Širokom Brijegu. Opširnije o njegovu životu i radu može se doznati na stranicama portala *miljenko.info*.

Djela

PJESME: *Unatoč svemu* (Naša ognjišta, Tomislavgrad, 1994.); *Pjesma blizini* (Ceres, Zagreb, 1995.); *Kaplja* (Ziral, Mostar – Zagreb, 1997.); *Sirovi blues* (Ziral, Mostar – Zagreb, 2001.); *Golgote glas* (DHK HB – Matica hrvatska, Mostar – Čitluk, 2002.); *Dobro jutro, kolonijo* (DHK HB – Dan, Mostar – Zagreb, 2006.); *Stopama mira* (Informativni centar »Mir« Međugorje – K. Krešimir, Međugorje – Zagreb, 2009.); *Kapaju sjene* (DHK HB – K. Krešimir, Mostar – Zagreb, 2010.)

Izabrane pjesme: Prijatelji (Naklada Jurčić, Zagreb, 2000.)

KRATKE PRIČE: *Ne dirajte bijelog labuda* (FRAM-ZIRAL – Naklada K. Krešimir, Mostar – Zagreb, 2005.)

OGLEDI: *Ta vremena* (K. Krešimir, Zagreb, 1995.); *Paljenje svijeće* (ICMM, Međugorje, 1998.); *Raspretavanje vatre* (ICMM, Međugorje, 2001.); *Rijeka* (ICMM, Međugorje, 2002.)

SLIKOVNICE: *Čudesni dani; Moj molitvenik; Priča o Suzani; Kraljica Mira* (Miljenko Stojić – Krešimir Šego, *Anđeli moji*, ICMM, Međugorje, 1999.); *Ivan pod križem* (ICMM – Cvitak, Međugorje, 2001.)

ROMANI: *Računalko* (DHK HB – FRAM-ZIRAL – Dan, Mostar – Zagreb, 2007.); *Mirkove priče* (Cvitak – Alfa, Međugorje – Zagreb, 2010.)

KRITIKA: *Riječ po riječ* (Naklada DHK HB – Dan, Mostar – Zagreb, 2007.)

PRIJEVODI: *Sa svetom Klarom* (Vijeće franjevačkih zajednica, Zagreb, 1993.); *S onu stranu side* (Cenacolo, Saluzzo, 1999.); *Razgovori svetaca na Trgu sv. Petra* (Ziral, Mostar – Zagreb, 2001.)

MULTIMEDIJA: *Svetište Kraljice Mira* (ICMM, Međugorje, 2000.)

KAZALO

I.

GLAS ISTINE	7
ŠAPAT ZAVOĐENJA	9
DOĐI MI!	12
TOLERANTAN ILI SNOŠLJIV	15
OŠTRENJE POGLEDA	18
NE BOJ SE!	21
SUPROTNO, ROĐO MOJ!	24
USPORI, MAJSTORE!	27
IGRA STAKLENIH PERLI	30
POJELA MACA	33
ZNAKOVI	36
ROMON	39

II.

LOVOR	45
A TI KAKO HOĆEŠ...	48
RAP, COOL, ANARHIST ITD.	51
PITAM TE	54
PUTOVI BIJELI	57
GRANICE	60
MA, KOJE MEĐUGORJE!?	63
NA ŠTO STE TOČNO MISLILI?	66
POLAKO, DRUŽE!	69
IMA NAS, NEMA NAS	72
PRIČA BEZ KRAJA	75
NA ČELU	78

III.

ŠTO? MA PUSTI! _____	83
U SJENI KRALJEVSTVA _____	86
NA KOGA OSLONJENI? _____	89
DA MI TO OVAKO... _____	92
NAVALI, NARODE! _____	95
HAJDEMO MI RUKU POD RUKU _____	98
PEPEO I PRAH _____	101
DA NJE NIJE BILO... _____	104
A DA UMIJEMO LICE? _____	107
RECI TI MENI... _____	110
OTKVAČI, ZAKVAČI, PRIJATELJU! _____	113
OBILJEŽIMO IH! _____	116

ZAGLAVAK

U NEBO ZAGLEDANI _____	121
------------------------	-----

Životopis _____	124
-----------------	-----

Nakladnici

Naklada K. Krešimir d.o.o.
Vatrogasna 15
10000 Zagreb
tel./faks: +385-1-37-50-468
e-adresa: k.kresimir@zg.t-com.hr
web: www.nakladakkresimir.hr

Matica hrvatska
Kralja Tomislava b. b., GŠD, I. kat
88260 Čitluk
tel./faks: +387-36-642-547
e-adresa: hmatica.citluk@tel.net.ba

Za nakladnike
Marica Kordić
Andrija Stojić

Oblikovanje i računalni slog
FRAM-ZIRAL

Tiskano u Mostaru mjeseca studenoga 2011.

Tisak
FRAM-ZIRAL, Mostar

Hvala lijepa

Tekst o tvrtkama nije lektoriran.

Paddy Travel

TRAVEL AGENCY

Glavna ulica bb

88266 Međugorje

Tel.: ++387 (36) 650-482

Tel./Fax: ++387 (36) 651-482

e-mail: paddy@tel.net.ba

www.paddy-travel.com

Lumen d.o.o.
za proizvodnju i trgovinu
Drinovci - Grude

tel. 039/67 27 70

67 27 71

fax. 67 27 72

e-mail: lumen.drinovci@tel.net.ba

HOTEL "MARBEN"

88266 MEĐUGORJE, Bosna i Hercegovina

Familie MIRA & IVAN BENCUN

Tel./fax: 00387 (0)36 650 910

Mob: 00387 (0)63 360 857

www.tel.net.ba/marben

e-mail: marben@tel.net.ba

DOBRO NAM DOŠLI!
BENVENUTI!
WELCOME!
HERZLICH WILLKOMMEN!
SOYER BIENVENNI!

SELAK

 d.j.o. ČITLUK

88260 ČITLUK, Neretvanska bb;

Tel: +398 36 642-267,

fax: 642-353

Benzinska crpka: ČITLUK, Neretvanska bb;

Tel: + 387 36 643-229

export-import d.o.o.

CENTRA COMMERCE

Humac bb, 88320 **LJUBUŠKI**, BiH
Centrala - Tel: +387 (0)39 832-325;

832-326

833-694,

Maloprodaja: +387 (0)39 833-217

Fax: +387(0)39 833-327

E-mail: centra-commerce@tel.net.ba

Bijakovići bb 88266

88266 Međugorje, Bosna i Hercegovina

Tel: +387 (0)36 650 061

Fax: +387 (0)36 651 700

Mob: + +387 (0)63 320 061

www.goyatours.com

oli@goyatours.com

G.P. "BUMAT"

**Ako nešto želite graditi,
samo nas nazovite**

TREBIŽAT - ČAPLJINA

GSM: +387 63 357 266

TEL/FAX: +387 36 650 767

HIZ BiH

Hrvatski svijet

www.hrsvijet.net

Vaš Volkswagen partner.

Put za Medjugorje b.b.
88320 Ljubuški
tel.: +387 (0)39/831-555
fax.: +387 (0)39/849-631
e-mail: info@mrm.ba
www.mrm.ba

MRM

d.o.o. Ljubuški

RADIO d.o.o.

Rockefellerova 41, 10 000, ZAGREB

tel:01 2304 140, 2304 142, e-mail:radio@zg.t-com.hr

Stereo koder

Rep. prijemnik

Radijski link

BRT 250

BRT 1000

- FM odašiljači (repetitori) 87,5-108 MHz
- Repetitorski prijemnik, digitalni stereo koder, BRT 5000
- radijski linkovi 400MHz, 1,5 – 2,3 GHz
- FM antenski sustavi

Andrea&Giovanni d.o.o. Čitluk

Put za Čaplinu bb

Čitluk - Međugorje

88260 Čitluk

Bosna i Hercegovina

tel: 036 650 007

fax: 036 650 177

e-mail: andrea-giovanni@andrea-giovanni.ba

www.andrea-giovanni.ba

Miljenko Stojić suvremen je hrvatski književnik, franjevac i novinar. Rođen je 1. lipnja 1960. u Dragičini kod Međugorja. Pohađao je Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, studij filozofije i teologije u Zagrebu, Sarajevu i Jeruzalemu te magistrirao kršćansku duhovnost u Rimu.

Djeluje kao župni vikar, odgojitelj bogoslova, sjemeništara, postulanata i novaka, voditelj mladih, vojni dušobrižnik u Domovinskom ratu, tajnik Hercegovačke franjevačke provincije. Godine 1993. pokreće Informativni centar »Mir« Međugorje, a 1997. i Radiopostaju »Mir« Međugorje te ih kao ravnatelj i predsjednik Upravnog vijeća dugo razvija (do 2005.). Idejni je začetnik HIK-a '04, kao i HIZ-a u BiH. Pokreće i vodi agenciju MIRIAM. Trenutno je vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« te kolumnist i član uredništva portala hrsvijet.net. Živi i djeluje na Širokom Brijegu.

Suvremeni hrvatski književnik Miljenko Stojić iz godine u godinu zauzeto objavljuje zanimljiva i dobra djela. Premda je riječ ponajprije o pjesniku, njegovo se zanimanje ne zadržava samo na pjesničkoj riječi. Plod te stvaralačke znatiželje su knjige proza, romani za djecu, ogledi, meditacije i slikovnice te prijevodi.

S druge strane – (p)ogledi iz suvremenosti nastavak su autorovih promišljanja, objelodanjenih u *Glasniku mira*, o našoj stvarnosti, o o čovjekovu položaju u svijetu, moćnicima i onima koji su im potrebni da bi imali kime manipulirati i svoje ciljeve ostvarivati. Pritom je Stojić bez dlake na jeziku premda mu ograničen prostor novinske stranice ne dopušta razmah misli kakva bi bila potrebna u pisanju o takvim temama. S druge strane, ta nedostatnost prostora njegovu misao čini zgusnutijom i istinu za kojom traga bližom i jasnijom.

Prvi susret s naslovom – *S druge strane* – nedvojbeno nas navodi na pitanje s druge strane čega? No, podnaslov – *(p)ogledi iz suvremenosti* – daje odgovor. A s te druge strane naše suvremenosti, zastrte različitim zastorima, zaista ima svega. I to je razlog da pođemo tragom tih pogleda čitajući ovu knjigu.

Krešimir Šego

ISBN 978-9536853540

Cijena: 70 Kn; 17 KM

11/11

www.miljenko.info